

VESELO OZNANILO

"In tudi mi vam oznanjamo, da se je izpolnila obljuba, dana očetom. Bog jo je izpolnil nad nami, ki smo njihovi otroci, s tem da je obudil Jezusa" (Apd 13,32-33). Jezusovo vstajenje je najvišja resnica naše vere v Kristusa, ki jo je prvo krščansko občestvo verovalo in živelo kot osrednjo resnico, ki jo je izročilo predajalo naprej kot temeljno, ki so jo novozavezni spisi potrdili in se je oznanjala kot bistveni del velikonočne skrivnosti obenem s križem:

Kristus je vstal od mrtvih, / s svojo smrtjo je premagal smrt / in mrtvim dal življenje. (Bizantinska liturgija, velikonočni troparj). Tako beremo v Katekizmu katoliške Cerkve (Ljubljana, Slovenska škofovska konferenca, 1993).

Velikonočni čas je gotovo ena najlepših priložnosti, da kristjan nekoliko globlje pogleda vase, da se vpraša, koliko in kako izpolnjuje božjo postavo in božje zapovedi, da skratka preveri svojo krščansko držo v vsakdanjem življenju. Tako bo ravnal tudi in predvsem zato, da bo lahko ob končnem obračunu mogel dobiti ustrezne smerice, po katerih bo laže premagoval težave življenja oziroma živel spravljen s težavami, s katerimi je posuta življenjska pot vsakega človeka. Ali ni morda eden glavnih prepoznavnih znakov krščanstva prav ta, da osmišlja trpljenje?

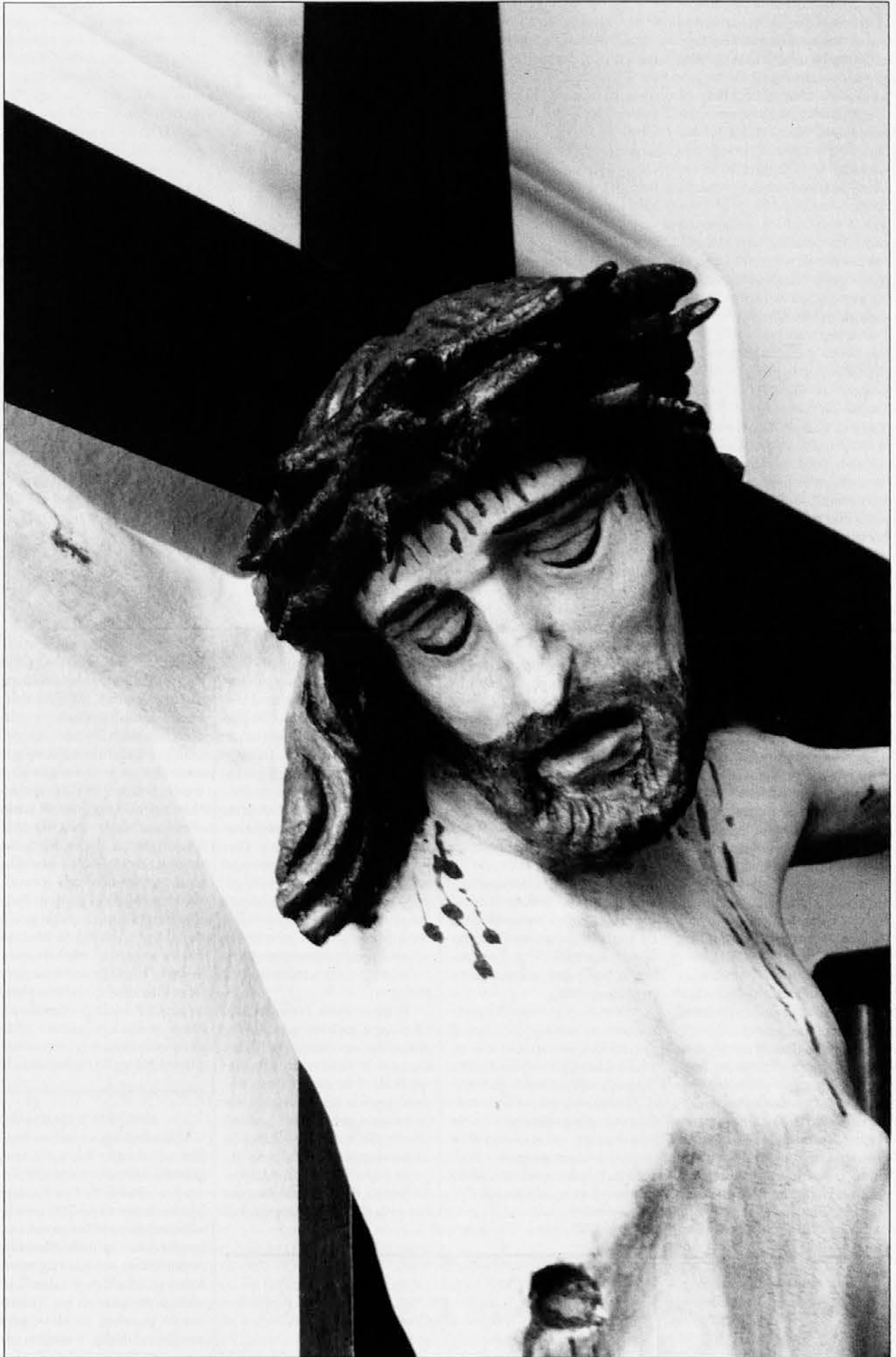
Nobena skrivnost ni, da današnja družba tako rekoč na vsakem koraku kaže znake, ki s krščanstvom gotovo nimajo nič skupnega. Res je, da je materializem kot ideologija že zdavnaj v zatonu, morda celo že na "smetišču zgodovine". Prav tako pa je res, da je na njeno mesto stopil praktični materializem, in sicer v obliki potrošništva oz. pretiranega uživanja materialnih dobrin, s čimer je tesno povezano pohlepno hlastanje po denarju, po bogastvu. Nič čudnega ni zato, če tudi toliko naših mladih išče utehe v diskotekah, v uživanju alkohola in mamil, v nebrzdani spolnosti. Prav tako se ne moremo čuditi, če zlasti v noči med soboto in nedeljo, teden za tednom toliko mladih obleži mrtvih ali hudo ranjenih na cestah.

Kristjani pa vemo, da je evangelij veselo oznanilo, da krščanstvo ni nekaj temačnega in mračnjaškega, ampak veder, optimističen pogled na svet, saj sicer drugače tudi ne more biti, saj je vizija odrešenja temeljna sestavina krščanstva.

Velika noč je zato tudi priložnost, da se vprašamo, kako je s krščanstvom "tu in danes". Urednik odličnega slovenskega mesečnika Ognjišče Franc Bole je v zadnji, aprilski številki v odgovoru na Pismo meseca, ki ga je bilo napisalo dekle in v katerem se je pritoževalo nad vzdušjem zaprtosti v katoliških krogih, napisal nekaj zelo modrih stavkov, ki jih tu navajamo. "Slovenija ima res krščanske korenine - pravi - in je včasih bila masovno krščanska vera. Danes vera postaja vse bolj osebna odločitev, 'iz prepričanja', in to velja mnogo več. Zato je potrebno vero gojiti kot osebno odločitev. Ne verjamemo v 'pobožnjakarje', ki živijo v svojem namišljenem svetu, ali da kristjani dajemo tak vtis. To so lahko le posamezne izjeme. Danes je doba osebne vere. Osebna vera pa se ne boji soočenja". To tembolj, ker je v vsaki resnično demokratični državi in družbi pravica do svobode veroizpovedi ena temeljnih človekovih pravic, Cerkev pa je, kot je lepo povedal dr. Anton Stres, pomožni škof v Mariboru, "avtonomna in neodvisna znotraj svojih pristojnosti, torej znotraj svojega verskega in moralnega nauka in njegovega individualnega in kolektivnega, zasebnega in javnega izražanja in življenja njenih članov" (MAG številka 14, april 2001).

Več osebne vere in manj črednosti! To si želimo ob letošnji Veliki noči.

UREDNIŠTVO

KRIZANI, OK. 1500, LES, POLIHROMIRAN, V. 93 CM, DORNBERK, Z. C. SV. DANIJELA (FOTO MARTA BENSA)

Leto za letom se z veseljem spominjamo Kristusovega vstajenja. Zato tudi letos za velikonočne praznike želimo vsem našim bralcem, sodelavnikom in prijateljem ter vsem Slovincem doma in po svetu, da bi jim velikonočno sporočilo pomenilo vsestranski obrat in korak naprej v verskem in narodnem smislu. To še zlasti, ker smo letos dosegli zaščitni zakon. - UREDNIŠTVO

02 Alojz Tul
HOMATIJE OKROG OBJAVE POROČILA...	07 Boris Pahor
NEBO V SMETNJAKU
03 Drago Legiša / intervju
MSGR. EVGEN RAVIGNANI, ŠKOF V TRSTU	07 Aleksij Pregarc
VSTAJENJSKE RAZLIČICE
05 Marko Vuk
PRIKAZ RELIGIOZNE TEMATIKE	08 Jurij Paljk / intervju
BRANKO MARUŠIČ
06 Janez Povše
VELIKA NOČ IN NAŠ SVET	17 Marjan Drobež
V JUGOSLOVANSKIH ARHIVIH ŠE VELIKO GRADIVA
06 Saša Martelanc
NA NEKO CVETNO NEDELJO	19 Matjaz Kmecl ob 90-letnici SPDG
ŽIVA PRIČA VITALNOSTI IN POVEZOVALNE MOČI

SVET OKROG NAS

VSILJENA VOLILNA IZBIRA

ANDREJ BRATUŽ

Pred kratkim smo izvedeli za dokončno dodelitev kandidatur v deželni okrožji za parlamentarne volitve, ki bodo 13. maja. Zanima nas predvsem gorško senatno oziroma obmejno področje (ki obsega tudi dele videmske in tržaške pokrajine zlasti s slovenskim prebivalstvom). Tako naj bi v gorškem kolegiju za koalicijo Oljke kandidiral sedanji podpredsednik deželnega sveta levi demokrat Miloš Budin. S tem naj bi se nadaljevala tradicija izvolitve slovenskega levičarskega parlamentarca, v našem primeru senatorja na Gorškem. Prejsta to bila sen. Darko Bratina in sen. Dimitrij Volčič.

Tu ne izražamo stališč proti tej ali oni osebi, ki se politično izpostavlja in se poteguje za najvišji državni izvoljeni mandat, kot je prav parlamentarni. Vzemi in moti pa nas nikjer zapisano pravilo, da mora biti to levičarski predstavnik naše narodne skupnosti. Ne vemo, kako bi namreč lahko našim volivcem kdo razložil, zakaj mora le kandidat ene politične smeri nastopati za izvolitev v rimski senat. Je ta monopol upravičen?

Slovenski volivci so vsi pripadniki manjšine, ne samo levičarji. Zato je tudi slovenska stranka za ta volilni boj pravilno izpostavila svojega vidnega kandidata, ki bi zlasti na Gorškem gotovo imel mnogo večji odziv od prej omenjenega kandidata. To pa ni uspelo. Zakaj?

Sedanja izbira gotovo ne zadovoljuje velikega dela slovenskih volivcev. Izbira je v resnici politično nesprejemljiva, saj ne upošteva pluralistične sestave naše družbe in prav zato lahko mirno zaključimo, da je sedanja odločitev Oljke (v Ri-

mu?) za slovenski volilni zbor zelo vprašljiva. Kaj pa lahko rečemo na splošno? Sedanja izbira Oljke je prav gotovo v vsakem smislu porazna. Kot smo že prej omenili, je padla za senat v Gorici določena izbira. To pa velja tudi za poslansko zbornico. Tu je kandidat spet - levičar, in to celo deželni tajnik Levih demokratov. Kaj naj sedaj naredijo zlasti sredinski volivci Oljke? Do sedaj je namreč veljalo načelo, da je vsaj v dvojici senat - poslanska zbornica prevladal pluralizem. Če je bil npr. v preteklosti kandidat za senat levičar, je za poslansko zbornico kandidiral predstavnik sredine, recimo Ljudske stranke. Sedaj pa vsega tega ni več. Kako lahko mislijo pri Oljki, da bo volilni zbor zlasti sredinskega izvora potrdil izključno levičarska kandidata?! To v enaki meri velja tako za italijanske kot slovenske volivce. So morda s tem (ne)zavestno hoteli narediti politično uslugo opoziciji (Dom svašččin), da bi ta lažje izvolila svoje kandidate, med temi deželnega predsednika Antonionija?

Slovinci v Italiji smo že od dolge polpretekle dobe sem va- jeni na podobne udarce. Že v prvi dobi med obema vojnoma smo imeli svoje vidne predstavnike v rimskem parlamentu. To so bili poslanci Vilfan, Šček, Besednjak, potem pa še južnotirolski poslanci s svojo planiko, ki so solidarno nastopali za našo lipovo vejico. To so le značilnejša imena naših poslancev v Rimu med prvo in drugo svetovno vojno. S svojimi pogumnimi in samozavestnimi političnimi nastopi so v brk samemu Duceju zagovarjali slovenske pravice.

Apriorna izbira slovenskega levičarskega kandidata za senat v gorško-obmejnem okrožju pa pomeni danes tudi klofuto slovenski stranki, ki je, kot znano, upravičeno predlagala svojega kandidata.

Polemike ob volilnih kandidaturah se nadaljujejo. Zadnji ponedeljek je zapadel rok za vložitev kandidatnih list. Kocka je torej padla, ni več kaj narediti. Zlasti slovenski volivci v Italiji pa smo postavljeni pred težko preizkušnjo, saj so nas velike stranke v vsem pregazile. Prav zato pa bomo morali na volišču primerno na to odgovoriti.

Leta 1993 sta se takratna zunanja ministra Slovenije in Italije Peterle in Andreatta dogovorila o ustanovitvi posebne komisije slovenskih in italijanskih zgodovinarjev, ki naj preučijo odnose med slovenskim in italijanskim narodom v razdobju med 1880 in 1956 na jadranskem območju. Gre torej za razgibano zgodovinsko dobo, ki zaobjema med drugim čas pred prvo svetovno vojno, med obema vojnoma ter po drugi svetovni vojni, ko je prišlo tudi do nove državne razmejitve. V skupnem poročilu naj bi zgodovinarji prikazali dogajanje v omenjenem razdobju na temelju vseh razpoložljivih virov, kar naj bi koristilo vsem, ki jih iz enega ali drugega razloga zanimajo italijansko-slovenski odnosi na različnih področjih in ravneh, ter pomagalo k razčiščenju nepoznanih ali spornih vprašanj.

Komisija je štela štirinajst članov, od katerih je sedem imenovala slovenska stran, sedem pa italijanska. Na delu je bila kar sedem let, lani julija je obema vladama izročila zaključno poročilo, ki bi ga po dogovoru morali osvojiti in objaviti. To se pa ni zgodilo, tako da so postajali vedno bolj številni in glasni tisti, ki so zahtevali njegovo čimprejšnjo objavo. Medtem ko je slovenska stran izjavila, da je pripravljena to storiti, se je italijanska na razne načine izmikala, češ da čaka na primeren trenutek oziroma, da bi bilo potrebno predhodno zjasniti nekatera mesta v poročilu. Tako se je vlada znašla tik pred parlamentarnimi volitvami, ki da niso primeren trenutek za objavo poročila, to zaradi delikatnih zadev, ki jih le-ta obravnava. Dogajalo se je nekaj podobnega kot z zaščitnim zakonom, ki ga je italijanski parlament pod pritiskom evropskih krogov in seveda Slovenije končno le izglasoval tik pred svojim razpustom.

POBUDA SLOVENSKEGA TISKA

Iz desetletnih neposrednih izkušenj z italijansko politično dialektiko sta slovensko javno mnenje in civilna družba nasploh zlasti na omenjenem področju prišla do spoznanja, da je treba s premierno potezo spodbuditi italijansko stran, da se jasno izreče o objavi omenjenega poročila zgodovinarjev. Tednik oz. dvotednik *Primorske novice* iz Kopra je namerč sredi

POMEMBNA IZJAVA

HOMATIJE OKROG OBJAVE POROČILA ZGODOVINARJEV

ALOJZ TUL

minulega marca začel objavljati daljše izvlečke iz osnutka omenjenega poročila, kar je v resnici vzbudilo veliko zanimanje in imelo takojšen odmev tudi v italijanskem tisku. Rimska vlada se je tako znašla v križnem ognju. Prek podtajnika v zunanjem ministrstvu Ranierija se je skušala braniti pred očitki z izgovorom, da za objavo čaka primeren trenutek, to se pravi po parlamentarnih volitvah. V naslednjih izjavah pa je zatrjeval, da ni naloga vlade objaviti poročila zgodovinarjev. Skratka, poročilo naj še nekaj časa leži v predalu zunanjega ministrstva. Objava je kvečjemu stvar mešane komisije.

Takšne izjave so nemalo presenetile in prizadele člane mešane italijansko-slovenske komisije, ki so jasno odgovorili, da so oni od obeh vlad prejeli naročilo za sestavo zaključnega poročila, katerega objava je zato stvar obeh vlad. Medtem se je tako v slovenskih kot italijanskih medijih začela polemika

na razprava o vsebini objavljenih izvlečkov neuradnega besedila, tako da je bila zmeda kar precejšnja.

Da se napravi konec vsem spekulacijam, so omenjeni zgodovinarji sklenili posredovati besedilo zaključnega poročila mešane komisije slovenskemu *Primorskemu dnevniku* in italijanskemu *Piccolu*. Tako sta ta dva tržaška dnevnika 4. aprila objavila celotno poročilo komisije in s tem postavila zunanje ministrstvo v Rimu pred izvršeno dejstvo in v neprijeten položaj. Bivši tržaški politik iz vrst KD Belci je to slikovito označil za avtogol, ki si ga je zadalo samo ministrstvo, s svojim cincajem, kaj naj naredi z dokumentom zgodovinarjev. Namesto da bi priložnost izkoristilo za lastno promocijo, je pobudo prepustilo drugim ter se sedaj skuša na tipičen italijanski način priklopiti "karavani", ki gre naprej. V tem smislu napoveduje, da bo prisledlo več širših študijskih srečanj zgodovinar-

jev na tematiko, ki jih obravnava omenjeno poročilo mešane komisije.

Očitno želi s tem nekoliko popraviti prejšnje bolj klavirno zadržanje do objave poročila zgodovinarjev. Vsi resni politični komentatorji kritično ocenjujejo to, da se je zunanje ministrstvo tako rekoč odreklo svoji nesporni pravici in politično moralni dolžnosti, da ovrednoti delo mešane komisije, ne pa da so to morali storiti drugi zunanji dejavniki, tj. tisk.

Nazadnje moramo omeniti, da je prav v času, ko je slovenski tisk objavljajal odlomke iz sicer neuradnega poročila omenjene komisije zgodovinarjev, je tržaški *Il Piccolo* objavil vest, da je vojaško pravobranilstvo iz Padove začelo preiskavo v zvezi s pripadniki devetega korpusa jugoslovanske armade, ki je odločno sodeloval pri osvoboditvi Trsta maja 1945. Okoliščine, v katerih je bila vest objavljena, kaže, da je bila neke vrste protiutež zahtevam po objavi poročila zgodovinarjev. Rimska diplomacija je vsekakor zmožna tudi takšnih izzivov.

INCIDENT MED ZDA IN KITAJSKO

BUSH MED KLADIVOM IN NAKOVALOM

Medtem ko pišemo, je ameriško vohunsko letalo še vedno na posebni stezi letališča na otoku Hainan v Južni Kitajski, kjer je zasilno pristalo po trčenju s kitajskim lovcem. Kitajski pilot je izgubil življenje, njegovo letalo pa je strmoglavilo v morje. Šele pet dni po incidentu je ameriški predsednik javno obžaloval, da je v nesreči umrl kitajski pilot, a ni sprejel kitajske uradne zahteve, naj se ameriška vlada za nesrečo tudi opraviči. Obžalovanje sicer pomeni, da je Washington spoznal, da govorica, ki je spominjala na čase hladne vojne, ne vodi nikamor in da tudi škoduje samim ameriškim interesom. Busheva vlada se je odločila, da bo skušala zadevo urediti s pogovori s kitajskimi oblastmi, in je v ta namen določila skupino diplomatov, ki

SPREJEM V LJUBLJANI

Slavoslovni govornik na sprejemu, ki sta ga v torek, 10. t.m., priredili krovni organizaciji Slovencev v Italiji, da bi v Cankarjevem domu v Ljubljani proslavili sprejetje zaščitnega zakona, predsednik Republike Slovenije Milan Kučan je med drugim odločno poudaril, da je zakon izjemnega pomena za vse Slovence, še posebej za slovensko manjšino v Italiji. V svojem govoru je tudi zagotovil naši manjšini nadaljnjo pomoč Slovenije in podčrtal, da sta krovni organizaciji in manjšina sama subjekt, ki mora sam vedeti, katere rešitve so zanj najbolj primerne. Spregovorila sta tudi predsednika SKGZ in SSO Rudi Pavšič in Sergij Pahor, prisotni pa so bili tudi zunanji minister RS Dimitrij Rupel, pravosodni minister dr. Ivan Bizjak ter minister za evropske zadeve Igor Bavčar ter vrsta uglednih gostov iz zamejstva in matice. Več prihodnjic.

so vzpostavili najprej stik s kitajskimi kolegi in nato s člani posadke vohunškega letala, ki jih je skupno 24. Washington bi rad seveda dosegel tako osvoboditev letalcev kot vrnitev letala.

Ko obravnavamo ta incident, moramo vsekakor imeti pred očmi trenutno stanje odnosov med Washingtonom in Pekinom, ki gotovo niso enaki tistim iz časov hladne vojne. Kitajska je namreč že vrsto let pomemben partner v globalni ekonomiji. Naj omenimo, da znaša vrednost blagovne menjave samo med ZDA in Kitajsko kakih 100 milijard dolarjev letno. Vlada Billa Clintona se je tudi zaradi tega zavzemala, da bi Kitajska postala članica Mednarodne trgovinske organizacije. Na Kitajskem v zadnjih letih stalno naraščajo ameriške naložbe, iz česar izhajata želja in volja, da bi ZDA bile čedalje bolj prisotne v državi z največjim številom prebivalstva na svetu. ZDA si dalje prizadevajo, da bi se plačilna bilanca čim bolj uravnotežila. Na ameriškem trgu so kitajski izdelki množično prisotni, saj je nekdo napisal, da v vsaki ameriški trgovini od petih izdelkov, ki so naprodaj, na štirih vidis napiše "made in China" (izdelano na Kitajskem).

Zanimivo in hkrati pomenljivo je tudi dejstvo, da je vohunsko letalo, ki je zasilno pristalo na otoku Hainan, zgradila ameriška tovarna Lockheed Martin. Iz poročila, ki ga je ta tovarna pripravila l. 2000, izhaja, da je izdelala in namestila novo generacijo sistemov za nadziranje letalskega prometa v ožini Qiongzhou, to je v strateško važnem prelivu, ki ločuje otok Hainan od Južne Kitajske. To pomeni, da je na tem otoku nameščen radarski sistem, izdelan v isti tovarni, iz katere prihaja tudi vohunsko letalo. Novi radarji in si-

stemi, izdelani v tovarni Lockheed Martin, so sicer nameščeni na mnogih kitajskih letališčih, med drugimi na letališču pri Sanghaju, ki je največje kitajsko mesto. Tovarna Lockheed Martin ima v načrtu opremiti z radarsko tehnologijo in ustreznimi elektronskimi sistemi vsa glavna kitajska letališča.

Kot znano, je Bushevo volilno kampanjo močno denarno podprla predvsem tako imenovana oboroževalna industrija. To je bilo v skladu z načrtom, ki je predvideval tako prenovitev vseh treh rodov vojske kot tudi in zlasti nadaljnji razvoj raketnega štita, katerega uresničenje zahteva ogromna sredstva. V ta namen pa bi bilo potrebno obnoviti hladno vojno vsaj v tolikšnem obsegu, da bi se pravkar omenjeni načrt lahko izvedel. Največja zapreka za izvedbo tega načrta pa je dejstvo, da nekdanjega ameriškega vojaško-industrijskega kompleksa oz. oboroževalne industrije dejansko ni več, ker imamo zdaj opravka z globalnimi korporacijami, ki imajo svoje interese po vsem svetu. Oboroževalna industrija potrebuje sovražnika, sedanje korporacije pa lahko uspevajo le v ozračju miru. Iz vsega tega izhaja, da se je predsednik Bush znašel med kladivom in nakovalom. Kako se bo rešil iz zagate? Kako bo lahko izpolnil obljube, ki jih je svojim bogatim podpornikom, hkrati pa bi mogel upoštevat dejansko stanje, ko tako imenovane oboroževalne industrije dejansko ni več ali vsaj ni več tako mogočna, da bi lahko dejavno vplivala na temeljne odločitve ameriške vlade? Znaki te kočljive dileme pa so že razvidni iz razpleta dogajanja okrog vohunškega letala, ustavljenega na stezi na otoku Hainan.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR.

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

KDO GA BO SODIL

INTERVJU / MSGR. EVGEN RAVIGNANI, ŠKOF V TRSTU

MILOŠEVIĆ NAPRODAJ?

"NOBENE DELITVE VEČ, TEMVEČ LE RADOST V ENOTNOSTI"

DRAGO LEGIŠA

V zadnjem času je v Trstu vidno zaznati bolj vedro ozračje, kot smo ga bili vajeni dolga desetletja po drugi svetovni vojni. To velja tako za odnose med italijansko večino in slovensko manjšino v samem mestnem središču kot tudi v njegovi okolici, kjer je številčno razmerje povečini obratno. Imate tudi Vi enak občutek?

Potrdil bi ga in se ga iskreno veselim. V povojnih letih in še do pred nekaj leti je odnos med Italijani in Slovenci obremenjeval spomin na dogodke, ki so obema prizadetima stranema bili povzročili veliko gorja. Spomin na doživete krivice ni samo povečal nerazumevanj, temveč je povzročil medsebojno zaprtost in medsebojno nasprotovanje. Ni mogla iti v pozabo žalostna izkušnja interniranih slovenskih duhovnikov in laikov, kakor tudi ne izkušnja Italijanov, ki so zapustili svoje domove in se napotili v neznanu prihodnost. In še najbolj žalostno je, da je to, za kar bi bila morala nositi politično odgovornost režima, ki sta si izmenično delila oblast v naših krajih, po krivici obremenjevalo ljudi, ki so zaradi svojih izbir morali mnogo pretrpeti, s čimer so nastale nove pregrade neprijateljstva in nasprotovanja.

Od tistih dogodkov je poteklo 50 in več let, živimo v drugačnem ozračju, ki je posledica plemenite in dosledne zavzetosti tistih, ki so se trudili, da bi se spet vzpostavil jasen in lojalni dialog, s čimer so bile postavljene premise za boljše medsebojno poznavanje in medsebojno razumevanje. S tem so tudi spet bili postavljeni pogoji za pristrčno medsebojno sprejemanje, za vedro družbeno sožitje in plodno izmenjavo različnih kultur. Oseben menim, da je prehojena pot morda naletela na večje težave v mestu kot v okoliških vaseh, kjer je slovensko prebivalstvo v večini.

Zakon o zaščiti slovenske manjšine v Italiji je bil sprejet, ne da bi se niti v najmanjši meri prirejale bučne množične protestne manifestacije, kot so jih nekateri napovedovali. Ste bili nad tem presenečeni?

Bučnih manifestacij ni bilo, kot so se nekateri bali. Bila je kakšna negativna reakcija, a v omejenem obsegu. Mislim, da je to posledica novega ozračja, ki je nastalo v Trstu in ne samo tu. Dolgo smo čakali na zakon, ki naj zagotovi varnost pravic, ki po svoji naravi ne morejo biti podeljene, ampak morajo kratkoma biti od države priznane. Rekel bi, da je ta zakon bila država dolžna odobriti. In če se s kakšnim vidikom tega zakona vsi ne strinjajo, je treba priznati, da ni bilo nikogar, ki bi ga v celoti odklonil.

Tudi v krogih, ki so Cerkev neprijazni, je bilo javno poudarjeno, da so Vaša stališča bila zelo pomembna, po mnenju mnogih celo odločilna, da je parlament v Rimu odobril omenjeni zakon. Veliko težo sta gotovo imeli tudi goriška in furlanska Cerkev, ki sta prav tako podpirali sprejem zaščitnega zakona. Kaj bi danes o tem za našo manjšino pomembnem dogodku povedali? Mislite, da bo v novem ozračju laže uresničevati predvsem duha tega zakona, kot na primer ne le omikano sožitje, temveč tudi medsebojno sodelovanje,

Ob Veliki noči, prazniku Gospodovega vstajenja, smo obiskali tržaškega škofa msgr. Evgena Ravignanija, da si v imenu našega tednika in njegovih bralcev izmenjamo voščila in se hkrati pogovorimo o nekaterih aktualnih vprašanjih, ki zadevajo vse krščansko občestvo, našo slovensko krščansko skupnost pa še posebej. G. škof je našo prošnjo, kot vedno, rad sprejel, za kar se mu prav lepo zahvaljujemo.

FOTO KROMA

medsebojno spoštovanje, medsebojno odpuščanje storjenih krivic, torej nadaljnje žitljenje v ljubezni in spravi?

Če sem sam nekaj naredil, sta z menoj in bolje od mene naredila nadškofa v Gorici in Vidmu. Če sem posegel v zadevo, sem tako ravnal, ker sem prepričan, da Cerkev ne more molčati, ko se znajde pred vprašanjem pravičnosti, upal bi si trditi celo pred vprašanjem popraviljanja krivic. Pravičnost zahteva, da se vsakemu človeškemu bitju prizna pravica, da v vsem svojem bistvu polno pripada svojemu ljudstvu. Na srečanju s časnikarji v Trstu sem 19. junija leta 2000 dejal, da je treba popraviti tudi stare krivice, ko so Slovenci doživeli prepoved rabe svojega maternega jezika tudi v cerkvah in so bile ponižane njihova kultura ter njihove tradicije, tudi verske.

O zaščitnem zakonu, ki je danes že državni zakon, zato trdim, da je v skladu z zahtevo pravičnosti in predstavlja obvezo, da se začena ali, bolje, da se nadaljuje pravno dejanje, ki naj omogoči skupno življenje tako Italijanom kot Slovencem, ki morajo oboji ohraniti bogastvo svoje zgodovine in svoje kulture, svoje vere in svoje vernosti, ob spoznanju, da različnost postaja bogastvo in medsebojni izmenjavi in ob zavesti, da so občani istega mesta in člani iste Cerkve.

Katere so po Vašem glavnem težave, s katerimi se danes srečuje tržaška Cerkev pri izvrševanju svojega poslanstva? "Duc in altum!" - Odrini na visoko! Takšno smernico je dal papež Janez Pavel II. svojim duhovnim pastirjem pri izvrševanju njihovega poslanstva. Kako bi se ta smernica kazala na zunaj v pastoralnem delu Vaše škofije?

Trst je zapleteno in hkrati očarljivo mesto. Obstaja kultura, ki se opre-

deljuje za "laično", a ki spoštuje duhovne in verske vrednote, s katero pa ni težko začeti dialoga. Poleg tega imamo tudi tisto kulturo, ki je čisto posledica sredstev množičnega obveščanja, ki se izraža v miselnosti in življenju posameznih ljudi. Zaznati je, zlasti med mladimi, duhovno potrebo, kateri z naše strani ne moremo vedno odgovoriti z besedo resnice, medtem ko se množijo sporočila in ponudbe psevdov verskih in iluzornih izkustev. Pri mnogih posameznikih pa je opaziti zbežnost, ker so doživeli zlom tistih vrednot, ki dajejo smisel in pomen človekovemu življenju. Temu mestu smo dolžni oznanjati evangelij. Papež Janez Pavel II. spodbuja, naj odrinemo na visoko. Vabilo je treba sprejeti z velikim navdušenjem. To je v polnem sozvočju s tem, kar sem naprosil svojo Cerkev. Vprašal sem jo, naj "zapusti tempelj" in naj se pogreze v stvarnost vsakdanjega življenja, v probleme našega mesta, v pričakovanja naših ljudi. Prosil sem jo, naj bo Cerkev poguma in ne bojazni, prisotnosti in ne odsotnosti. To je tudi pogoj, če hočemo, da bo naša Cerkev oznanjala Kristusa, ki je edino človekovo upanje.

Po uradnih statističnih podatkih je Trst "staro" mesto, kar je posledica nenehnega padanja rojstev. Očitno ne gre za ta pojav iskati le vzrokov gmotne narave, ampak tudi in predvsem vzroke moralne narave. Kaj bi rekli k temu? V sosedni Sloveniji je Cerkev za glavno geslo svoje sinode izbralo besedi "Izberi življenje". Mislite, da bi to geslo moglo zapopasti tudi tržaško stvarnost?

Res je. Statistični podatki prav to potrjujejo. Pred kratkim smo imeli rahlo demografsko rast in to bi utegnili biti znak, da se zadeva spreminja na bolje. Ne izključujem možnosti, da bi nekatere ekonomsko težavne situaci-

je mogle biti delno odgovorne za pojav, ki povzroča zaskrbljenost, kot tudi ne mislim, da je odpor do življenja posledica sebičnih razlogov. Prav gotovo je že razširjena praksa, da se skuša ljubezen ločiti od plodnosti. V nemalo primerih se zakonca bojita imeti otroke iz negotovosti pred njihovo prihodnostjo. Treba je vzgajati ljubezen do življenja. Te odgovornosti se naša Cerkev zaveda. In poziv Sinode slovenske Cerkve je lahko tudi naš poziv: "Izberi življenje".

Hudo pomanjkanje duhovnih poklicev je že dolga leta eden glavnih pojavov, ki otežkočajo dušno pastirstvo med slovenskimi verniki. Se v tem pogledu morda obeta kakšna sprememba na bolje?

Prav gotovo je to najhujše vprašanje. Starejši slovenski duhovniki čutijo težo let in kljub temu z gorečnostjo in ljubeznijo nadaljujejo svojo dušnopastirsko službo; tisti, ki imajo manj let ali so še mladi, so pripravljene in velikodušni, vendar je treba vedeti, da zahteve njihovega pastoralnega dela rastejo tako v mestu kot po vaseh, poleg tega jih polno zaposluje veronauk v šoli. Prav tako pada število redovnic, medtem ko se večja potreba po njihovi aktivni prisotnosti na teritoriju. Predvidevati preobrat na bolje pomeni zaupati v Gospoda. Vendar je treba le upoštevati, da mora mladinska pastora postati tudi poklicna pastora, da bosta lahko fant ali dekle sprejela poziv k Bogu posvečenemu življenju v korist bratov. Kljub težavam me preveča zaupanje. Resnično želim, da bi globlja zavzetost na področju formiranja mladih prinesla naši Cerкви razcvet novih poklicev. V pričakovanju bo morda potrebno nanovo razporediti prisotnost duhovnikov v naših vaseh in v mestu. Če bomo to naredili, bomo naredili s skupnimi močmi. Medtem si bomo še dalje prizadevali, da bi naše želje postale stvarnost.

Kakšno je sodelovanje s Cerkvijo v Sloveniji?

Otipljiv znak sodelovanja s škofijami v Sloveniji so duhovniki, ki so nam jih dale na razpolago naši Cerкви škofije Ljubljana, Koper in Maribor za dušnopastirstvo med slovenskimi verniki. To je za nas velik dar in nujno potrebna pomoč. Omenjam dalje sodelovanje nekaterih pastoralnih stvarnosti iz sosednjih škofij v družinski pastora, v skavtskem gibanju, na srečanjih pevskih zborov in še na nekaterih drugih področjih. In še posebno sta mi pri srcu bratsko prijateljstvo in razumevanje slovenskih škofov, katerim izražam svojo iskreno ljubezen in svojo globoko hvaležnost. Med nami so tudi salezijanci in frančiškani, ki so nam v veliko pomoč. Tudi njihovim predstojnikom naj gre zahvala škofije in moja osebna zahvala.

Kaj bi našim bralcem in svojim slovenskim vernikom posebej povedali ob prvi Veliki noči v novem tisočletju?

Svojim vernikom bi rad povedal, da je Velika noč oznanilo veselja in miru. V vstalem Kristusu naj spet zaživi zaupanje v nov svet; v njem, ki nas je spravil z Očetom, naj med nami raste želja po znova pridobljenem bratstvu, ki naj ne pozna več nobene delitve, temveč le radost enotnosti.

To željo si dovoljujem pristrčno izraziti na začetku tretjega tisočletja tudi bralcem Novega glasa, njegovemu direktorju in njegovim urednikom. Blagoslovljeno Veliko noč!

Miloševićeva aretacija je že zgodovinsko dejstvo in sredstva obveščanja se z njo ne ukvarjajo več toliko. Gre pa za tako pomemben dogodek, da je vredno, če se še malo pri njem ustavimo.

Kot vemo, predsednik Koštunica ni bil preveč navdušen nad aretacijo. Dejansko jo je izvedel prvi minister Djindjićs policijo. Koštunica brani suverenost Jugoslavije in neodvisnost sodišč ter trdi, da lahko Jugoslavija sama sodi Miloševiću. Miloševića ne bodo prodali Zahodu za nekaj milijonov dolarjev mednarodne pomoči. Djindjiću naj bi torej šlo samo za denar?

To me spominja na očitke istih Miloševićevih pristašev, ko so trdili, da gre Ameriki samo za denar in ne za blaginjo kosovskih Albancev, ter je zato bombardirala Srbijo, da bi jo nekega dne lahko nanovo izgradila. Torej gre tudi Američanom samo za denar. Djindjić pravi, da si prizadeva za pravičnost, v bistvu pa ga baje zanima samo denar. Amerika pravi, da si prizadeva za človekove pravice, dejansko pa jo zanima samo denar. Koga kaj zares zanima?

Spominjam se samo še ene analogije. Nekoč je nekdo Srbom orisal obljubljeni dežel: veliko Srbijo, ki bo imela vsa ozemlja, kamor je kdajkoli - pa čeprav slučajno - stopila srbska noga. Obljubljal jim je blaginjo in bogastvo, čast in slavo, ponos in kdove še kakšne visokoleteče fraze infantilističnega nacionalizma. Ljudje so mu verjeli, šli z njim v prvo vojno, jo izgubili, nato v drugo in tretjo; iz vseh vojn so se vračali poraženi in še bolj ubožani. Srbija danes ni več niti senca tega, kar je bila, daleč od tega, da bi se približala obljubljeni deželi. Toliko bolj zanimivo se mi zdi, da se je izkazalo, da je človek, ki je bil pripravljen umreti za sveto srbsko stvar, danes v priporu in so že dokazali, da je s pristaši popolnoma oropal narod. Milošević naj bi si bil prizadeval za srbsko blaginjo in dejansko mu je šlo le za denar. Zdaj pa je jasno, zakaj prihajajo takšni očitki najpogosteje prav od Miloševićeve stranke. Sami so na to logiko že navajeni. Več kot deset let so ropali državo v imenu višjih idealov. Kdorkoli se danes pojavi z malo višjim idealom (pravičnost, humanost itd.), mu očitajo podel denarni interes. Ne morejo se izvit iz lastne logike. Ne bom se ukvarjal s tem, ali gre Ameriki samo za denar ali za humanitarno pomoč. Neumni niso, Rdeči križ pa tudi ne. Prav gotovo stvari preučujemo, preden se kam odpravijo. Kaj pa Djindjić? Kot predsednik vlade se zaveda, da je gospodarsko stanje tako obupno slabo, da brez tuje pomoči ne bo šlo. In je torej res verjetno pripravljen dobesedno prodati Miloševića Zahodu. In potem? Če je Milošević popeljal Srbijo nazaj v srednji vek, naj se mu tudi sodi po starih zakonikih. Tatovom so odrezali roko, bogokletcem jezik. Kdor je koga ubil, so ga ubili. Torej: če je kdo prodal svoj narod, naj ga njegov narod prodal svoj narod, naj ga njegov narod preprosto "proda" drugim!

Izročitev Miloševića haaškemu sodišču pa se mi ne zdi tako pomembna, da bi se zadostilo pravič. Kakšno zadostjenje bo imel otrok, ki so mu v Bosni pobili vse sorodnike, če bo nekega dne izvedel, da so sicer krivcu pravično sodili? Sojenje pred haaškim sodiščem se mi zdi terapevtskega pomena za srbski narod. Večina ljudi se v Srbiji sicer zaveda, da je Milošević sprožil vojne in popeljal državo v bedo. Veliko pa jih je še, ki še vedno mislijo, da so za vse krivi drugi: Amerika, Slovenci, Hrvati, Bosanci, Albanci itd. Vojvodinski poslanec Dragan Veselinov je to še enkrat modro razložil: Milošević mora priti pred haaško sodišče, saj bodo tako sodili celotnemu srbskemu narodu, kot so celotnemu nemškemu narodu sodili v Nürnbergu. To je edini pogoj, da se mnogi zavejo, kaj so naredili, in ozdravijo svoj zgodovinski spomin.

PETER SZABO

3

ČETRTEK,
12. APRILA
2001

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

VELIKA NOČ
GOSPODOVEGA VSTAJENJA"Smo z njim jedli in pili, potem ko je vstal od mrtvih."
(Apd 10, 41)

"Ne bom umrl, ampak živel." (Ps 118, 17)

"Umrli ste namreč in vaše življenje je skrito s Kristusom v Bogu." (Kol 3, 3)

"Videl je in veroval." (Jn 20, 8)

Od začetka človeškega rodu se ljudje čudimo življenju. To je že več milijonov let, koliko pravzaprav, ne vemo. Občudujemo pa ga, a obnem ugotavljamo, da je to življenje, to živo bitje, mi, vključeno v vrstni red: rojstvo, nekaj veselja in ogromno trpljenja ter, nazadnje, smrt in pokop.

Vprašujemo pa tistega, ki trdi, da je naredil konec začaranemu krogu življenja: "Si ti edini tujec v našem svetu, ki ne ve, kaj se je pravzaprav zgodilo z Jezusom, o katerem smo mislili, da bo ugnal vse zlo?" "Kaj neki?", odgovarja Jezus (Lk 24, 18-19). Četudi človek ves hrepeni po življenju, po večnosti, po popolni sreči, ne more verjeti, da smrti ni več. Saj se mu zdi vse skupaj neresnično, fantastično. Toda Jezus nas izziva, da iščemo, preiščujemo, kaj pomeni "vstati od mrtvih" (Mr 9, 10). Navaja nam sv. Pismo stare zaveze: Mojzesa in vse preroke. Ker vsi ti, vsa pisma so o njem govorila (Lk 24, 27).

Tudi žene, ki v nedeljo ob zori gredo h grobu, da bi Jezusa mazile, muči vprašanje, kdo jim bo odvalil kamen, ki je bil zelo velik (Mr 16, 4b). Ko pa pridejo tja, vidijo, da je kamen že odvaljen ter hitijo mimo njega naravnost v gornico (Mr 16, 5a). V meglenih mislih zrejo samo v mrtvega Jezusa in na maziljenje trupla. V sebi so nameč ohranile, prav tako učenca na poti v Emavs, pa tudi apostoli, iznakaženi Jezusov obraz velikega petka. Ta pa je bil ena sama maska. Že prej ga je bil Pilat prebičanega pokazal ljudstvu z besedami: Glejte, ali je to še človek? (Jn 19, 5).

Zdaj lahko preletimo speve o trpečem božjem služabniku pri preroku Izaiji: "Jaz se nisem upiral, nisem se umaknil nazaj. Svoj hrbet sem nastavljal tistim, ki so me bili, svoje lice, tistim, ki so mi pulili brado. Svojega obraza nisem skrival pred rameno in pljunki" (Iz 50, 5-6).

"Ni imel podobe ne lepote... Bil je zaničevan in zapuščan od ljudi, mož bolečin in znanec boleznih... Gospodu je bilo po volji, da ga je strl z bridkostjo" (Iz 53, 2 nss). Naš veliki Jakob Petelin-Gallus ga je poveljal s polifonskim biserom: *Ecce, quomodo moritur justus* ("Pravični izgine, pa si nihče ne vzame k srcu" - Iz 57, 1). Apostol Pavel pripoveduje: "Gledamo pa njega... kako je ovenčan s slavo in častjo, ker je pretrpel smrt za vsakogar... Bog ga je spopolnil s trpljenjem" (Heb 2, 9-10). "Čeprav je bil Sin, se je iz tega, kar je pretrpel, učil poslušnosti" (Heb 5, 7-9). Najstarejše ohranjeno besedilo izpovedi o bistvu naše vere govori: "Verujemo, da je Jezus umrl in vstal" (1 Tes 4, 14). Umrli je zato, ker je nase vzel vse naše grehe in krivde. Postal je preklet (Gal 3, 13). Toda zavestno, ker je daroval Očetu poslušnost, pokorščino, ki smo mu jo mi odrekli. Zato ga je prav to prekletstvo smrtno zadelo. A on je hotel živeti in umreti za druge, ne zase. Kar Pilatu še na misel ni prišlo, saj je to prekletstvo smrti ljubezni, ki je skupaj s pravičnostjo Pilatu tuje. Jezus je hotel zaključiti staro zavezo še pred praznovanjem stare velike noči na soboto. A zato, da je ustvaril novo zavezo, novo veliko noč v krvi na lesu križa... Nanj so ga pribili naši smrti grehi. A zdaj jih Jezus odpušča v strahoti osamljenega, celo od Boga zapuščena človeka, Sina (Ps 22, 2 nss; Mr 15, 34). Odpušča jih v ljubezni in iz ljubezni do nas.

Tedaj lahko razumemo, da je Jezusovo vstajenje sad in dokaz moči božje ljubezni, ki premaga duhovno in telesno smrt. Tako je Jezus postal gospodar nad grehom in smrtjo, Gospod. Zaradi tega ob prvem srečanju z apostoli na nedeljo zvečer podari oblast odpuščati grehe. Odpušča nam jih s krstom, v zakramentu sprave ali spovedi, če ponižno priznamo svojo nemoč za življenje v ljubezni do Boga in do človeka. V Duhu nas vedno bolj zedinja po sv. obhajilu, po maši in molitvi, po delih ljubezni. Kajti moč greha in smrti je v Jezusu enkrat za vselej strta.

Ker ne smemo ločiti trpečega in umrlega Jezusa od njegovega vstajenja, mu izročamo z vsem zaupanjem svojo nemoč in grešnost, vse trpeče ljudi. Potemtakem laže prenašamo vso težo trpljenja, ker bi radi prišli do vstajenja tudi telesa. Tudi razni ugovori proti vstajenju od mrtvih se bodo počasi razblinili v nič pod težo dokaza božje ljubezni do človeka. Svet Duh nas polagoma uvaja v skrivnost Boga, v skrivnost vstajenja.

Prisluhnimo glasu angela iz groba: "Ne čudite se! Jezusa iščete, Nazarečana, križanega. Bil je objuen. Ni ga tukaj" (Mr 16, 6). Vstal je Kristus! Vstali bomo tudi mi! Aleluja!

Prav vsem, zlasti bolnikom in kakorkoli trpečim:

"Veselo Alelujo!"

"Veselo Alelujo!"

"Veselo Alelujo!"

"Veselo Alelujo!"

NA OLJČNO NEDELJO V RIMU

SV. OČE KLIČE MLADIM:
"PRENOVITE VERO!"

Na cvetno ali oljčno nedeljo, ko se kristjani spominjamo Kristusovega slovesnega prihoda v Jeruzalem na hrbtu oslička, je sveti oče na Trgu sv. Petra daroval mašno daritev, z njim je poleg drugih kardinalov, ki jih je vodil kard. Camillo Ruini, sodeloval tudi slovenski kardinal Alojzij Ambrožič, ki sicer vodi krajevno Cerkev v Torontu.

Maše se je na Trgu sv. Petra udeležila vesela množica več kot petdeset tisoč vernikov, ki so papeža in njegov slovesni sprevid pozdravljali z oljčnimi vejicami in vejami palme ter se tako na simbolični ravni spominjali Jezusovega prihoda v Jeruzalem, ko se je bil prostovoljno podal trpljenju in vstajenju naproti.

Kardinal Alojzij Ambrožič je prišel v Rim nalašč zato, da je vodil skupino mladih Kanadčanov, mladih kristjanov, ki so iz rok svetega očeta Janeza Pavla II. in svojih rimskih mladih kolegov prevzeli romarski križ, simbol Svetovnega dneva mladih, ki se bo leta 2002 vršil prav v Torontu in bo potekal pod geslom: "Vi ste sol zemlje, vi ste luč sveta!". Kot je znano, se Svetovni dan mladih obhaja vsaki dve leti in ga vedno znova priredijo v drugem velikem mestu na različnih celinah. Praznik mladih je bil prvič prirejen leta 1987 in vedno se obhaja na cvetno nedeljo, pa čeprav so velike prireditve vedno poleti, ko mladi ne hodijo v šolo in se tudi sicer lažje premikajo, in se ga je zato v svojem nagovoru spomnil tudi sveti oče Janez Pavel II.

Velike prireditve Svetovnega dneva mladih so priložnost, ko se sveti oče sreča z mladimi

in jih nagovarja, naj sledijo nauku evangelija. Tudi tokrat je papež uporabil priložnost, da je mlade nagovoril, naj sledijo Jezusu, ki "je edina pot, da pridete do palme zmagovalstva na dan vstajenja".

"Jezus ni razumel svojega zemeljskega bivanja kot iskanja moči in oblasti in niti ne kot tek za uspehom in ne kot prizadevanje za osebno kariero ter seveda ne kot voljo za oblastjo nad drugimi," je dejal vsem zbranim mladim sveti oče, ki je še posebej mladim Kanadčanom dodal: "Dragi mladi, pripravite se, da boste v vaši sredi sprejeli mlade iz vsega sveta v vaši lepi deželi in boste ponovno obljubili zvestobo Kristusu in prav to je moje vabilo vsem

romarjem, ki ste danes tu zbrani in govorite angleško. Vidimo se torej v Torontu!"

Sveti oče torej upa, da bo v Torontu srečal mlade z vsega sveta, podobno, kot jih je že lansko leto za veliki jubilej, ko se je v kraju Tor Vergata zbralo več kot dva milijona mladih z vseh koncev sveta. Organizatorji Svetovnega dneva mladih v Torontu v mesecu juliju leta 2002 so sporočili, da so že do sedaj prejeli več kot tristopetdeset tisoč prijav mladih, ki bodo prišli v Torontu iz tujine, se pravi mladih, ki niso iz Kanade.

Gotovo je bilo slavlje najbolj prepričljivo v trenutku, ko so nastopili mladi kanadski Indijanci, ki so papežu zapeli v svojih narodnih nošah tradicionalne in-

dijanske pesmi. Tudi mladi Indijanci so v Rim prišli v spremstvu svojega kardinala in nadškofa v Torontu Alojzija Ambrožiča.

Sicer pa se je na oljčno nedeljo sveti oče daroval prvo mašo v velikem tednu, sredi katerega smo in bo svoj vrh doživeli najprej na veliki petek, ko se spominjamo Kristusovega trpljenja in smrti na križu in seveda nato v nedeljo zjutraj, pravzaprav že v soboto zvečer, ko bo sveti oče daroval mašo, med katero se spominjamo Kristusovega vstajenja.

V nedeljo je bila dolga in slovesna peta maša, med katero so gregorijanski pevci zapeli pasijon, evangelijski opis "Trpljenja našega Gospoda".

JUP

DSI / VSTAJENJSKA MISEL ŠKOFA RAVIGNANIJA

V KRISTUSU BO ČLOVEK SPET
NAŠEL SAMEGA SEBE

IVAN ŽERJAL

V križanem in vstalem Kristusu bo današnji človek ponovno srečal samega sebe ter smisel življenja in v trpljenju in v lastnem vstajenju. To je bila osrednja misel predvelikonočnega srečanja s tržaškim škofom Evgenom Ravignanijem v polni Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev v ponedeljek, 9. t.m..

Škof Ravignani si je za izhodišče svojega razmišljanja izbral pogled na Jezusove učenke, ko se ob uri njegovega trpljenja in smrti iz strahu pred enako usodo razbežijo in ko se ob spoznanju, da je vstal od mrtvih, razveselijo. Ob Jezusovi aretaciji, je dejal škof, so ga vsi učenci zapustili in zbežali: poleg strahu so občutili tudi grenko zbežanost, da so se njihovi upi razblinili.

Tako kot Jezusovi učenci takrat, je tudi današnji človek zbežan in zmeden, ker je kultura brez duše zbrisala vrednote in ker ga je precejnjevanje

FOTO KROMA

znanosti usužnjilo novim tehnologijam. Izgubile so se tiste etične vrednote, ki so bile nekoč splošno sprejete. Današnji človek je zato zbežan, ker se je ločil od korenin: zadovoljen je, ker je sam sebi zakon. Današnji prevladujoči sekularizem trdi celo, da je treba delovati tako, kot da Boga ne bi bilo, saj naj bi Bog oviral zorenje

človeške osebe do svobode. Pa vendar želi človek ponovno najti sebe. Kako lahko to doseže? Tako, da se sreča s trpečim in vstalem Kristusom. V njem bo zopet našel sebe, našel bo zagotovilo.

Ponedeljkovo srečanje je predstavljalo tudi priložnost, da se udeleženci razgovorijo s svojim škofom o najrazličnej-

ših vprašanjih. Teh ni manjkalo. Tako je bil govor o značilnem navdušenju mladega človeka, ki pa kaj kmalu lahko zamre, če mladi ostanejo sami. Zato je treba omogočiti oblikovanje skupin, kjer naj bi mladi drug drugega podpirali. Treba je tudi v večji meri izpostaviti pozitivne vidike verovanja, medtem ko se je doslej preveč govorilo o prepovedih. Treba je najti primeren način in primeren govorico za posredovanje velikonočne skrivnosti otrokom, investirati pa je treba istočasno tudi v versko formiranje odraslih. Predvsem pa je pomemben medčloveški osebni dialog brez poskusov indoktrinacije in spreobrnitve.

Na srečanju v DSI je škof Ravignani tudi opozoril na več delovnih skupin, ki se ukvarjajo s preučevanjem prevladujoče kulture (v smislu načina življenja) v Trstu, z vprašanjem bioetike in biomedicine in s preučevanjem tržaške večjezične in večkulturne stvarnosti. Gre za pripravljeno delo za novo zborovanje o tržaški Cerkev, ki naj bi bilo leta 2004 in v katerega naj se vključi tudi slovenska komponenta krajevne Cerkve.

MIRENSKI GRAD / ZAKLJUČUJE SE RAZSTAVA LOJZETA ČEMAŽARJA

PRIKAZ RELIGIOZNE TEMATIKE

MARKO VUK

V dvorani Gnidovčevega doma duhovnih vaj na Mirenskem Gradu se izteka samostojna razstava Lojzeta Čemažarja, ki je bila odprta na letošnji kulturni praznik, na Prešernov dan 8. februarja. Slikar je razstavil olja in osnutke za barvna okna, snov prikazanih del pa je izključno religiozna. Omenjeni slovenski slikar torej nadaljuje s svojo osnovno usmeritvijo, ki je razvidna tako na ravni prvinskih iskanj kot v uporabnih nalogah, saj skuša približati gledalcu resničnost krščanstva v sodobnem slogu, značilnem po figuralnem poenostavljanju.

Očitna je torej zasidranost v moderni likovni kulturi, v vsebinskem pogledu pa je v ospredju Kristusova oseba, zlasti v varianti Krizanega, pogosto upodablja Mater Božjo, srečujemo se tudi s tradicionalnimi krščanskimi ikonografskimi simboli, kot so prti, trnjevec, evharistični kruh, monštranca. Slikarja vseskozi zaposluje vprašanje trpljenja, rešitev pa vidi v veri v vstajenje in v evharistični skrivnosti. Tega pa ne počne na način starih mojstrov ali podobarjev, ki so se več ali manj oprijemali realizma, marveč v slikarskem

Lojze Čemažar: Zadnja večerja, freska, ž.c. sv. Danijela, Dornberk

slogu, ki se izraža predvsem z nizanjem simboličnih predmetov. Med najvažnejše sodi kruh, obravnavan v Čemažarjevi interpretaciji likovno skrajno poenostavljeno, pri figuri pa so zaznane prvine kubistične stilizacije. V zadnji fazi Čemažarjevega opusa opazimo tudi močne beline, zlasti pri upodobitvah prtov (npr. Veronikin potni prt, Kristusov prt). V glavnem pa so v njegovem slikarstvu prisotne intenzivne barve, popolnoma je opuščena opisna literarnost,

opazno je vsebinsko in formalno osredotočenje na bistveno. Slikarstvo Lojzeta Čemažarja govori o resnih verskih vsebinah, mestoma tudi tragičnih, a ni oblikovno razkrojeno, marveč v svojem bistvu harmonično in estetsko prepričljivo. Izrazita linearnost, ki se ponekod pojavlja, pa nas od daleč spominja na zgodnja dela bratov Kraljev, ne nazadnje jima je s svojim prodiranjem v duhovnost na določeni način soroden tudi Čemažar, ki pa je slovensko tradicijo du-

hovno usmerjenega slikarstva obogatil s sodobno različico, ki polno upošteva pridobitve modernega slikarstva, vendar ne v taki meri, da bi zašel v abstrakcijo, marveč je predmet upodabljanja, čeprav skrajno poenostavljen, vseskozi viden.

Gre vsekakor za razstavo, ki je vredna ogleda in verodostojno pričuje o sedanji stopnji umetnosti s sakralnim oziroma krščanskim predznakom na Slovenskem.

OB VELIKI NOČI NA SVETI GORI

PODOBE SV. FRANČIŠKA ASIŠKEGA

V četrtek, 4. aprila, so v Franciškanovi dvorani na Sveti Gori odprli razstavo slik, kipov, fresk, barvnih oken in drugih umetniških stvaritev, ki jih hranijo v slovenskih franciškanskih samostanih ali v njihovih cerkvah. Gre za nad 32 del, ki jih je zbrala prof. teologije Marija Sečnik, ki je razstavo tudi pripravila. Ona je upodobitvam svetega Frančiška Asiškega v slovenskih franciškanskih samostanih in v njihovih cerkvah namenila svojo profesorsko disertacijo na univerzi. Lani pa je o tem napisala tudi knjigo z naslovom *Franciške podobe* (upodobitve Frančiška Asiškega v slovenskih franciškanskih samostanih in cerkvah).

Razstavo sta organizirala Krajevna skupnost Solkan in Franciškanški samostan na Sveti Gori, v sodelovanju z Goriškim muzejem, in Mestno galerijo v Novi Gorici, posvečena pa je tisočletnici prve pisne omembe Solkana. Odprta bo do 10. maja.

Sveti Frančišek, tudi v Sloveniji zelo priljubljen svetnik, je živel v srednjem veku, natančneje v obdobju, ki je prineslo veliko razgibanost v trgovanju, kulturi in znanosti. Ker je v družbi naraščal pohlep po bogastvu, so se stopnjevali tudi prenovitveni poskusi v cerkvi. V tako okolje je vstopil Frančišek iz Assisija (rojen 1181. ali 1182. leta, umrl leta 1226), ki je začel novo poglavje v zgodovini redovništva z uboštvem delovanjem po Italiji in izven njenih meja. Tako je prišel vpliv Franciško-

naše kraje, kjer so bili prvi samostani ustanovljeni v Gorici, Trstu, nato v Ljubljani, na Ptuj, v Celju in Mariboru. Bogato Franciško izorčilo sedaj na Slovenskem podajajo trije redovi: franciškan, minoriti in kapucini.

Frančiškani so navzoči v Ljubljani (v centru mesta, za Bežigradom, na Viču in v Šiški), Kamniku, Novem mestu, Mariboru, Nazarjah, Koprju, Novi Štifti, Dobovi, Strunjanu, na Brezjah, Sveti Gori, na Kostanjevici pri Novi Gorici in pri Sveti Trojici v Slovenskih Goricah. Ob razstavi podob Svetega Frančiška na Sveti Gori omenjamo, da so bili franciškan v vsej zgodovini ljubitelji in mecenici umetnosti. Eden od dokazov o njihovi zavzetosti za umetnost je tudi dejstvo, da je v Kamniku v obdobju baroka delovala franciškanska rezbarska delavnica, katere izdelke lahko občudujemo še danes.

Ob predstavljanju Svetega Frančiška poudarjamo, da je bil velik častilec Matere božje. Zaradi tega je v evropski umetnosti veliko slik, na katerih je skupina franciškanov pred Marijo, kot zaščitnico reda. Mati božja je za Svetega Frančiška pomenila najmočnejši zgled uboštva, zanj je bilo uboštvo kraljevska čednost, ki je žarel v Jezusu in Mariji.

Slovensnost ob otvoritvi razstave podob Svetega Frančiška Asiškega na Sveti Gori, je vodila oz. program povezovala prof. Alenka Saksida, podpredsednica krajevne skupnosti Solkan.

M.

VOŠČILO GORIŠKEGA NADPASTIRJA

"KRISTUS JE VSTAL!"

To je dan, ki ga je naredil Gospod.

Radujmo in veselimo se ga. To so besede in klic veselja, ki jih bogoslužje leto za letom ponavlja. Kadar jih slišimo, nas prevzemata ganjenost in začudenje.

Kristus je vstal! Smrt je premagana.

Človekovo bivanje prevzema začudenje. Upanje naj navdaja naš pogled v prihodnost. Ne dopustimo, da bi zmagovalo v nas razočaranje zaradi toliko stvari, ki ne gredo tako, kot bi bilo prav. Kristus je vstal!

Ta dogodek, ki je imel mnogo prič, odgovarja globokemu vidu človeškega srca, kajti leto je odprto prihodnosti in v svojih globinah doživlja, da smrt ni zadnja beseda življenja in da nagrobni kamen ni zadnje znamenje našega bivanja. Tiho upanje srca slehernega moškega in sleherne ženske na svetu najde v Kristusu odgovor. Ustvarjeni smo za večnost. Prav zato lahko z apostolom Pavlom ponavljamo, da homo s Kristusom vstali tudi mir, sicer bi bila prazna naša vera (1 Kor 15, 17).

Kristus je vstal!

Velikonočni praznik je dan zmage odrešenega človeštva. Velika noč je zmaga nad našimi dramami in našim trpljenjem.

Dobro za vedno zmaguje nad zlom in v nas seje počelo prerodenja. Nova svetloba osvetljuje zgodovino človeštva. Velik in povsem nov dar dosega vse, odpravlja razrede, prestopa meje, združuje usodo človekovega sveta. Izhodišče kristjanovemu življenju bi moralo biti vstajenje. Ko bi bilo tako, bi se ljudje zavedli, da božji ogenj že gori v osrčju sveta. Smo zmog-

ni s prstom pokazati novost, ki preveva naše bitje? Prenavlja Kristusova zmaga naše misli, združuje naše moči pri dajanju večje pravičnosti in večjega upanja možem in ženam, ki se čutijo izgubljene? Tragedija priseljencev v našem mestu nam jasno kaže, kako potrebno je dajati upanje. Ali naj prepustimo težo sprejemanja samo nekaterim prostovoljcem? Kako najsi voščimo veselo Veliko noč in prostodušno gledamo to dramo, ne da bi se neposredno in osebno zavzeli za te težave? Le če se bomo zavzemali, bomo lahko prosili Gospoda, naj nam da svoj mir, ki je pravi velikonočni dar. Posredovali ga bomo bolnikom, trpečim, ubogim, izgubljenim, zapuščenim, bratom in sestram v misijonskem svetu.

Naj vstali Gospod podeli vsem voljo, da bodo ljudje miru, ker je v nas zasledil ljudi miru. S temi čustvi voščim vsem lepo Veliko noč!

Kristus je vstal, aleluja! Zares je vstal!

Veselo in blagoslovljeno Veliko noč!

DINO DE ANTONI
NADŠKOF IN METROPOLIT

SVETNIK TEDNA

10. APRILA

SILVESTER ČUK

EZEKIJEL, PREROK

Simboli štirih evangelistov: Matej - človek, Marko - lev, Luka - vol, Janez - orel so nakazani v knjigi preroka Ezekijela, ki je delo med judovskim izvoljenim ljudstvom tedaj, ko ga je zadela najhujša nesreča - babilonska sužnost. Ljudem je odločno povedal, da je sužnost kazen za njihovo nezvestobo Bogu. Njegova preroka govornica je polna veličastnih pa tudi težko umljivih podob, ki spominjajo na videnja iz zadnje svetopisemske knjige - Razodetja.

Ezekijel je bil po poklicu duhovnik kakor njegov oče. Njegovo ime pomeni "močan je Bog". Kot mlad duhovnik je verjetno opravljal službo v jeruzalemskem templju. Leta 597 je s kraljem Joahinom (Jehonijem) prišel v babilonsko sužnost. Tam je živel med pregnanci ob prekopu Kobaru. Za preroka je bil poklican leta 593 in je deloval do svoje smrti leta 571. Ezekijelovo preroko poslanstvo je mogoče deliti na dve obdobji: prvo obsega sedem let od leta 593, ko je bil poklican za preroka, do leta 586, ko je padel Jeruzalem, drugo pa čas po padcu svetega mesta do prerokove smrti, torej petnajst let.

V prvem obdobju je napovedoval božjo kazen zaradi malikovanja in nemoralnega življenja. Bil je neizprosni varuh božjih zakonov. Ko so se njegove grozeče prerokbe uresničile, pa Ezekijel nastopa kot tolažnik nesrečnega ljudstva in v apokaliptičnih videnjih napoveduje odrešenje in vrnitev ljudstva iz sužnosti. Najbolj pomembno je njegovo videnje o kosteh, ki vstajajo in se oblikujejo v živo telo: to je podoba vstajenja judovskega ljudstva v novo svobodo, obenem pa tudi zametek vere v vstajenje mrtvih. Kot prerok kliče k prenovitvi sveta. Za to prenovitev jemlje simbol božjega svetišča: staro svetišče je bilo oskrnjeno, zato mora biti pozidano novo. Tudi ljudje morajo dobiti drugačno srce in drugačnega duha. Vendar ne sami od sebe. Bog jim bo dal novo srce in novega duha. Razlagalci Svetega pisma vidijo v tem nakazano misel o resnični milosti božji, ki je izključno božji dar in brez katere je vsako dobro dejanje nemogoče.

Istočasno kot Ezekijel v Babilonu je doma, v Jeruzalemu deloval prerok Jeremija. Oba božja glasnika sta se kljub tolikšni daljavi, ki ju je ločila, glede vsebine oznanila presenetljivo ujemala. Oba sta imela ista videnja, njuni duši je napolnjevala enaka žalost in njune oči so videle enako grozo. Ezekijel je v duhu gledal, kar se je dogajalo v domovini in je na grehe svoje domovine izrekel isto kletev kot Jeremija, ki je te grehe videl s telesnimi očmi. Prerok Ezekijel je ostal v Babilonu med ujetimi Judi, pregnan kakor oni, a ne zakrknjen kot oni. Bivanje Judov v Babilonu je bilo zanj kazen, Ezekijelovo bivanje v pregnanstvu med Judi je bilo zanj milost. V sužnosti je lajšal žalost pregnancev. Tam je bil znamenje, da Bog svojega ljudstva ni pozabil.

Prerok Ezekijel je umrl kot mučenec. Rimski martirologij pravi o njem, da je bil "od sodnika izraelskega ljudstva, ki ga je svaril zaradi češčenja malikov umorjen pri Babilonu in bil pokopan v grobu Abrahamovih prednikov, kamor so mnogi hodili moliti". Nekateri domnevajo, da so ga kamnali, drugi pa, da je bil razčetrjen. Upodablja ga z mečem v roki, z vrati med dvema stolpoma, s tehtnico (božja pravičnost), z vozom, v katero ga so vprežena bitja z obrazi človeka, leva, vola in orla.

USTANOVljena NA POBUDO G. RUDOLFA

SVETOVALNICA ZA POMOČ LJUDEM V STISKI

Na Skalniški 1, v Solkanu je v ponedeljek, 2. aprila, pričela z delom Svetovalnica za pomoč ljudem v stiski. Delovala bo za prebivalce z območja dekanij v Novi Gorici in v Dornberku. Pobudo zanjo je dal g. Gašper Rudolf, župnik župnije Kristusa Odrešenika v Novi Gorici, podprli pa so jo župnijski karitas župnije Kristusa Odrešenika, Mestni pastori svet in celotno pastoralno območje na Goriškem.

Svetovanje bodo izvajali prostovoljci, sicer strokovnjaki na raznih področjih. Druzi jih cilj pomagati ljudem, ki potre-

bujejo človeško podporo, čustveno toplino, informacije in vzpodbude pri iskanju rešitev iz osebnih stisk. Človeku v stiski je zagotovljeno zaupno sodelovanje sogovornika, ki bo zmerom spoštoval dostojanstvo vsakogar, ki bo prišel v svetovalnico. Svetovalci, ki bodo sodelovali pri iskanju izhodov iz stisk posameznih oseb, so, kot zapisano, strokovnjaki za posamezni področja, npr. za zaposlovanje, pokojninsko ter invalidsko zavarovanje, zdravstvo, psihološka vprašanja, ter za druge probleme. Svetovalci bodo dali potrebne informacije in navodila o tem, kje bi posamezniki morda lahko rešili svoje težave. Animatorica skupine svetovalcev je gospa Elza Čehovin, psihologinja, vršilka dolžnosti direktorice Zavoda Samarijan in vodja programa Materinski dom. Svetovalnica bo odprta vsak ponedeljek od 17. do 19. ure, njen sedež je na Skalniški 1, v Solkanu, v prostorih škofijske karitas Koper. Vse potrebne informacije so na voljo na tel. št. +386 (0)5 3300233.

GORIŠKO ROMANJE V RIM ZA BL. SCROSOPPIJA

Goriška nadškofija prireja romanje v Rim ob kanonizaciji furlanskega duhovnika Luigija Scrosoppia od 8. do 11. junija. Kdor želi, lahko najde potrebne informacije o romanju na uradni strani Voce isonina, tel. 0481 531663. Obeta se bogat obisk prestolnice, saj je predvidena tudi posebna avdiencia pri svetem očetu.

M.

5

ČETRTEK,
12. APRILA
2001

VELIKA NOČ IN NAŠ SVET

Z Veliko nočjo nam je Bog podaril največjo milost med vsemi milostmi, dal nam je nesmrtnost. To je milost, ki ji ni primere in v resnici zaobsega vse druge milosti. Nesmrtnost namreč pomeni, da ima človekovo življenje smisel, ki ga nobena stvar ne more izničiti. Nesmrtnost pomeni, da ima in bo imela stvaritev človeka srečen izhod ne glede na vse težave, ki nas v tem svetu oklepajo. Človek bo zato nekega dne zmagal in na zemlji bosta zavladala mir ter srečno razumevanje med vsemi. Nesmrtnost slednjič pomeni, da Bog človeka resnično in od vsega pričetka ter ves čas zvesto ljubi in ga torej želi obvarovati največje groze vseh groz, ki je minljivost tukajšnjega življenja.

V luči enkratne milosti nesmrtnosti pa se naš svet, kakor v njem živimo, slej ko prej kaže kot malo odrešen in še vedno močno vpet v zemeljska pravila. Boj človeka zoper človeka se nadaljuje, čeprav zakrit za lepimi besedami in dobrimi nameni. Človek je očitno še vedno ogrožen, zato se pogostoma neusmiljeno bori za svoj prostor pod soncem. Kot da bi bilo za vse nas premalo prostora in prostor si je mogoče pridobiti le na račun sočloveka, na račun drugega naroda, na račun druge civilizacije. Presenetljivo ogroženi smo prav v razvitem svetu, polšača se nas nezadovoljnost, nedvomno se nam je oblastnost potrošništva močno približala in omejuje prostor naših svetlih misli. V kolikor bi milost nesmrtnosti zares in z vsem srcem ter dušo sprejeli, bi moralo biti povsem drugače, prijetnejše, lepše, dosti srečnejše. Kot da tako velike milosti ni lahko sprejeti, še vedno smo bitja, ki ljubimo svojo moč, svojo samostojnost in se bojimo, da bi to svojo samostojnost izgubili. In kdor je v tem smislu močan, božje pomoči ne potrebuje, kot bi videl v sprejemu milosti sramoten dokaz lastne šibkosti. In vendar je Bog bitje, nemara edino, ki pomaga tako, ne da bi pri tem kaj odvzel, ki povišuje človeka, ne da bi ga pri tem zasušnjeval in ga delal odvisnega. Bog preprosto želi pomagati, želi pomagati človeku, ki ga je ustvaril, in to z vso svojo neskončno silo. Bog torej želi dati človeku najlepše, kar ima, in tako mu podarja tudi nesmrtnost, ki je docela in izključno božanska lastnost.

Svet, v katerem živimo, milosti še kako potrebuje, vprašanje pa je, koliko se te nuje zaveda. Toda bistveno je, da se mu milost ves čas podarja in ga potrpežljivo pričakuje. V trenutku, ko bo človek potreboval več milosti od tiste, ki jo je že hotel sprejeti, v trenutku, ko bodo stiske v smeri, po kateri hodimo sedaj, pretežke in prevelike, v trenutku, ko bomo obnemogli pod bremenom, ki smo si jih sami naložili, v tistem trenutku bomo ugledali bližino večno pričakujoče milosti, jo sprejeli in se je oklenili. Oklenili s svobodno voljo in svobodno odločitvijo, brez katere Bog iz spoštovanja do človeka nikdar ne želi proti naši volji na nas delovati.

JANEZ POVŠE

NA NEKO CVETNO NEDELJO

SAŠA MARTELANC

"Gremo na VAŠE TELE!"

V jeziku mojega dobri dve leti starega brata je to pomenilo "vaše postelje", veseli krik v zgodnjem nedeljskem jutru pa je bil uvod v že nekaj časa ustaljeno navado: iz najine sobice sva planila iz postelj ter bosonoga, razkušana in srečna vdrla v spalnico staršev, kjer sva bila pričakovana in z nasmehom sprejeta. Zarila sva se pod rjuhe, poljubila in objela mamo in očeta, potem pa je bil tam še nekaj časa vesel direndaj s kobacanjem, premetavanjem in smehom.

Prva se je iz tega ljubeznivega klobčiča izmotala naša mamica, ki nam je šla v kuhinjo pripravljat nedeljski zajtrk. Vsi smo vedeli, da nas ob beli kavi čakajo njeni znameniti piškoti, pripravljani že prejšnji večer, iz testa, ki je skozi strojček za mletje mesa lezlo v priručno nazobčani obliki. Kuhinjski nož je potem iz tiste razvlečenosti ustvarjal kratke koščke skorajšnje blaženosti, dopolnjene v pečici, z vonjavami, ki se vse do jutra niso povsem porazgubile.

Vedel sem, da me poleg piškotov vselej čaka še ljubezniv dodatek: iz preostanka testa, ki ga je bilo ob koncu za v strojček že premalo, je mama sestavila mojo začetnico, veliko črko S. Po najnovšem pa sem si, že

malo pokvarjen šestletnik, izposloval še dodatni piškot M, saj sem ugotovil, da imam poleg imena tudi priimek. Te sladke pridobitve je bil seveda deležen tudi brat, čeprav še ni bil pismen.

Take nedelje, ovite v ljubezen in sladke vonjave, so se vrstile druga za drugo, veselo pričakovane, veselo izpolnjene.

Pa je prišla nedelja, ki je bila nekoliko drugačna.

Z bratom sva spet veselo planila iz postelj, na "vaših telah" pa je bilo več prostora kot dotlej.

Manjkal je oče.

Nekaj dni prej se je od nas poslovil. Obleden je bil nenavadno: kot vojaki. Dejal je, da mora nekam iti, da pa se bo prav kmalu vrnil. Obljuba je bila tako prepričljiva, da me njegova odsotnost sploh ni vznemirila. Nasprotno: na "vaših telah" je bilo še več prostora za prešerno prekopicavanje, ki se je kdaj pa kdaj končalo s štrbunkom na tla, da smehu kar ni bilo konca.

Vedel sem, da se v kuhinji medtem pripravljajo nedeljske skadkosti, vedel sem tudi, da se tokratnemu prazničnemu dnevu pravi cvetna nedelja. O tem me je poučila butarica v vsem sijaju barv in zelenja, butarica, ki jo je bila prejšnji dan iz Ljubljane prinesla najina mama – in je ob tem zagotovo pomislila na oljčne vejice iz rodnih Barkovelj.

Nisem pa, predšolski otrok, vedel za koledarski datum tiste nedelje.

Bil je šesti april 1941.

V tisti nepoznani datum je nenadoma udarilo ostro streljanje. In žvižgajoč prelet letala je tako čudno zatulil v našo ljubeznivo nedeljo, da ga slišim še danes.

"Nič se ne bojte, saj so naši! Naši so, streljajo, vaje imajo!" Tako je z dvorišča vpila gospa Mici, s tako gotovostjo, da sem ji zares verjel in da sva potem z bratom kot vedno neskrbno pomakala piškotne inicialke v belo kavo.

Pa niso bili naši. Bili so že oni drugi.

Tako je, ne da bi imel pojma o tem, tudi k nam, v lepo vasi, na robu Ljubljane, prišla druga svetovna vojna.

Dnevi, ki so sledili, so mi v spominu zabrisani. Bilo je, ko da se nič ne dogaja. Le to vem,

da je nekdo kričal po vasi: "Ob treh popoldne bo zletel v zrak papirniški most!" Pa se tisto ni zgodilo. Pač pa se je na veliki petek dopoldne tam nekje izpod Kamniških Alp dvignil grozljiv steber črnega dima, v katerem se je pobliskavalo kot od norih strel. Steber je bil vedno višji in širši, začel je zagrinjati nebo in sonce je otemnelo. Mama je na tisti strani hiše naglo zapirala polkna, grozljiva pošast pa je rasla, kot bi bila napoved sodnega dne in ne le uničenje neke smodnišnice in zalag municije premagane in razpadle vojske.

V tisto kopasto črno pošast na nebu pa se je nenadoma oglašil hišni zvonec. Zabnel je, kot bi bil iz srebra: na vratih je bil naš oče, ki je izpolnil oblubo in se vrnil. Objeli smo se čisto drugače kot na "vaših telah". Prav nič me ni motilo, da me je njegova groba uniforma nekoliko popraskala po obrazu.

Sploh pa sem s tisto uniformo imel še veliko opravka. Iz nje mi je naš družinski krojač gospod Babnik umeril, urezal in sešil imeniten jopič, za vsak primer malo večji od mojih mer, da sem ga potem nosil še vso vojno. Soščolci so mi ga nekoliko zavidali, jaz pa ga nisem nikoli prav vzljubil. Tisto vojaško blago, ki je po trežnosti preneslo tudi dež in plohe, je bilo namreč tako trdo, da me je vedno malo rezalo v vratu. Še danes, če se na to spomnim, me včasih zasčemi pod tilnikom. A vem, da tega ni krivo tisto neverjetno trpežno sukno neke razpadle armade. Kriv je čas, ki je sledil neki cvetni nedelji in ki je bil veliko grozljivejši od oblaka na veliki petek.

NAJVEČJA NOVICA

VLADIMIR KOS
Na morskem bregu bom šel in pel bom borom, ki toliko vedo od zgodb morja, in zmeraj hrepeneč strme v daljavo: "Ste slišali? Vam je povedal zor?" In vem, da bodo veje zadržtele, čuteč, kako mi usta barva kri: "Gospod je naš se vrnil! Brazgotine še zdaj Na-križu-Mrtvega krasč." Vzplamtele bodo češnje v cvetnih haljah, vzplamtela krila v svod letočih ptic, ko v pesem bom spreminjal jim novico: "Gospod je naš zares od mrtvih vstal!" O, da do tebe bi prišla ta pesem, dva tisoč let opevana od prič. Z njo Vstali-z-groba tudi tebe kliče – v objem na novo najdenih Nebes.

VSTAJENJSKA ZARJA

BRUNA PERTOT
Včasih pride tudi zima, tista bela, tista prava: ušede se vrh gole Griže, stisne v ivje mandelj v cvetju, burja ubira strašne viže. A prikruka prvo sonce na god svetega Matije, ki potisne burjo v brezno in vse ivje in led razbije. Spet so krošnje mandljev bele in mimoze, ah mimoze... jemljejo ti dih, besede. Kar bilo je skrito v zemlji, sili zopet v življenje, kozmična vstajenjska zarja se že zliiva v snope žarkov, snuje v srcih preropenje.

Vsem svojim članom, prijateljem in bralcem voščijo blagoslovljene velikonočne praznike

SLOVENSKA PROSVETA
DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV
MLADIKA

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA želi prijateljem dobre knjige blagoslovljeno Veliko noč

Blagoslovljeno Veliko noč Vam želi

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Vsem rojakom, prijateljem in somišljenikom voščimo veselo

Veliko noč.

SLOVENSKA SKUPNOST

Voščimo ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA blagoslovljene velikonočne praznike.

Veselo Veliko noč želimo celotni manjšinski skupnosti v prepričanju, da bomo z učinkovitim medsebojnim sodelovanjem izpolnili zahtevne naloge časa, ki je pred nami.

SVET SLOVENSkih ORGANIZACIJ

VSEM SVOJIM PRIJATELJEM VOŠČITA SKLAD MITJA ČUK IN VZS MITJA ČUK BLAGOSLOVLJENO VELIKO NOČ!

NEBO V SMETNJAKU

BORIS PAHOR

Nedvomno je kar precej klavno, če človek ob rdečih, rumenih in pisanih tulipanih, ki so pred njegovim oknom priče pomladi, s svojo mislijo odhaja drugam. Prebujenje naravnih sil, ki naj bi vzporedno poudarjalo preno in razmah duhovnih, je namreč nekako kot izmalčeno ob vsem, kar ti nepričakovano govori o skaznosti in pogubni usmeritvi. Tako danes čutim, in nič ne pomaga, če se obsojam, češ da sem pretirano pesmist in tako tudi proti svojemu prvinskemu življenjskemu načelu.

Bilo je predvčerajšnjim, zaradi smetnjaka.

Vračal sem se iz knjižnice in bil sem zadoščen, kot je lahko avtor, ki odkrije, kako razgledana oseba resno tolmači njegovo delo. Tokrat je šlo za Nekropolo. In na daljšo tehtno študijo o knjigi sem naletel v slovenski publikaciji prav te dni, ko se je delo pojavilo v nemških knjigarnah. Dvoje potrditve hkrati. Kar je lahko dokaz kakovosti poskusa obnove taboriščnega zla, vendar pa še bolj dostojne postavitev v ospredje usode nepregledne množice bitij vseh narodov Evrope, ki so jih požrle peči. Ti dolžnosti sem se, kot sem le mogel, zmeraj odzval.

Moje razpoloženje je bilo torej lepo, skoraj bi rekel nekako blago, k čemur je prispevalo tudi ozračje tiste ulice Sv. Frančiška, ki v resnici ni sama

na sebi zanimiva, čeprav nekje seče trg z mogočno sinagogo, je pa povezana z našo kulturno tradicijo. V prostorih današnje slovenske knjigarne so nekoč tiskali Edinost, tudi po drugi svetovni vojski se je dolgo tam obnavljal dve desetletji zatrti tisk. V stanovanju nekje bolj v začetku ulice pa smo se v hudih letih na pol naskrivaj shajali mladi, nekoč celo poslušali Bevka, ko se je vrnil iz za rešetk...

Zato sem v tisti ulici kot tržaški človek bolj doma kot kje drugod, nekako čutim, da se tam nadaljuje, kar je bilo po sili razmer pretrgano. In čeprav tokrat nisem o tem razmišljal, me je ob tistem odhodu iz knjižnice spremljala nekakšna skrita bližina.

Vse, dokler me niso presenetili močni udarci belih kril ob odprtino enega izmed tistih kovinskih sivih zabojev za odpadke, ki so vse prej kot privlačni na tržaških ulicah. Da, bil je šumot belih peruti, ki so zaradi svojih ošiljenih konic takoj razodevale, da niso golobje. A ko sem pridržal korak, so se prikazale prsi in kljun velikega galeba, ki si je z udarci peruti pomagal, da bi se spravil iz kovinske odprtine.

Hitro sem se oddaljil po pločniku in mislim, da me je bilo najpoprej nekako strah, ali je bila bolj tesnoba. Kot da bi se bil moral sam reševati ujetosti. Ne vem. Ker potem sem čutil rezek odklon. In pomislil sem, kako sem se lani uprl, ko so se na nekem

dvorišču nedaleč od ljudskega vrta oglasili galebji kriki. Nedopoveden je bil tisti občutek nenaravnega, pravzaprav protinaravnega. Tisti upor se je še poglobil, in o tem sem si že nekje zabeležil, ko sem bil pred glavno tržaško pošto priča, kako je pod fonatno z nereidami in tritoni galeb z razprtimi krili sunkovito trgal meso gola, ki ga je bil povozil avto.

Zdaj je bil odziv drugačen, šlo je za propad čistosti, za poraz nedolžne beline v smeteh, za ujetost v kovinski pasti. Res, da me tisti zavoji spominjajo na velike železne prevračljive vagončke za rude, v katerih so vozili nas deportirance na delo v zimskih nočeh; a tisti trenutek nisem mislil na to. Bil sem brez misli.

Šele ko sem se oddaljil, sem se začel zavedati, da so bile nekje načete podobe mojih mladih let z jadrnicami in svobodnimi galebi nad zalivom. Ptica, ki je bila simbol prostega leta pod nebom in zmagovitega spopada z vetrovnimi sunki, je frfotala med odpadki in oskrnjevala sebe in naravo.

Ne vem, morebiti je moj občutek poraza pretiran, morebiti bo kdo rekel, da sprejema galebe kot mestne ptice, meni pa je, kot da so mi tisti kljun, ki strči iz zaboja, in tiste bijoče peruti tako načele vrednost pomladi, da mi doslej ne forzicije ne greda s tulipani niso prišle na pomoč.

KONSERVATORSKI POSEG NA KRIŽANEM IZ DORNBERKA

Dr. Marta Bensa je mlada konservatorica iz Gorice, ki je že večkrat sodelovala pri restavriranju tudi pomembnih umetniških del tako v Furlaniji-Juljski krajini kot tudi v bližnji Sloveniji. Pred kratkim ji je bilo zaupano delo obnove in očiščenja enega najbolj dragocenih razpel na Primorskem, Križanega iz cerkve v Dornberku, ki ga imamo tokrat na naši naslovnici. Dr. Marta Bensa smo zaprosili, naj nam napiše kratek opis svojega zahtevnega restavratorskega dela. - Ured.

7
ČETREK, 12. APRILA 2001

Odločeno je bilo, da se križ ohrani tak, kakor so nam ga zapustila pretekla stoletja. Največ dela je bilo z odstranjevanjem oksidirane in poškodovanega laka, ki je potemnel, nadalje je bilo potrebno očistiti vosek od sveč, ki je padal v glavem na noge in na leseni križ, odstranjena je bila bronca, ki je

Križanega iz Dornberka uvršča strokovna literatura v šestnajsto stoletje, a bi lahko bil tudi starejši. Tipološko se približuje Križanima iz Loga pod Mangartom in Gradišča ob Soči. Poreklo dornberškega Križanega lahko iščemo prav tako na Severu, verjetno na Kranjskem.⁽¹⁾

Analize so pokazale, da je Križani izrezljan iz lipovega lesa, kar je tudi posebnost severnjaških lesenih kipov, nastalih med drugo polovico 15. in prvimi tremi desetletji 16. stoletja.⁽²⁾ Na leseno podlago je bila po stari izkušnji dodana tenka plast platna, zato da bi preprečili pokanje barve, do katerega prihaja zaradi naravnega "dihanja" lesa. V istem času je bil kip polihromiran na temeljno podlago. Ta je sestavljena iz bolonjske krede in prahu iz dolomitnega apnenca, povezanega s pomočjo mešanega lepila (sušiče se olje in klej).⁽³⁾

V preteklih stoletjih je bil Križani iz Dornberka najmanj trikrat obnovljen; podeželska navada je bila namreč, da so vsakokrat znova dodali barvo, saj restavratorstva v današnjem smislu še niso poznali.

Poskusno čiščenje je pokazalo, da so nad originalno temno rožnato poslikavo bile dodane tri barvne plasti: prva je blede rožnata, druga vijoličasta, najmlajša tretja, ki je tudi vidna, pa je bled oljnat, razmeroma kvaliteten in karnat.

SPOMINSKA PRIREDITEV V BATUJAH

Na oljčno nedeljo je bil v župni cerkvi sv. Ane v Batujah spominski večer za Lojzeta Bratužem, ki je bil v dobi med leti 1923-27 učitelj in organist v tem lepem vipavskem kraju. Domače Prosvetno društvo Batuje je namreč priredilo gostovanje že znane skupine gledališče iz Teharij pri Celju, ki je izvedlo sonetni venec Ljubke Šorli *Venec spominčic možu na grob*. To je že 23. izvedba tega dela goriške pesnice v spomin na moža Lojzeta Bratuža, ki jo prireja ta amaterska skupina.

Na začetku sta spregovorila predsednik Prosvetnega društva Rafael Krkoč, za celjske igralce pa Peter Simoniti, nakar so nastopili pevci moškega zbora iz Batuj in moški oktet iz Branika. Ti so lepo izvedli nekaj znanih postnih pesmi, pa tudi skladbe Lojzeta Bratuža. Organist Silvan Baša pa je izvedel vrsto primernih orgelskih skladb. Glavno vlogo je kot recitatorka odlično odigrala igralca Sonja Mlejnik, ki je, kot vedno, izjemno po-

prekvala razmeroma dobro ohranjeno zlato prta in skrajne dele križa, opravljeno je bilo tudi razkuženje, utrjevanje dvignjenih plasti, kitanje, retuširanje in na koncu še lakiranje.

OPOMBE

⁽¹⁾ W. Klainscek, *Segni del Sacro. Scultura lignea nel Goriziano tra Spätgotik e Rinascimento*, Gorizia 1997, kat. št. 22.

⁽²⁾ M. Baxandall, *Scultori in legno del Rinascimento tedesco*, Torino 1989, str. 35-36.

⁽³⁾ Navadno so za temeljne plasti uporabljali samo bolonjsko kredo, pomešano z živalskim klejem.

V našem primeru sta bila dodana še majhen odstotek dolomitnega apnenca in magnezij. To je posebnost, ki so jo ugotovili tudi pri kipu Marijinega kronanja v Marijini cerkvi v kraju Garolo (Trento); kip je pripisan Hansu Klockerju. Prim. L. Dal Prà, I. Janes, *L'incoronazione della Vergine della chiesa di Gardolo e quattro rilievi mariani del Castello del Buonconsiglio a Trento: un restauro e un'ipotesi costruttiva*, v: *La scultura lignea dell'arco alpino, storia, stili e tecniche*, Convegno internazionale di studi, Udine 1999, str. 90.

globljeno podala poezijo Ljubke Šorli. Vse priznanje tudi batujskim prirediteljem, ki so na ta način zelo občuteno počastili lik Lojzeta Bratuža.

DORICI MAKUC NAGRADA VSTAJENJE

Tik pred zaključkom redakcije smo prejeli vest, da je letošnja literarno nagrado Vstajenje prejela goriška publicistka Dorica Makuc za svoje življenjsko delo na področju domoznanstva. V utemeljitvi je komisija zapisala, da "gre za tri knjige, ki jih je avtorica napisala v razponu desetih let: to so *Sardinci*, ki so izšli z letnico 2000 pri Goriški Mohorjevi družbi, ter za njeni prejšnji knjigi, *Aleksandrinke* (1993) ter *Gnojili boste nemško zemljo* (1990). V teh delih Dorica Makuc ohranja v naši zavesti usodo pozabljenega malega človeka ter njegovo trpljenje v teku 20. stoletja. S tem je postavila spomenik trdnosti, vztrajnosti in trpljenju slovenskega primorskega življa na naši zahodni meji."

Gospo Dorici Makuc in Goriški Mohorjevi družbi iskrene čestitke!

PRIMORSKI SLOVENISTIČNI DNEVI LETOS V GORICI

SLAVISTIČNI SIMPOZIJ

VERA TUTA BAN

Častitljiva tisočletnica mesta Gorice je letos priložnost tudi za primorske slaviste, da ji posvetijo svoje vsakoletno zborovanje, Primorske slovenistične dneve, ki tečejo že dvajseto leto zaporedoma.

Pobuda za omenjena zborovanja je nastala leta 1990 iz želje, da bi se vsi primorski slavisti, od Kopra do Tolmina pa od Vipave do Gorice, Trsta in Benečije, tesneje povezali med sabo, ustvarili priložnosti za redna srečanja, medsebojno obveščanje in sodelovanje skupnega slovenskega kulturnega prostora; danes je ta misel presežena, Primorski slovenistični dnevi pa so ostali in prerasli v ustaljeno in nepogrešljivo priložnost strokovnega slavističnega izpopolnjevanja, ki ga beleži tudi osrednja Slovenija. Predvsem pa je njihov največji pomen v vrednotenju deleža Primorske v slovenski književnosti in v našem skupnem jezikovnem in kulturnem razvoju. Zborovanja prireja meddruštveni odbor primorskih slavističnih društev, vrstijo pa se izmenično vsako leto na enem od treh področij, novogoriškem, koprskem in v Italiji.

Letošnji dnevi se bodo torej dogajali v Gorici v dneh od 19. do 21. aprila. Tematsko bodo obravnavali humor v primorski književnosti. Program bo v glavnih obrisih naslednji. V četrtek, 19. aprila, bo ob 18. uri v mali dvorani Kulturnega doma literarni večer, ki se bo letos imenoval "Humorni večer z narečnimi prizori". Nastopili bodo trije pari igralcev v treh prizorih: najprej Meta Starc in Vesna Hrovatin v "Lajni" Lojzeta Cijaka, nato Igor Milič in Saša Kralj v "Gospodu Koritniku in mežnarju Mihi" Tatjane Turko; tretji prizor pa bo "Človek brez smeha" Marjana Marinca v izvedbi Majde Zavadlav in Boža Tabaja.

V petek, 20. aprila, bo seminarski del zborovanja potekal v avditoriju Slo-

venskega šolskega centra v sodelovanju s kolektivom profesorjev slovenščine obeh licejev, pedagoškega in klasičnega. Uvodno predavanje bo zaradi goriškega jubileja imela Lojzka Bratuž *O rabi slovenskega jezika v preteklih stoletjih na Goriškem*. Sledila bodo predavanja o humorju v delih Janjeza Svetokriškega (Matjaž Kmecl), v Kosmačevem Pomladnem dnevu (Silvo Fatur), v mladinski književnosti (Vida Udovič Medved), v mladinski poeziji (Igor Saksida), v Grudnovi Miški osedlani (Tatjana Rojc); pa še referata o Damirju Fajglju (Miroslav Košuta) in o istrski pesnici Nelidi Štok Vojski (Jasna Čebren). V dopoldanski del programa bo vključeni še jezikovni referat Matejke Grgič *O glagolskem vidu v starejših pisnih virih*; preostali jezikovno-didaktični prispevki pa bodo na vrsti v popoldanskih urah in bodo posredovali opažanja in analize pojavov mladinskega jezika: *Kalki v obmejnem prostoru* (Danila Zuljan), *Osnovnošolci med sabo* (Ksenja Černigoj), *Kako spremljati jezik srednješolcev* (Sonja Starc), *Dijakova jezikovna norma med šolo in javnostjo* (Marija Mercina). Posebene omembe je vreden uvod v popoldanski del, ko bo Dario Frandolič predstavil svoj kratkometražni film *Beautiful Kreplje*.

Zadnji dan zborovanja tradicionalno posvečamo ekskurziji. V soboto, 21. aprila, bosta vodila slaviste po Gorici umetnostna zgodovinarja Milko Rener in Verena Korsič. Zbiranje bo na parkirišču goriškega gradu ob 9. uri; ogled bo potekal v dopoldanskih urah in se bo zaključil predvidoma opoldne.

Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm si želi, da bi letošnje zborovanje lepo uspelo, in vabi k široki udeležbi vse, ki jih zanimajo zgodaj našete vsebine. Obenem se tudi zahvaljuje sodelavcem za pomoč pri organizaciji zborovanja, predvsem pa ravnateljstvu licejev "Trubar" in "Gregorčič" za gostoljubnost.

PREDZADNJE SREČANJE PROJEKTA RAZ/SELJENI

NOVI PRIŠLEKI V POVOJNEM TRSTU

Predzadnje srečanje v okviru zgodovinsko-umetniškega projekta Raz/seljani, ki je bilo prejšnje sredo, 4. t.m., v gledališču Miela v Trstu, je bilo posvečeno novim prišlekom v Trstu po drugi svetovni vojni in njihovi dediščini. Kdo so bili ti novi prišleki? Gre za Zavezniško vojaško upravo, ki je upravljala celo A Svobodnega tržaškega ozemlja od leta 1945 do ponovnega prihoda Italije v Trst l. 1954, po drugi strani pa za istrske begunce, ki so se v velikem številu naselili na Tržaškem v povojnih letih.

O teh dveh tipih "prišlekov" je na srečanju v gledališču Miela spregovoril tržaški zgodovinar Giampaolo Valdevit. V Trstu, je dejal, so zahodni zavezniki vladali neposredno, medtem ko so v ostali Italiji vladali posredno, poslano preko italijanskega protifašističnega političnega razreda, ki je bil enoten, medtem ko v Trstu tega ni bilo. Anglo-ameriška uprava na Tržaškem je tako bila podobna tisti, ki so jo zavezniki imeli v zasedeni Nemčiji, Avstriji in na Japonskem. To je pustilo globoke posledice, saj je bila tržaška družba precej različna od ostale italijanske družbe, ki se je izoblikovala po vojni. To se je kazalo npr. predvsem v močnem iredentizmu in v širitvi javnih služb.

Istrski in dalmatinski begunci, ki so se po vojni naselili v Trstu in okolici, so se znašli v tujem okolju. Valdevit je pri tem postavil zanimivo trditve, da je bila istrska družba iz 20. in 30. let v bistvu še predmoderna družba, ki se je l. 1945 srečala z modernostjo na najbolj travmatičen način, saj se je ta modernost pojavila v obliki jugoslovanske komunistične države. Istrski begunci so nato prišli v Trst, v okolje, ki je bilo prav tako moderno in zanje v bistvu tuje. Tako so bili Istrani tudi tista komponenta, ki se je najbolj pozno integrirala v tržaško stvarnost, še bolj pozno kot Slovenci.

DELO SLOVENSKE IN ITALIJANSKE ZGODOVINARJEV ZA BOLJŠE ODNOSE

JURIJ PALJK

Kdaj ste bili poklicani v slovensko-italijansko komisijo, kdaj je komisija začela s svojim delom, kdo jo je sestavljal na slovenski in italijanski strani?

Najprej naj se vam zahvalim za povabilo, da lahko sodelujem v tej rubriki *Novega glasa*; redno in z zanimanjem jo prebiram. Začnem pa kar odgovarjati.

Že v času socialistične Jugoslavije so slovenski zgodovinarji sodelovali v meddržavnih zgodovinskih komisijah, ki so obravnavale nekatera vprašanja iz skupne zgodovine, npr. Jugoslavije in Češke, Avstrije pa tudi Italije. Komisija italijanskih in jugoslovanskih zgodovinarjev je delovala v dveh razdobjih, in sicer v letih 1960-1964 in 1976-1982. Njen namen je bil revizija besedil za šolsko rabo. Rezultat dela pri reviziji zgodovine do konca prve svetovne vojne (sestajanja v prvem razdobju) je bil leta 1977 objavljen v italijanski (Cultura e scuola) in srbohrvaščini (Jugoslavenski istorijski časopis). Za leto 1984 napovedani sestane, na katerem bi udeleženci obravnavali italijansko-jugoslovanske odnose neposredno po prvi svetovni vojni, je odpadel in potlej so sestajanja odpadla zelo verjetno tudi zaradi sprememb, ki so se v Jugoslaviji najavljale. Na teh sestankih sem z referatom dvakrat sodeloval (Sarajevo 1976, Firenze 1977).

Mešana slovensko-italijansko kulturnozgodovinska komisija, ki je pričela delovati jeseni leta 1993, ni imela nobene formalne povezave s prejšnjo komisijo, dasiravno so nam njena objavljena gradiva koristila. Nastala je po predhodnih dogovorih predstavnikov vlad Italije in Slovenije z namenom, da bi "raziskala in preučila vse vidike, pomembne za politične in kulturne odnose na dvostranski ravni". Njeno delo naj bi se osredotočilo "na pozitivne elemente, ki družijo oba naroda, da bi na ta način prispevalo k osvetlitvi tistih dogodkov, ki so v preteklosti otežkočali medsebojne odnose". Rezultat dela naj bi bil "zaupen dokument", ki naj bi ga komisija v čim krajšem času predložila na vpogled vladama obeh držav.

Besede "osvetlitev tistih dogodkov" so skrivale predvsem raziskave vprašanja deportacij, fojb in istrskega eksodusa, kar je od italijanske vlade zahtevala tudi zainteresirana italijanska javnost. Navsezadnje smo tudi na Slovenskem v tistem času veliko govorili o povojnih pobojih, kar je bilo seveda mogoče povsem povezati s problemom fojb. Tudi slovenski parlament je naročil izdelavo študije *Ključne začetnosti slovenske politike v letih 1929-1955* (1995).

Slovenske člane komisije je imenoval takratni zunanji minister Lojze Peterle. Za soprorednika komisije je bila na slovenski strani izbrana Milica Kacin Wohinz, člani pa so bili zgodovinarji Boris M. Gombač, France M. Dolinar, Branko Marušič, Nevenka Troha, Andrej Vovko in pisatelj Saša Vuga tudi zato, ker je bil med italijanskimi člani komisije pisatelj Fulvio Tomizza. Navsezadnje pa naj bi komisija obravnavala tudi kulturna vprašanja. Na italijanski strani pa je komisiji soproredoval Sergio Bartole, člani pa so bili še Elio Apih, Angelo Ara, Maria Paola Pagnini, Fulvio Salimbeni, Lucio Toth. Delu v komisiji so se iz osebnih razlogov odpovedali na slovenski strani Boris Gombač, na italijanski pa pisatelj Tomizza in Elio Apih. Prof. Bartole pa je zaradi služ-

benih dolžnosti prepustil mesto soprorednika komisije prof. Giorgiu Conettiju. Borisa Gombača je nadomestil Boris Mlakar, pri Italijanih pa sta namesto Apiha in Tomizza vstopila v komisijo Raul Pupo in Marina Cattaruzza. Komisija se je sestala v skupnem sestavu devetkrat (prvič v Benetkah, zadnjič v Vidmu). Poleg tega so se člani komisije zaradi obravnave posebnih problemov sestajali v manjših skupinah.

Naj še dodam, da smo obdobje naše raziskave (1880-1956) porazdelili na pet poglavij (1880-1918, 1918-1941, 1941-1945, 1945-1947 in 1947-1956), določili referenta za vsako stran in potem o vsakem posameznem referatu razpravljali. Bil sem določen, da pripravim besedilo za razpravo razdobja 1880-1918; bilo je med vsemi "najmanj problematično", a vendar izhodišče za obravnavo kasnejših poglavij.

Ste med svojimi sodelavci na italijanski strani našli na odprte in razumevajoče kolege ali pa je prihajalo med vami tudi do trenj in do zagovarjanja popolnoma nasprotnih in različnih stališč?

Povedati moram, da smo se z nekaterimi člani italijanskega dela komisije poznali že prej in da smo slovenski zgodovinarji sodelovali še na mnogih strokovnih srečanjih, ki so obravnavala tudi številne probleme italijansko-slovenskega sožitja v preteklosti. Da pa je prišlo na sestankih komisije do soočanja različnih mnenj, je jasno, saj se to dogaja vedno tudi, ko se srečujejo zgodovinarji v lastnem nacionalnem krogu. Res, da niso bili vsi člani komisije poklicni zgodovinarji in da sta bila na italijanski strani oba soprorednika sicer pravnik, a z odličnim poznavanjem zgodovine, zlasti obmejnih ozemelj. Oba dela komisije sta imela za svojega člana tudi književnika, ki sta vsak zase s svojimi pisateljskimi pogledi popestrila in širila poglede in ravnanje zgodovinarjev. Ko je pred dnevi mladi slovenski zgodovinar iz Trsta v slovenskem tržaškem dnevniku sodil kot manj primeren, da so imeli Italijani med člani tudi politika z očitno jasno politično opredelitvijo, moram seveda dodati, da se je ta član izkazal kot zelo dober poznavalec zgodovine in da je bilo njegovo sodelovanje v komisiji precej drugačno od javnih nastopov, ki jih je imel npr. ob volivah za evropski parlament ali pa ob zborovanjih združenih istrskih in dalmatinskih emigrantov.

Katera so bila najbolj zahtevna vprašanja skupne zgodovine, ki so zahtevala od vaše komisije največ usklajevanja in medsebojnega razumevanja, a tudi opiranja na dejstva in zgodovinske dokumente?

Najprej moram pojasniti, da smo se skupno odločili, da bo predmet obravnave delovanja komisije ne le 20. stoletje, marveč bomo posegli v čas, ko so se v t.i. Julijski krajini pričela na-

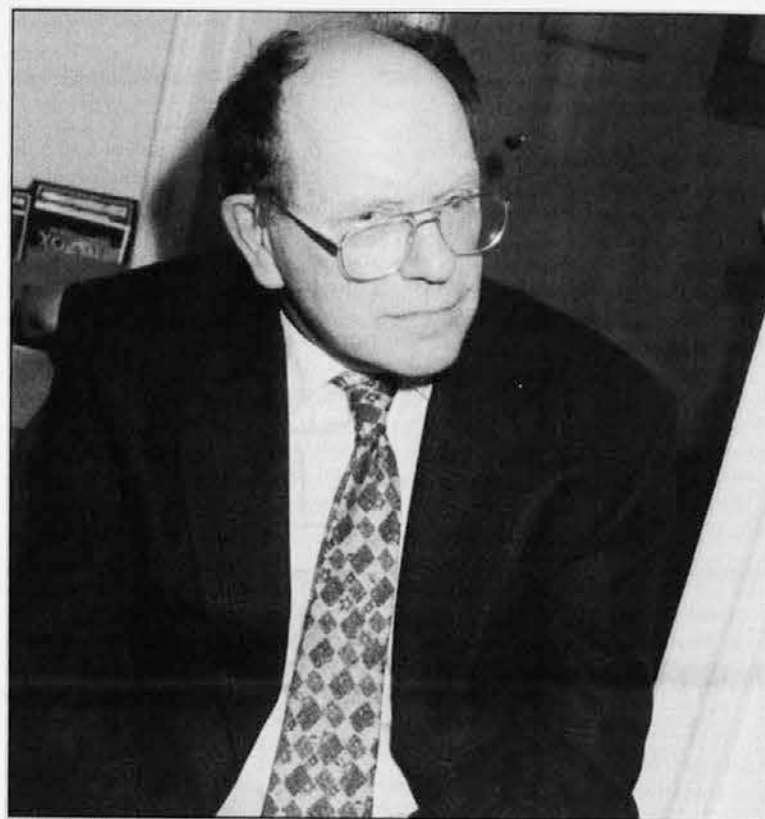

FOTO BUMBACA

rodnostna nasprotja. Zaključek smo pa postavili v leto 1956, ko se je z rešitvijo "tržaškega vprašanja" (Londonška spomenica o soglasju - 1955) rešilo temeljno vprašanje sožitja. V nekaterih javnih razpravah so se že mnogo pred nedavno objavo skupnega poročila oglašali kritični glasovi o letu 1880 kot začetnem mejniku. Pravzaprav gre za čas okoli tega leta. Po berlinskem kongresu (1878), od katerega je Italija pričakovala utrditev strateških meja na severovzhodu, se je začel irendentizem v pravem pomenu besede, okrepilo se je slovensko politično gibanje na Primorskem tudi zato, ker je prenehala asimilacija, Beneška Slovenija je kazala na izhodišča italijanske nacionalne politike v obmejnih krajih. Razlogov je bilo dovolj za postavitev mejnika obravnave. Toda na drugi strani je italijanska vladna stran še do nedavna kazala potrebo, da bi obravnavo razširili vse do osimskih sporazumov (1975).

Vprašali ste me za probleme, ki so vzbujali večje plemične poudarke. Pravzaprav bi jih težko vse naštel. Reševali smo jih v diskusijah, ki pa niso nikoli prešle v politično razpravo, dasiravno bi bila pot od stroke k politiki lahko zelo kratka. Teh je bilo nekaj, npr. pojem narodnostne (jezikovne) meje, značaj italijanskega imperializma, problem Beneške Slovenije, statistični podatki o primorskih emigrantih v Jugoslaviji, o žrtvah fojb in eksodusu ter optantih za Italijo itd.

Dejstvo, da je komisija opravila svoje delo že pred veliko meseci, a da njeno, pravzaprav tudi vaše, delo ni bilo takoj objavljeno, je porodilo najrazličnejša ugibanja, češ da naj bi šlo za politične izbire. Kako je s tem?

Člani komisije smo po poprejšnjem dogovoru sklenili, tudi zato, ker naj bi bilo končno poročilo zaupnega značaja, da o delu komisije javnosti ne bomo podrobno seznanjali. Zato so v javnost prihajale le najbolj osnovne vesti. Slovenski člani smo bili nekoliko nastrpni, ker se je delo od leta 1996 dalje še upočasnilo, vendar ne po naši krivdi. Potem ko smo sredi leta 2000 končno sestavili skupno besedilo, smo pričakovali skorajšnjo objavo. Dobro smo se pa zavedali, da mora imeti vsaka objava privoljenje obeh vlad in da bi bila kakršnakoli drugačna objava prelom dogovorjenega. Prav zato smo bili neprijetno presenečeni z objavo, s katero so nam postregle *Primorske novice*, še zlasti zato, ker je bil objavljen osnutek in ker so bili iz njega objavljeni le tisti deli, ki bi vzbudili bolj pozornost italijanske javnosti in niso omogočili bolj kompleksnega spoznavanja in razumevanja problema. Vprašanja fojb preprosto ni mogoče spoznavati le tako, da začneš pripoved s prihodom slovenske in jugoslovanske partizanske vojske v Trst v začetku maja 1945. Poznati je treba predzgodovino, ta pa se začne od druge polovice 19. stoletja, vključuje prvo svetovno vojno, fašizem in italijansko okupacijo Slovenije (1941-1943) in še kaj.

Potem je bilo treba zadrego rešiti tako, da se je nemudoma objavilo celotno poročilo. To sta opravila italijanski in slovenski tržaški dnevnik sinhrono, ne da bi jima izvirnik poročila dostavil isti vir.

Tudi sicer bi vas radi vprašali, ali ste člani omenjene komisije doživljali kakršnekoli politične pritiske na vaše delo.

Osebnostno nisem doživel nikakršnega pritiska. Mislim, da tudi ostali člani komisije ne. V javnosti pa so se

med delom komisije pojavili glasovi, da slovenski člani komisije popuščamo pred pritiski italijanskih članov. Mislim, da v naše delo ni s kakimi nepotki poseglo tudi naše zunanje ministrstvo, čeravno je bil na začetku nakazan kak političen prizvok, ki pa ni vplival na delo politično in idejno sicer heterogeno sestavljene komisije. Zadoljen sem, da sem v komisiji sodeloval ne le, ker sem podrobneje spoznaval odlične predstavnike italijanskega zgodovinarstva, marveč tudi, ker se je v stikih pojavila, poleg strokovne, tudi človeška plat sodelovanja.

Poročilo smo prebrali in razumeli, da ga je bilo najbrže težko pripraviti. Ste sami kot zgodovinar zadovoljni z njim?

Vsako poročilo take vrste je določen kompromis. Če bi člani komisije sestavljali poročilo za slovensko uporabo, bi bile mogoče kompromisne rešitve še težje doseči. Pomislimo le na reakcije, ki jih je vzbudilo že omenjeno poročilo iz leta 1995. Zavedati se pa moramo, da je pisanje zgodovine nenehen proces, da ni dokončnih spoznanj in da nove ugotovitve tudi menjajo mnoge sodbe in razlage, čeravno ne menjajo temeljnih. To velja tudi za poročilo, o katerem govorimo. Še danes bi v delu, ki sem ga pomagal sestaviti, spremenil oz. predlagal spremembo kake formulacije. Čez kako leto bi se takih predlogov za spremembo nabralo še več. Seveda se bo na poročilo različno odzivala tudi javnost. Italijanski tisk je že dal nekaj signalov. Tudi pri Slovencih poznamo mnoga ekstremna stališča. Ta najdejo v sleherni pobudi, ki ni v skladu z radikalnostjo, kamen spotike. Tako stopijo na plan čustva in demagogija, to pa v pravi stroki nima mesta.

Za zaključek odgovora bi še omenil, da je komisija, čeravno je nosila v svojem naslovu tudi pridevnik "kulturna", posvetila manjšo pozornost obravnavi kulturnih stikov.

Lahko upamo, da bodo sorodne komisije zgodovinarjev in drugih kulturnih delavcev tudi v prihodnje nadaljevale na tem temeljnem kamnu, kar po naši je poročilo, za vzpostavitev novih odnosov tako v zamejstvu kot tudi ob državni meji med dvema narodoma?

Mislim, da bodo, ker je tako sodelovanje potrebno ne le pri obravnavi novejših, marveč tudi starejših zgodovine in seveda zgodovini sorodnih strok, kot so narodopisje, jezikoslovje, zgodovina umetnosti itd. Sicer pa tako delo poteka že desetletja, na italijanski strani predvsem v Gorici, Trstu in Vidmu in okviru posebnih institucij (deželni in furlanski inštitut za zgodovino in narodnost, goriški inštitut za socialno in versko zgodovino, inštitut za srednjeevropska srečanja v Gorici, univerze v Trstu, Vidmu in Gorici itd.) ali pa publikacij. Glede množične uporabe poročila pa lahko dvomim. Prepričan sem, kako trditev poročilo ne bo zmoglo omajati prepričanja. Poleg tega pa so sporna vprašanja preteklosti zelo lepo netivo za politične spopade na državni in meddržavni ravni.

Ceprav zgodovinarji neradi dajete napovedi za prihodnost, vas bomo vseeno vprašali, kako si predstavljate prihodnja dejanja, ki bi razbremenila pritisk takih in drugih nacionalizmov ob meji in prizadevanje za lepše sobivanje ljudi različnih narodnosti na istem prostoru.

ZELO AKTUALNA PROBLEMATIKA

NA REŠETU

VSTAJENJSKE RAZLIČICE

ALEKSIJ PREGARČ

Nenavadno veliko se je zadnje čase dogajalo in zgodilo, kar je povezano z našo narodno skupnostjo in sproža bolj sproščeno pogovarjanje in dogovarjanje z ljudmi vsake vrste, tudi o dosedanjih neprijetnostih in tabujih. Ah, pozabljam, tu so vendar volitve in bolj je ne zalagati ljudstva s težko prebavljivo snovjo - toda računica ni moja odlika, zakaj sam sem namreč del neke lažne kolektivne travme...

Od pusta skozi post do vstajenjskega zvonjenja je bil namreč najprej uradno uzakonjen naš zaščitni zakon,

zatem so pricurljali iz zarjavelih pip prispevki za preživetje naših ustanov, nato pa smo izvedeli še, kaj so v našo uteho in tolažbo nagrmadili slovenski in italijanski zgodovinarji, ki so pet let brskali po arhivih in izbrskali stodvajset let odnosov med nami in Italijani, da bi nam na koncu ser-

viralni namesto pravega poročnega kosila le nekakšno komaj prebavno predjed. "To je dobra izhodiščna točka" trdijo. Da, toda takih izhodiščnih točk je bilo vsaj od petdesetih let sem nič koliko, zato naj bi bilo v poročilu veliko manj spogledovanja in kompromisarstva, zlasti v obdobju, ki se začneja ob italijanskem napadu na nekdanjo Jugoslavijo v letu 1941, torej s potrditvijo naše smrtne obsodbe do divjih obračunov po vojni.

Mi, ki živimo v Italiji, potomci dedov s teh tal, ki pa so večkrat menjala gospodarja, v želji po zgodovinski razbremenitvi sedanjih generacij, in tistih, ki nam bodo sledile ter že ves čas delijo z nami spomin in pa posledice nepredvidne zgodovine z nič kaj prizanesljivimi stiskami in redkimi sprostitvenimi trenutki, si želimo veliko več konkretosti, več statističnih podatkov in števil, točnih in nepreklicnih! To je naloga zgodovinarjev, komentarje in sklepanja v poročilu pa bi raje prepustili sociologom, sociologiji kulture in zakaj ne - politikom, z upanjem, da bodo slednji uspešni le v pamfletih na temo. V trenutkih ugotavljanja obojestransko povzročnih krivic pa še kot krop težka stališča priznanega slovenskega zgodovinarja, ki po svoje tolmači obstoj gulagov in nacističnih taborišč (dodal bi še grozote inkvizicije) in uvaja psihoanalizo kot kontrapozicijo kapitalizmu po neuspelem Marxovem psevdoradikalizmu itd. - In naš Trst ploska! To sem omenil le zaradi vzdusja, ki te dni prevladuje tod. Toda ostanimo pri zastavljeni temi.

Naši italijanski sodržavljanji nam v zvezi z dogodki po vojni nimajo kaj očitati, dokler ne sprejmejo v svojo zavest dejstva, da je nekdanja skupna država neizpodbitno in dokumentirano preizkušala nad nami tehniko rodomora. Naš tedanji spontani upor

je namreč že mejil na upor obupanec (TIGR), zato so se ves čas kovale povračilne akcije, ki pa po mojem pričanju ne bi nikoli dosegle vseprečnega pospravljanja s trupli (glej pomoč razpuščeni italijanski vojski na povratku domov!), če ne bi bilo prisadov ideologije, ki so jo njeni prvinski zavetniki tako okultno zastavili in jo konec koncev onesažili. Nič koliko takih primerov je doživela sama notranjost Italije. Da je bilo to uvoženo in da je rasno čiščenje vse kaj drugega, pričajo okrutnosti na Balkanu v zadnjem desetletju, ki pa bi bilo seveda vse bolj občuteno, ko bi se udejanjale v naši neposredni bližini oziroma če bi bili vanje vpleteni mi sami ali naši svojci.

Zastavljam si vprašanje: kako smo mi le nekako vpleteni v dejanje fojbe? Tako da smo natihem sprejemali neznanjo izginotja (zanje je natančno vedelo le nekaj podivjanih posameznikov), izginotja ljudi vseh vrst, brez rasnega ločevanja. Mnogi smo se zdrznili in obsojali izginotja, ko je šlo za navadne nesrečneže, toda bil je prisoten predvsem strah: če nas je bilo 25 let strah fašistov, se je pred koncem vojne in po njej (1944-1947) v nas naselil strah pred nerazsodnostjo likvidacij; likvidiranih pa je bilo lepo število naših ljudi, med njimi veliko prepričanih narodnjakov in protifašistov. Prav do teh imamo moralno in pietetno obveznost, da jim vrnemo ime in čast. Naj sicer sprejememo kolektivno krivdo, ki bi jo nam radi priljepili italijanski ultrasi? Verjamem, da naša skupnost zmore to gesto, zakaj prav z njo bomo dejansko priznali, da smo del nekega univerzuma, ki ga naseljujejo tako sile zla kot dobrega in da je v nas samih nekaj svetega in ščepec satanskega. Postali bomo normalni in zazrli se bomo lahko v obraz vsakega, ki se ima za boljšega od nas, našo vest pa ne bo več prikrivala le razvtrjena plašnica NOB in protifašizma, nasprotno, v teh pojmih bo veliko več humanizma in enotnosti.

Zgodilo se je pač! Nobenih očitkov, nobenih znamenj maščevanja, nobenih neokusnih medalj, ki bi nam jih podeljevali spolitizirani skrajneži italijanske strani! To je le naša interna zadeva, je to zadeva organizacij, institucij in naših izvoljenih predstavnikov: sestavi naj se komisija narodne enotnosti, ki naj izvede to pietetno dejanje. Iz tega bomo izšli prečiščeni, sedanje mlade in pa zamanske generacije, ki bodo živele tako v senci Rižarne kot ob robu fojbe, nam bodo za to hvaležne: podedovale bodo namreč čiste obračune vesti svojih prednikov. In tako narod ne more umreti!

Simbolno si to zapisujem na cvetno nedeljo, ob svetovnem dnevu mladih, in pred seboj gledam novo brstje, bolj svežo obliko vstajenjske skrivnosti.

"DOBER DAN, KOROSKA!"

Že v prejšnjem zapisu je bilo nazkazanih nekaj problemov slovenskih radijskih in televizijskih sporedov. Posebno široko je odmevalo odpovedano televizijsko snemanje prireditve *Pesem mladim*. To je bil tak nepredviden poseg, ki je najprej vzbudil nejevero, nato nejevoljo in ogorčenje v širši slovenski javnosti. Zaman smo pričakovali, da bo vodstvo opravičilo svoj ukrep, oziroma povedalo svoje razloge zanj. Namesto tega molki, po znatem pregovoru: *kdor molči, desetim odgovori ali Psi lajajo, karavana gre naprej...* vse to kaže na omalovažujoč odnos do organizatorjev, do zborovodij in vseh prizadetih gledalcev slovenskih televizijskih programov.

V nedeljo, 8. aprila, pa sem postala pozorna na to, da ob 12. uri ni bilo napovedanega *Primorskega obzornika*, ampak ponovitev Koroškega obzornika, ki je zaradi stavke odpadel prejšnjo nedeljo. Do tu ni nič narobe (čeprav - ali bo v sredo tretja ponovitev?). Hudo narodbe pa je to, da je bilo iz napovedi razumeti, da bo ta mesec oddaja odpadla zaradi nepravilnega obrazloženih težav z nadomeščanjem osebja. Vsi poslušalci smo kar navezani na to oddajo, v kateri urednica Ines Škabar naredi povzetek vseh važnejših političnih, kulturnih in športnih dogodkov, ki so se dogodili v zadnjem mesecu na tržaškem, goriškem in videmskem področju. V enem mesecu se nabere vedno kar preveč materiala za eno samo oddajo. Danes, ko dogodki dobesedno bežijo mimo nas, je za vse tukajšnje poslušalce prijeten in koristen ponovni pre-

gled dogodkov munulega meseca, drugim poslušalcem, ki naše stvarnosti ne poznajo, pa nudi oddaja zanimive in dragocene informacije o življenju Slovencev v Italiji. Tako kot je za tukajšnje Slovence zanimiv prerez dogajanja na Koroškem v oddaji *Koroški obzornik*.

In prav Korošci so mi vzbudili neko dodatno vprašanje. Vsak ponedeljek ob 16. uri lahko gledamo po prvem programu televizije Slovenija oddajo *Dober dan, Koroška*. To je oddaja, ki jo pripravlja ÖRF iz Celovca in je na sporedu ob nedeljah za gledalce na avstrijskem Koroškem, ob ponedeljkih pa za gledalce televizije Slovenija, nekakšen televizijski Koroški obzornik. Večkrat sem se spraševala, ali ne bi bilo mogoče pдобne oddaje pripraviti tudi na naši televiziji, saj nabere časnikarski oddelek za sovja poročila posnetke vseh važnejših dogodkov v italijanskem zamejstvu. Pregled dogajanja v našem zamejstvu bi bil za gledalce iz matične Slovenije prav tako koristen kot pregled dogajanja na Koroškem, saj večkrat ugotavljamo, da nas v osrednji Sloveniji veliko premalo poznajo. Pred časom je na koprski televiziji prikazovala zamejsko problematiko oddaja *Stežice*, zdaj še te ni več in meja med nami in osrednjo Slovenijo se poglablja ne pa izginja.

Seveda je u topično govoriti o novih oddajah, ko pa so še te, ki jih imamo, včasih pod vprašanjem. Toda človek vedno upa, da "vremena Kranj"cem bodo se zjasnila", tudi na tukajšnjem radiu in televiziji...

TEJ

ŠTANDREŠKI KOMEDIJANTI NA MEDOBMOČNEM SREČANJU GLEDALIŠKIH SKUPIN

NAMIŠLJENI ZDRAVNIK OGREL MRZLE AJDOVCE

IVA KORŠIČ

V nedeljo, 8. t. m., se je dramski odsek PD štandrež predstavil v Kulturnem domu v Ajdovščini s celovečerno komedijo Hansa Weigla *Namišljeni zdravnik*, ki so jo premierno obsijale odrske luči v štandreški župnijski dvorani konec preteklega januarja v postavitvi zvestega režijskega spremljevalca Emila Aberška in ob strokovni pomoči igralca PDG Janeza Starine. Božidar Tabaj, Marko Brajnik, Danijela Puia, Federica Bello, Cristian Benedetti, Vanja Bastiani in David Vižintin so spet stopili na oder, čeprav se jih je v prejšnjih dneh držala smola; ena igralka je doživela cestno nesrečo, druga je komaj prebolela gripo, en igralec pa si je poškodoval nogo pri padcu. Kljub tem, k sreči, ne ravno prehudim nezgodam niso odpovedali nastopa in komedijski splet je stekel po utečenih smernicah, čeprav se je morda, zaradi premora med ponovitvami, običajna notranja dinamika igre nekoliko upočasnila. Vendar je karakterni oris likov ostal pri vseh zelo dober, pri mlajših izvajal-

cih pa je vsakokrat viden rastoč igralški vzpon.

Kot ponavadi so tudi tokrat sledili skupini spretni zakulisni delavci Franko in Joško Kogoj, Snežica Černic, Martin Tonsig in Marinka Leban.

Ajdovska publika ni povsem napolnila dvorane in je malce zadržano spremljala dramsko besedilo, ki je v tej komediji še kar zahtevno bodisi za igralce kot za gledalce, ker dialogi in hitri besedni preobrati terjajo pozornost zbranost. Ob koncu pa je dolgotrajno ploskanje pričalo, da so gledalci uživali ob privlačnem šarlatanu in ob nastopih čudaške družine, ki je slepo nasledla namišljenemu zdravniku. Prisotnim otrokom so vzbujali smeh že sama navzočnost, kretnje in obnašanje nastopajočih dramskih oseb.

S štandreškimi ljubiteljskimi igralci se je sklenilo letošnje Medobmočno srečanje gledaliških skupin, ki ga je priredil in podprl Javni sklad RS z območnimi izpostavami Ajdovščina, Idrinja, Nova Gorica in Tolmin in na katerem se je od 18. marca do 8. aprila predstavilo pet amaterskih skupin, štiri z Novogoriškega in ena z Goriškega.

Škoda, da ni mogla sprejeti povabila tudi edina naša amaterska skupina, Oder 90, ki deluje v goriškem mestnem središču. S svojo letošnjo uprizoritvijo, komedijo Marca Camoletti-ja *Strogo zaupno* v dobri režiji igralca PDG Jožeta Hrovata in sveži interpretaciji mladih igralcev, je namreč doživela veliko pohvalnih besed doma, pa tudi na gostovanjih, ki jih je imela do sedaj v zamejstvu in Sloveniji.

OBVESTILO

KULTURNIDOM v Novi Gorici obvešča, da bo v petek, 13. aprila, z začetkom ob 20. uri na sporedu zadnji koncert iz ciklusa Hitove muze na Gradu Dobrovo. Nastopil bo češki kitarist Pavel Steidl. V Viteški dvorani na Dobrovem bo izvajal delo Johanna Sebastian Bacha, Jeaša Janačka in drugih.

9

ČETRTEK, 12. APRILA 2001

Za nas, ki živimo ob meji, so vprašanja povezana z mejaštvom in sožitjem stalnica. Veliko občutij, razlag in ravnanj smo podedovali, veliko nam jih dajejo vsakodnevne izkušnje. Večkrat se vprašujem o razlogih za "prastrah" (na Koroškem mu pravijo Urangst), ki je tudi eden izmed tvorcev obmejnih nacionalizmov, poleg socialnih, kulturnih in psiholoških vidikov. Kaj bo prinesla Evropa brez meja na Goriškem - to smo pravzaprav do leta 1918 že imeli -, je težko napovedovati. Bo prevladoval učinek okolice nad mestom ali obratno? Razbremenitev takih in drugih nacionalizmov vidim tudi v ekonomski moči slovenskega zaledja. Le enakopravno bo lahko vstopalo v trajnejše povezave, pa še to ni vselej zagotovilo, kar nam danes na tleh Evrope kažejo pogostokrat napeta razmerja med sicer enakovredno razvitimi partnerji.

Kako gledate sami na vstop Slovenije v Evropsko unijo in na to, kaj bo potrebno storiti, da se slovenski narod ne bo stopil v kotlu velikih narodov po eni strani in po drugi strani v pogubnem drobnjakarstvu potrošniške družbe?

Na vstop Slovenije gledam tudi kot na nekakšno "nujno zlo". Strah pred evropskim talilnim loncem (melting pot) je upravičen, toda istočasno bi nam bilo izven evropskih povezav težko živeti, živeli bi v nekakšni osami, ki bi nas siromašila. Toda na svetu se stvari spreminjajo in nihče ne more jamčiti, da ni Evropska zveza le neka začasna rešitev in da je tako zastavljeno reševanje svetovnih povezav edina možnost. Sicer so se manjše etnične skupnosti ohranile skozi stoletja do današnjih dni, a zdise, da bo sedanja informacijska dejavnost hitreje vplivala na zmanjševanje števila malih etničnih in jezikovnih skupnosti. Morda pa jih bo rešil visok civilizacijski pristop bodočnosti z razlogom, da je ohranjanje manjših skupnosti pravzaprav v reševanju kulturne dediščine. Slovenci živimo še vedno v primežu spoznanja, da smo se nedavno prelevili iz naroda v narodnost, in želje, da izhlastamo za kozmopolitizmom, za njegovim dobrim in zlom. Lažje in manj odgovorno je biti zgodovinar kot pa futurolog.

Ste zadovoljni s slovenskim deležem pri proslavljanju in primernem obeleženju tisočletnice prve zgodovinske pisne omembe Gorice?

Kako naj odgovorim. Jubileji so del vsakdana, a imajo predvsem duhovne sestavine, ki nas tudi motivirajo. Zato se jim moramo posvečati. Sodim, da bi moral jubilej tisočletnice prve omembe Gorice, Solkana in tudi goriške dežele zaobjeti vse prebivalstvo, ki danes živi na ozemlju nekdanje zgodovinske, a danes z državno mejo porazdeljene dežele. Slovenska in italijanska stran nista dosegli neke skupne proslave jubileja. Italijanska se zdi porazdeljena med pobudami goriške občine in goriške pokrajine. Po sredi je gotovo dokument, v katerem se Gorica prvič omenja z imenom, ki so ji ga dali Slovani. To seveda ne govori in prid "najbolj italijanskemu mestu". Na slovenski strani meje je nekoliko drugače, čeravno se zdi, da Novi Gorici ni povsem jasno, kaj naj bi s tem jubilejem. Drugačno podoben proslavljanj daje delovanje kulturnih ustanov in posameznikov in krajevne skupnosti v Solkanu. Navdušujejo tudi nekatere historiografske pobude, kot je Štihova knjiga o dokumentu iz leta 1001. Težko je sedaj o vsem tem že govoriti, saj se razitovrstni program prireditve šele prav začneja. Napovedi kažejo, da se bodo Slovenci častno udeleževali jubilejnih počastitev.

PREDLOG NEKDANJEGA ŽUPANA

ILLY: ŽUPANSKI KANDIDAT NAJBO PACORINI

FOTO KROMA

Bivši tržaški župan Riccardo Illy, ki bo kandidat Oljke in občanske liste Z Illyjem za Trst na bližnjih parlamentarnih volitvah, predlaga, da bi bil županski kandidat leve sredine in občanske liste na občinskih volitvah, ki bodo 10. junija, dosedanji predsednik tržaških industrijev Federico Pacorini, ki je Illyjev predlog sprejel. Illy in Pacorini sta se skupaj predstavila na tiskovni konferenci v hotelu Duchi D'Aosta v Trstu v soboto, 7. t.m.

Pacorini je po Illyjevih besedah pravi človek, ki ga lahko nasledi na mestu župana občine Trst. Predsednik tržaških industrijev pa se je s svoje strani zavzel za nadaljevanje pozitivne izkušnje Illyjevega osemletnega upravljanja tržaške občine in njegovega načrta za razvoj Trsta. Kar se tiče svoje kandidature pa je dejal, da misli prisluhniti predvsem potrebam in zahtevam občanov ne glede na politično obarvanost.

IZREDNI OBČNI ZBOR

IGOR GABROVEC NA ČELU TRŽAŠKE SKGZ

Novi pokrajinski predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze za Tržaško je Igor Gabrovec, pripadnik mlajše generacije. Izvoljen je bil na izrednem občnem zboru v četrtek, 5. t.m., v Gregorčičevi dvorani v Trstu. Tako je nasledil prejšnjemu pokrajinskemu predsedniku Branku Jazbecu, ki se je odpovedal svoji funkciji iz osebnih razlogov. Zaradi Jazbečevega odstopa je nastala praznina, ki jo je pokrajinski svet SKGZ skušal zapolniti z imenovanjem dveh koordinatorjev, Milana Pahorja in Vojka Slavca, ki sta opravila širok krog posvetovanj s tržaškimi člani. Na teh posvetovanjih je prišla do izraza med drugim podpora sedanji politiki sodelovanja med SKGZ in Svetom slovenskih organizacij, pa tudi potreba po pomladitvi in po iskanju stikov z drugim kom-

ponentami tržaške stvarnosti. Igor Gabrovec, ki je bil na četrtkovem občnem zboru izvoljen skoraj soglasno, se bo v svojem mandatu posvetil predvsem investiranju v mlade, kreativne in sposobne sile, saj je to po njegovem mnenju ključno vprašanje. V svojem priložnostnem nagovoru ob izvolitvi je še posebej poudaril tudi skrb za teritorij in potrebo po vzpostavitvi stikov z različnimi narodnimi, kulturnimi in verskimi komponentami tržaške stvarnosti.

Na občnem zboru je prisotne nagovoril tudi deželni predsednik SKGZ Rudi Pavšič, delegati pa so tudi izrazili zaskrbljenost zaradi vedno hujšega stanja, v katerem se nahaja slovenski oddelek deželnega sedeža italijanske radiotelevizije RAI.

DEVIN-NABREŽINA / POLOŽAJ SE VEDNO BOLJ ZAPLETA

SSK IN LISTA 2000 OSTRO KRITIZIRATA UPRAVO

IVAN ŽERJAL

Devinsko-nabrežinski občinski svet se ni sestal od 28. decembra lani, dialoga med sredinsko opozicijo (SSk in listo 2000) in levosredinsko upravno večino župana Marina Voccija - ravno na župana je letela večina kritik - v bistvu ni. Župan se posveča velikim propagandnim pobudam, za katere namenja že tako nezadostna javna sredstva, delo pa mu ne gre od rok, ko mora upravljati občino. Zato občinska uprava ni znala nuditi konkretnih odgovorov 9.017 prebivalcem devinsko-nabrežinske občine.

To je le del kritik, ki so letele na račun Voccijeve uprave s strani predstavnikov SSK in Liste 2000 na tiskovni konferenci, ki je bila v ponedeljek, 9. t.m., v prostorih nabrežinskega županstva. Po besedah svetovalca SSK Viktorja Tanceta (srečanja so se udeležili tudi predstavniki Liste 2000 Giorgio Ret, Mario Martini in Michele Moro) je tak odnos med županom in občinskim svetom izničil vlogo občinskega svetovalca do take mere, da svetovalci izvejo, kar se dogaja v občinski

FOTO KROMA

stvarnosti, preko tiska. Med značilnostmi sedanje uprave so govorniki - poleg pomanjkanja dialoga in nepravilnega upravljanja razpoložljivih sredstev - omenili še pomanjkanje idej in načrtov ter negibnost in neučinkovitost. Tance, ki se je v svojih izjavah naslonil tudi na številna svetovalska vprašanja, ki jih je vložil v občinskem svetu, je med drugim dejal, da finančno upravljanje občine poteka v znamenju neprestanih

spreminjanj začrtane poti, ponovnih premislekov, zgrešenih ocen in nepredvidenih budžetov, ki so posledično neuresničljivi. To je privedlo do nepotrebnega zapravljanja finančnih sredstev občine, kar se bo tudi nadaljevalo, saj določenih obvez ni več mogoče spremeniti. Občinska uprava se poslužuje zunanjih izvedencev, to pa preprečuje strokovno izobraževanje in formiranje domačega osebja. Tance, ki med drugim

demanira vesti, ki so se pojavile v krajevem tisku o domnevnem dogovoru z desnosredinskim Krščansko demokratičnim centrom, tudi očita Voccijevo upravo, da ni storila nič na področju javnih del: pri tem omenja še vedno nerešeno vprašanje občinske telovadnice v Nabrežini, imenovanje upokojenega funkcionarja družbe Anas za odbornika za javna dela, slabo stanje državnih cest v Sesljanu in Devinu in nenaadzorovani odtok deževnice na obalno cesto.

V prejšnjih tednih in mesecih se je veliko govorilo in polemiziralo o načrtu za preureditev Seslanskega zaliva. Glede tega je Tance dejal, da so po njegovem stvari ustavljene pri 15. februarju letos, ko so se načelniki vseh svetovalskih skupin v občinskem svetu v tiskovni noti zavzeli za ohranitev sedanje namembnosti področja Castelreggia. S svoje strani pa je Giorgio Ret dodal, da se Lista 2000 sicer strinja s potrebo po načrtu, ki naj končno uredi stanje v zalivu, ne podpira pa načrta, ki je bil predstavljen. Potrebno je, da o tem vprašanju steče razprava v občinskem svetu. Temu organu, je bilo med drugim rečeno na ponedeljkovi tiskovni konferenci, pa je treba povrniti središčno vlogo. Glede tega pa je napovedana seja občinskega sveta za četrtek, 19. t.m.; načelniki svetovalskih skupin pa naj bi se sestali že jutri, na veliki petek.

ODPRTA MEJA V MILJSKIH HRIBIH

OBČINI MILJE IN KOPER STA SI DOBRI SOSEDI

Po svečanostih v Boljuncu in Hrpejlah ob dvajsetem jubileju Odprte meje, se ta priljubljena pobuda nadaljuje. V soboto, 7. t.m., je bila namreč na mejnem prehodu Cerej v Miljskih hribih odprta meja med občinama Milje in Koper. Srečanja se je kljub ne ravno ugodnemu vremenu udeležilo lepo število ljudi, med katerimi sta seveda bila tudi župana miljske in kopske občine Roberto Dipiazza in Dino Pucer.

Na slovesnosti, ki se je po srečanju na mejnem prehodu nadaljevala v kulturnem domu v Božičih, je bila med drugim poudarjena krepitev dobrega sosedstva in sodelovanja med

FOTO KROMA

Koprom in Miljami, župana pa sta tudi izrazila upanje v čimprejšnjo rešitev še odprtih vpra-

šanj v zvezi z mejnimi prehodi v Miljskih hribih.

Malalan
OTTICA OPTIKA

želi vesele in blagoslovljene velikonočne praznike

OPČINE - Narodna ul. 47, tel. 040 213957

GOSTILNA
Sardoč

vošči gostom in prijateljem veselo Veliko noč

PREČNIK 1/B, tel. 040 200871

Slaščičarna in pekarna

JERIAN

želi vsem odjemalcem vesele in blagoslovljene velikonočne praznike

TRST, Istrska ul. 16, tel. 040 638446

praznjenje greznic in čistilnih naprav, čiščenje odtočnih kanalov z vodnim pritiskom, vzdrževanje in popravila čistilnih naprav

OPČINE, Cesta za Dunaj 8, tel. 040 211336 - 213592, fax 040 214802

JAZBEC

Pekarna - slaščičarna

NABREŽINA 98, tel. 040 200174

CVETLIČARNA

Fiori Savina

želi vsem odjemalcem vesolja polno Veliko noč!

TRST - Istrska 8/b, tel. 040 763856

OPČINE / KONCERT LJUBLJANSKIH MADRIGALISTOV

MOGOČEN SPOJ ZVOČNOSTI IN MUZIKALIČNOSTI

Ljubitelji zborovskega petja, zlasti kar zadeva sodobno zborovsko zakladnico, so v nedeljo, 8. t.m., gotovo odhajali iz cerkve sv. Jerneja na Opčinah s potešenim srcem. Koncert Ljubljanskih madrigalistov ob desetletnici njihove ustanovitve, ki sta ga priredila domače društvo Finžgarjev dom in Cerkevni pevski zbor Sv. Jernej, je v opensko cerkev privabil množico poslušalcev, ki so prostor napolnili do zadnjega kotička. To ni bil prvi openski koncert ljubljanskega zbora, ki ga bo na koncu sezone zapustil njegov ustanovitelj in dosedanji pevovodja Matjaž Šček, zagotovo pa je poslušalstvu najbolj imponiral. Verjetno so to bili najboljši Ljubljanski madrigalisti od leta 1991 do danes.

FOTO KROMA

Zbor se je predstavil s sporedom, za katerega je zborovodja Matjaž Šček črpal skladbe iz sodobne zborovske zakladnice, ki bodo prisotne tudi na najnovejši zgoščenki, ki bo na voljo čez nekaj mesecev. Ljubljanski madrigalisti že dalj časa sodelujejo z litovskim skladateljem Vytautasom Miški-

nismom (le-ta bo tudi predaval na njihovem zborovodskem tečaju, ki ga prirejajo v Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani). Tako je bila na začetku na sporedu njegova maša *Missa brevis in "F"* v delih Kyrie, Gloria, Sanctus in Agnus Dei, ki jo je zbor izvedel ob orgelski spremljavi Toneta Potočnika. Spored se je

nadaljeval s skladbo nizozemskega skladatelja Vica Neesa *Magnificat*. Gre za mogočen izraz znanega speva, pri katerem izstopa zlasti solistični sopranski glas. Za to vlogo je Šček izbral mlado zamejsko sopranistko Matejko Bukavec, gojenko prof. Nore Jankovič na tržaški Glasbeni matici, ki je po-

slušalce naravnost očarala s potenco in barvo glasu ter z interpretacijo svoje vloge. Na nedeljskem koncertu je nastopil tudi drugi priznani zamejski interpret, in sicer kitarist Marko Feri, ki je zbor spremljal pri skladbi Ambroža Čopija *There be none...* Ljubljanski madrigalisti so poleg omenjenih del zapeli še skladbo Šveda Thomasa Jennefeltta *Warning to the Rich* (kot solist je zapel baritonist Joži Šalej) in čudoviti *Oče naš hlapca Jerneja* Karola Pahorja, ki je bil podan nadvse učinkovito.

Nedeljski koncert Ljubljanskih madrigalistov je predstavljala mogočen spoj zvočnosti in muzikalnosti. Spored, ki je slovel na sodobnih skladbah, je bil morda za mnoga zamejska ušesa, ki so vajena bolj tradicionalnih in "domaćih" melodij, pretežak. Vendar ni mogoče iti mimo dejstva, da se je ljubljanski zbor predstavil z mogočno glasovno potenco in čisto barvo glasov ter z izpijleno in občuteno interpretacijo, ki je pritegnila tudi takega poslušalca, ki ni prav vajen sodobnih melodij. Dodatka, in sicer *Pater noster* Pavleta Merkuja in Pahorjev *Pa se sliši*, sta primerno zaokrožila dobro poldrugo uro trajajoč koncert, ki je predstavljala čudovit praznik petja in nadvse primeren uvod v bližajoča se velikonočna praznovanja.

IŽ

BAZOVICA / DOŽIVETO PRAZNOVANJE

PRAZNIK DRUŽIN POSTAJA ŽE LEPA TRADICIJA

V mesecu marcu sta dva dneva, ki nas vabita k hvaležnosti do staršev: 19. marec, ko goduje sv. Jožef in je ta dan na nek način "dan očetov", medtem ko je 25. marec že od nekdanj t.i. "materinski dan". V Bazovici smo oba dneva združili in ju povezali v družinski dan ali dan družin. To praznovanje smo začeli že pred tremi leti in želimo, da bi postalo tradicionalno.

Tako smo v sredo, 28. marca, najprej imeli sv. mašo, pri kateri so sodelovali otroci zbora Slomšek pod vodstvom Zdenke Križmančič. Staršem so otroci po maši tudi zapeli. V nagovoru je domači župnik Žarko Škerlj med drugim dejal, da dandanes so mnogi očete in matere prezaposleni, tako da se z otroki nimajo časa veliko ukvarjati. V družinah je pogovora vedno manj. Nekatere družine imajo srečo non ali starih mam, ki na otroke ne le pazijo, ampak jih dostikrat tudi vzgajajo, čeprav staršev seveda ne morejo popolnoma nadomestiti. Odraščajoči otroci so precej zaposleni s šolo, športom in vsemi drugimi dejavnostmi, tako da časa za medsebojne odnose v družinah, kaj šele za skupen pogovor, igro in sprehode, pa tudi za molitev in mašo skoraj nič ne ostane. Moderni čas potrošništva otroke in nas odrasle tako zaposluje, navdaja z vedno novimi iskanji, hrepenenji in apetiti. Blagostanje dejansko omogoča iskati in

doseči v resnici čimveč vsaj na področju materialnega, zabavnega, družabnega. Tudi v tako imenovanih krščanskih družinah, vsaj v vseh ne, niti krščanskih praznikov marsikje ne znajo več obhajati; pa tudi osebnih dnevov, obletnic poroke in rojstev enako slovesno ne praznujejo. Ker imajo marsikateri mladi preveč denarja v žepih, ga ne znajo ceniti, ne znajo biti skrbni, pošteni in varčni. Reklama vse te človekove potrebe še povečuje in če so starši prestrogi do svojih otrok, se lahko zgodi, da zanje postanejo ovira na poti do sreče in užitkov; tu pa je možna tragedija, kot se je zgodilo v Novi Ligure.

Otroški zbor Slomšek je torej zapel nekaj pesmi v vezilo staršem za vsa izkazana ljubezen, skrb in dobroto. Petra Križmančič je v imenu komisije prebrala imena nagradjenih otrok iz domače osnovne šole, ki so za to priložnost zelo lepo napisali in narisali življenje v svojih družinah. Župnik je vse te otroke nagradil z lepo knjigo. Na tem mestu se želimo iskreno zahvaliti vsem učiteljem osnovne šole Primož Trubar iz Bazovice za delo in animiranje otrok, ki je bilo potrebno za izdelavo njihovih izdelkov.

Srečanje smo zaključili s prijetno družabnostjo in z željo, da bi se naslednje leto zopet dobili na novem in po možnosti še bogatejšem srečanju.

ZŠ

OBČNI ZBOR SEKCIJE

TRGOVCI NA DROBNO PRED NOVIMI IZZIVI

V ponedeljek, 9. aprila, je v Prosvetnem domu na Opčinah potekal občni zbor sekcije trgovcev na drobno pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju.

V svojem poročilu je predsednik sekcije Ervin Mezgec pozitivno ocenil delovanje v zadnjih treh letih, saj je sekcija povečala svoje članstvo, uveljavila pa se je tudi v krajevnih združenjih za trgovino na drobno. V prihodnje pa se bodo trgovci morali spopasti z vrsto izzivov, kot so npr. liberalizacija in preustroj trgovine, nove tehnologije in bližajoči se vstop Slovenije v Evropsko zvezo. O možnostih, ki jih za trgovino nudi internet, je spregovoril izvedenec Miran Pečenik, ki je tudi predstavil spletno stran SDGZ, ravna-

telj Zadružne kraške banke Klavdij Brajnik pa je spregovoril o pripravah na uvedbo skupne evropske valute evra, ki bo stopil v veljavo 1. januarja leta 2002.

Udeleženci občnega zbora so na koncu tudi izvolili vodstvene organe. Za predsednika je bil potrjen Ervin Mezgec, novi tajnik pa je Danimir Mikolj. Odborniki so Kristjan Briščič, Borut Cah, Ingrid Carli, Mikela Drnovšček, Sergio Ferluga, Matej Gruden, Bruno Gulič, Pavel Kukanja, Roberta Maggini, Darko Malalan, Jurij Močilnik, Walter Pontari, Peter Rudež, Livia Sedmak, David Stepančič, Mladen Škerlj, Andrej Udovič, Drago Vremec, Jadran Žerjal in Oskar Žužek.

POMEMBEN USPEH KONTOVELSKIH JUSARJEV

Predsednik deželnega odbora Furlanije-Juljske krajine Roberto Antonione je z odlokom št. 90 z dne 22. marca 2001 na podlagi deželnega zakona 3/96 priznal pravno osebnost in potrdil statut konzorcija jusarjev s Kontovela. Gre za pomemben dosežek na področju priznanja starodavne skupne lastnine (srenj oziroma jusov), ki sledi lanski razsodbi Deželnega upravnega sodišča, ki je kot znano odločilo v prid zahtev jusarjev. Po tisti razsodbi, ki je odprla novo poglavje v zgodovini odnosov med jusarji in javnimi upravami, so kontovelski jusarji šli samostojno svojo pot do priznanja s strani deželne vlade. Odlok bo objavljen v deželnem Uradnem listu, kaj več pa bo javnost verjetno zvedela na občnem zboru kontovelskega jusarskega konzorcija, ki bo 4. maja, do takrat pa odborniki ne dajejo nobenih izjav.

Skerlavaj
Draguljarna

Vošči vsem veselo
Veliko noč

TRST - Ul. Battisti 2,
tel. 040 7606012

PODJETJE

Korsic

vošči vsem odjemalcem, prijateljem in znancom
v zamejstvu in matični domovini
vesele velikonočne praznike

TRST - Ul. S. Cilino 38, tel. 040 54390

potovalna agencija
AURORA

Ulica Milano, 20 - 34122 Trst
tel. 040 631300 - 040 630261

nuova
Tecnoutensili SAS
di Norma Tretjak & C.

ŽELEZNINA, ORODJE, STROJI ZA POLJEDELJSTVO

OPČINE - Proseška 7, tel. - fax 040 212397

ŽELEZNINA TERČON

Vse za hišo in vrt, stroji za domačo
in poklicno uporabo, barve in barvila,
vse za vodne in plinske inštalacije.

ODPRTO OD PONEDELJKA DO PETKA

NABREŽINA 124, tel. - fax 040 200122

UNIPOL BANCA

Dr. STOJAN PAHOR

finančni posrednik

- ❖ VARČEVALNI PROGRAMI ZA KOGARKOLI
- ❖ INVESTICIJSKI SKLADI
- ❖ POKOJNINSKI SKLADI
- ❖ ZAVAROVALNIŠKI SKLADI
- ❖ UPRAVLJANJE PORTFELJEV VREDNOSTNIH PAPIRJEV
- ❖ ŽIVLJENJSKA IN VSE DRUGE OBLIKE ZAVAROVANJ

tel. 040 3220283, fax 040 300665

TRST - Trg Venezia 1

spahor@xnet.it, http://www.unipolbanca.it

11

ČETREK,
12. APRILA
2001

**Blagoslov velikonočnih praznikov,
vstajenjskega veselja, upanja in
življenja z ustalim Kristusom**

želi

vsem tržaškim rojakom

SLOVENSKO PASTORALNO SREDIŠČE V TRSTU

OBVESTILA

SLOVENSKO PASTORALNO središče vabi vse slovenske vernike iz mesta k slovesni velikonočni vigiliji, ki bo v cerkvi Marijinega doma v ul. Risorta 3 na veliko soboto ob 20.30.

CASNIKARSKI KROŽEK SKK in **MOSP** (ulica Donizetti 3) vabi vse mlade, ki jih zanima svet javnih občil, na mesečno srečanje, ki bo v petek, 20. t.m., ob 17.30.

SKD BARKOVIJE, ul. Bonafata 6, prireja v soboto, 21. aprila t.l., koncert. Nastopila bosta: Vasja Legiša (violončelo) in Petar Milič (klavir). Začetek ob 20.30. Vljudno vabljeni.

ZAROMANJE v Padovo, 25. aprila, je v avtobusu Sv. Jakoba in Novega sv. Antona še nekaj prostih sedežev. Kdor bi rad poromal k sv. Antonu, naj se prijavi na telefonsko številko 040 911655.

MARIJINA DRUŽBA Marije milostljive v sodelovanju s Slovenskim pastoralnim središčem v Trstu prireja duhovno obnovo za žene in dekleta od četrta, 26. aprila, do nedelje, 29. aprila, na temo *Odrini na globoko*. Vodil jo bo minorit p. Janez Šamperl.

POLETNI CENTER Pikapolonica bo letos potekal v Bazovici od 9. julija do 3. avgusta. Za informacije in prijave se lahko obrnete od 17. aprila dalje na urad Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, od 9. do 17. ure (razen sobote) na tel. št. 040 370846 (Alenka).

SKKIN MOSP (ul. Donizetti 3) sporočata, da je v Peterlinovi dvorani možen ogled razstave dveh mladih ustvarjalok: Jana Pečar razstavlja platna in grafike, Vanja Glavina pa fotografije. Ogled je možen od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure.

DAROVI

ZA KARITAS v Ajdovščini: N.N. 50.000 lir; N.N. 50.000; S.V. 50.000; M.G. 30.000 lir.

ZA MISIJONARJA Ernesta Saksido, ki deluje v Braziliji: N.N. 50.000 lir.

ZA SPOMENIK padlim v NOB iz Škednja, od Sv. Ane in s Kolonkovca: Vida Mlač, Savona, 90.000 lir.

ZA POSTAVITEV spomenika Ubaldu Vrabcu na njegovi rojstni hiši v Trstu: namesto cvetja na grob pok. prof. Stanislavu Sobanu daruje družina Korsič 50.000 lir.

XXII. VELIKONOČNA RAZSTAVA V NABREŽINI

od 15. do 22. aprila v župnijski dvorani

Razstava obsega nad 500 ročno barvanih pirhov, delo šolske mladine iz Nabrežine, Komna, Proseka in Trsta. Poleg tega sodelujejo na njej še slikarji Bogomila Doljak, Andrej Kosič, Klavdija Raza, Venier, Caharija, Pertot in pirhi od vsepovsod! Na ogled bodo tudi keramični izdelki ter slike Anice Pahor. Razstava bo odprta od 16. do 19.30 vsak dan razen v sredo. Vabljeni z velikonočnim voščilom!

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so počastili spomin

na našega dragega

prof. STANISLAVA SOBANA

Svojci

Trst, Piran, 9. aprila 2001

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO

LETOS ŽE ENAJSTA PODELITEV FLAJBANOVIH PODPOR

Slovensko dobrodelno društvo je v četrtek, 5. t.m., na svojem sedežu v Trstu že enajstič podelilo podpore iz sklada Mihaela Flajbana. Trgovec in dobrotnik Mihael Flajban je namreč pred smrtjo izročil društvu velik delež svoje zapuščine, iz katere črpajo sredstva za podpore revnim in zaslužnim študentom, ki imajo po eni strani zavidljive uspehe v študiju, po drugi strani pa se dejavno udeležujejo na najrazličnejših področjih znotraj slovenske zamejske skupnosti.

Letos je na društvo prispelo deset prošenj, člani komisije (v njihovem imenu je spregovorila prof. Vera Čok Vesel) pa so bili v škripcih zaradi glavne podpore za prvi letnik univerze, saj je prišla le ena prošnja. Komisija se je naposled odločila, da te podpore ne podeli, ker prositeljica Andrejka Možina je ne potrebuje, pač pa so ji vseeno podelili priznanje. Podpori v višini 2.500.000 lir za drugi letnik sta prejela Igor Rebula in Tanja Sternad, komisija pa je obnovila podporo v višini enega

FOTO KROMA

milijona lir nekaterim študentom, ki uspešno nadaljujejo študij na univerzi. Podpore so tako prejeli: Zorka Miličević, Jana Miličević, Karol Hrovatin, Metka Udovič, Irena Rustja, Martin Rustja in Alen Sarđoč.

Nagrajence in njihove svojce je na začetku pozdravil predsednik SDD inž. Aljoša Vesel, medtem ko je pomen podelitve Flajbanovih podpor orisala Irena Srebotnjak. Prisotni pa so prav gotovo bili najbolj ve-

seli ob dejstvu, da se je slovesnosti prvič po treh letih ponovno udeležil dolgoletni predsednik ocenjevalne komisije, prof. Franko Piščanc, ki je premagal težko bolezen.

PROSEK / OBNOVLJENA DVORANA

NAJ BO KRAJ PRISTNIH ODNOSOV

Obnovljena župnijska dvorana na Proseku naj bo kraj pristnega dialogalnega razmerja. To željo je v svojem priložnostnem nagovoru na slovesnosti, ki je bila ob blagoslovitvi na oljčno nedeljo, 8. t.m., izrazil Jože Špeh. Najpomembnejše je namreč, da se človek sreča s človekom v razmerju jaz-ti, v odnosu, ki ga danes še kako pogrešamo. Zato si bo treba prizadevati, da bo proseška dvorana prostor za pristen in iskren razgovor, za medosebno srečanje, odprto do bližnjega, kjer bi najprej zoreli kot ljudje.

Majhna, a prikupna dvorana zraven domače župnijske cerkve sv. Martina je bila za to priložnost nabito polna. Dvorano so obnavljali dalj časa, na nedeljski slovesnosti pa jo je blagoslovil škofov vikar za tržaške Slovence msgr. Franc Vončina,

ki je v svojem posegu dejal, da se bodo v teh prostorih zbirali duhovniki, mladi in odrasli, ki bodo načrtovali pastoralno delo in se poglobljali v krščansko življenje. Dvorana, je dejal domači župnik Rudi Bogatec, bo na voljo tako domačinom kot drugim, v njej pa bodo dejavnosti, ki bodo človeku nudile duhovno hrano.

Nedeljski praznik je zaozkožil nastop domačega otroškega in cerkvenega zbora ter cerkvenega zbora iz sosednjega Križa, ki so pod vodstvom zborovodij s. Angeline Šterbenec, Marka Štoke in Albina Verginelle razveselili številno občinstvo. Slovesnost pa se je zaključila z veselo družabnostjo, na kateri je prišel do izraza prav tisti glavni namen, ki ga je orisal g. Špeh: namreč pristno medčloveško srečanje.

NABREŽINA / ŽUPNIJSKA DVORANA

XXII. RAZSTAVA PIRHOV

V Nabrežini je že vse nared za odprtje letos že dvaindvajsete tradicionalne razstave pirhov. Razstavo bodo odprli na Veliko noč okoli 10.30, se pravi po koncu praznične maše ob 9.30, na ogled pa bo do Bele nedelje, 22. t.m.

Nabrežinski župnik Bogomil Breclj nam je dejal, da bo letos razstavljenih najmanj 500 pirhov, ki bodo na ogled vsak dan (razen srede) v popoldanskih urah. Pirhi, ki jih je iz

leta v leto več, prihajajo tako iz domačih krajev kot tudi z različnih koncev sveta. Vsekakor bodo svoje izdelke dali na ogled učenci šol iz Komna, Nabrežine in s Proseka kot tudi priznani zamejski umetniki, kot npr. Andrej Kosič in Bogomila Doljak. Na ogled bodo tudi pirhi domače umetnice Anice Pahor, ki bo ob tej priložnosti razstavljala tudi slike in keramične izdelke.

A. Udovic

Velika izbira pomladanskih moških jopičev

TRST, Rusi most 4, tel. 040 632537

KMEČKI TURIZEM

GRUDEN ŽBOGAR

vošči vesele velikonočne praznike.
Ob praznikih bogata ponudba domačih dobrot.

SAMATORCA 47, Zgonik, tel. 040 229191

TAC

s.a.s.
Gruden Matej in C.
GRADBENI MATERIAL

Veselo in blagoslovljeno Veliko noč!

SESLJAN, 27/a, tel. 040 299259

Restavracija - Pizzeria - Hotel ⁰⁰⁰ snc

*Al Figlio
Pri Lipi*

BAZOVICA - Ul. Kosovel 3,
tel. in fax 040 9220162/92201633

Pizzeria - Gostilna - Bar

"VETO"

Nada Debenjak in Erino Fabrizi snc

ZAPRTO OB TORKIH

OPČINE - Proseška ulica 35,
tel. 040 211629

Ploščice, oprema za kopalnice in sanitarije
inštalaterstvo. Vsa po ugodni ceni!

34011 NABREŽINA
Kamnolomi, 63/A,
tel. 040 201216

TRŽAŠKA KNJIGARNA

S PISANICAMI,
BUTARICAMI
IN PIRHI ŽELIMO
VESELO
VELIKO NOČ

TRST - Ul. sv. Frančiška 20, tel. 040 635954, e-mail: tklibris@tin.it

PRESEDNIKA SSO IN SKGZ O ZAŠČITNEM ZAKONU

OSTATI MORAMO ENOTNI!

JURIJ PALJK

V sredo, 4. t.m., so v Kulturnem domu v Gorici priredili debatni večer, ki je imel namen osvetliti novo stanje, v katerem smo se znašli pripadniki slovenske manjšine v Italiji po sprejemu zaščitnega zakona. Beseda je tekla tudi o tem, kako naprej, saj zakon od nas zahteva drugačno zavest in delovanje.

Kakšne so torej perspektive za Slovence v Italiji, sta se vprašala na glas predsednika krovnih organizacij v Italiji, predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor in predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudi Pavšič, kajti zaščitni zakon daje vsej manjšini dostojanstvo priznanja slovenske manjšine, a je hkrati tako nedorečen in po svoje širok, da bo njegovo udejanjanje vse prej kot preprosto, saj bo predvsem na krajevni ravni pomembno dokazati in uveljaviti našo prisotnost in šele nato doseči pravice, ki nam gredo.

Po Pahorjevem mnenju je zaščitni zakon, ki je začel veljati 23. marca, sicer res ohlapen in torej z njim manjšina ne more biti zadovoljna, a je bil pač edini zakon, ki ga je lahko dobila. Pahor je tudi prepričan, da zaščitni zakon odpira vrsto novosti za življenje in delo pripadnikov manjšine, med drugim pa je to prvi zakon, ki priznava prisotnost manjšine v celotni deželi in so ga zato zagotovo najbolj veseli beneški Slovenci. Po njegovem mnenju pa zakon vseeno slovenskim ljudem zagotavlja pravico do obstoja, a nalaga manjšini nove dolžnosti, ker se morajo slovenski ljudje različnih političnih in nazorskih prepričanj sedaj tesneje povezati, da si zagotovijo nemoteno prihodnost. Dejal je, da sta SSO in SKGZ na tem področju naredila velike korake, da pri enotnem nastopanju ne gre za poenotenje stališč in izgubo različnih pogledov na stvari,

FOTO: BUMBACA

ampak za skupno nastopanje, ko gre za temeljne stvari naše narodne skupnosti. Pahor je tudi opozoril na težaven položaj, v katerem se je znašla manjšina, ki letos tvega, da ne bo mogla nemoteno delati na kulturnem in drugih področjih zaradi pomanjkanja denarja, ki ji ga je sicer italijanska država dolžna dati, a ga letos še ni na voljo zaradi brisanja zakona za obmejna področja, medtem ko zaščitni zakon se še ne izvaja. Ironično je Pahor dejal, da bi sedaj lahko pomislili, kako je bilo veliko bolje, ko tega zakona nismo imeli, a smo vsaj finančna sredstva za delovanje naših ustanov dobivali kolikor toliko redno. Seveda to ni res, je dejal Pahor, ki je poudaril, da ima zaščitni zakon velike možnosti, da postane dobro sredstvo uveljavljanja za slovensko manjšino. Na krajevni ravni bo potrebno sodelovati z občinskimi upravami, zaradi česar bodo nastale težave, saj imamo kot pripadniki manjšine pravico do zaščitnega zakona samo v občinah, kjer bo ena tretjina občinskih svetovalcev prepričana v obstoj slovenske manjšine, ali pa bo dokazano, da na občinskem območju živi 15% pripadnikov manjšine.

Rudi Pavšič pa je povedal, da je bilo sprejetje zakonske zaščite za manjšino v Italiji zgodovinsko dejanje, da je zakon dober, ker je odprl in dopušča veliko vlogo manjšini pri soodločanju na teritoriju, kjer le-ta živi. Dejal je tudi, da moramo jemati

v poštev tudi zakon 482, ki štiti vse jezikovne manjšine v Italiji. Po Pavšičevem mnenju je zakon dober, ker daje isto dostojanstvo vsem Slovincem v deželi. Ko pa se je Pavšič ozrl naprej, je povedal, da zakon omogoča večje sodelovanje pri uveljavljanju pravic, jim nalaga dolžnosti, da se sami bolj zanimajo za lastne težave. Ko je spregovoril o udejanjanju zakona, je povedal, da je tako narejen, da bo začel veljati nekje prej kot drugje, in to zaradi različnih histrosti sprejemanja določil zakona v različnih krajevnih upravah. Predvsem pa bo po Pavšičevem mnenju morala manjšina v prihodnje spremeniti svoj pogled na stvarnost, v kateri živi, ker bo morala preiti iz dosedanjega protestniškega odnosa do italijanske države, ki je izhajal iz dejstva, da zaščite ni bilo, v konkreten in pozitiven odnos, kjer bo potrebno konkretno delati in sodelovati z deželno vlado, od nje zahtevati vse, kar zagotavlja zaščitni zakon. Oba govornika sta spregov-

vorila tudi o t.i. paritetni komisiji, ki se bo morala ustanoviti na deželni ravni. Oba sta se izjemno kritično izrazila o novonastalem Inštitutu za Slovence, ki ga je ustanovila deželna vlada, a se pri tem s predstavniki manjšine ni niti posvetovala, kaj šele, da bi jih povabila k sodelovanju. Prav glede paritetne komisije in inštituta je še veliko ugibanj in bojazni, a oba govornika sta prepričana, da bo čas pokazal, kaj se bo dalo narediti. Zato sta Pahor in Pavšič odločno naglasila, da mora tudi deželna vlada priznati notranjo organiziranost manjšine, ki sloni na delovanju obeh krovnih organizacij, ker bi se sicer vsakdo lahko prijavil kot posameznik, kar bi privlelo do zmešnjave in potvarjanja zgodovinskih dejstev.

V daljši debati je tekel pogovor o reševanju konkretnih težav, ko gre za udejanjanje zakona. Dr. Damjan Paulin je dejal, da bi kot pripadniki manjšine, ki se prepoznavamo v obeh krovnih organizacijah, sedaj upravičeno pričakovali, da bi tisti, ki so bili odločno proti zaščitnemu zakonu, ne zahtevali pravic in finančnih sredstev, ki jih ta določa. Prof. Ivan Bratina pa je na ugotovitev, da je tudi v naši skupnosti odpovedala politika, dejal, da ne smemo pozabiti, da je ta zakon izglasovala prav politika prek strank leve sredine, ki so sedaj v vladi, s sodelovanjem nekaterih predstavnikov konstruktivne opozicije.

Srečanje je pokazalo, da je zanimanje za zaščitni zakon in njegovo udejanjanje veliko in je zato več kot prav, da se taka srečanja prirejajo tudi v prihodnje.

voščijo vam

hudin
TISKARNA

GORICA
Ul. Gregorčič 23
tel. 0481 522907
fax 0481 524447

KATOLIŠKA KNJIGARNA

knjige in revije ■ vse za šolo in pisarno
razne vrste papirja ■ sakralni predmeti, sveče ■ darila ■ plošče, kasete ■ igrače

GORICA - Travnik 25, tel. 0481 531407

Draguljarna - urarna - zlatarna

VIRGILIO BRATINA s.n.c.

dolga in kvalitetna prisotnost, označujejo jo resnost, strokovnost, kompetentnost na področju trgovine.

Želimo Vam vesele velikonočne praznike!

TRŽIČ, Corso del Popolo 28, tel. 0481 410674

Urnarna - zlatarna

Od leta 1897
profesionalnost
v tradiciji

Šuligoj

GORICA - Ul. Carducci 49, tel. 0481 535657

TISKARNA - OFFSET

GRAFICA GORIZIANA S.N.C.

GRAFICA GORIZIANA

GORICA - Ul. Gregorčič 18, tel. 0481 22116 - fax 0481 22079

GLERA

Kmetija
BOGDAN CIGLIČ

ŠTEVERJAN, Klanec 1,
tel. 0481 884264

HUMAR

IZBRANA BRIŠKA VINA

kmetija HUMAR
Marcello in Marino s.s.

ŠTEVERJAN, Valerišče 2,
tel. in fax 0481 884094

BAR PRINCIPE

vošči veselo
Veliko noč

GORICA - Corso Verdi 1

Bar Piazzutta

želi svojim klientom
veselo praznike!

GORICA, Trg Tommasco 26

K2SPORT

VSE ZA ŠPORT

Raštel 19, tel. 0481 531884

K2SPORT

NOVO!

Raštel 12, tel. 0481 532458

KONFEKCIJE

DARIA PODVERŠIČ

vošči vsem cenjenim odjemalcem
vesele velikonočne praznike

GORICA - Ul. Seminario 10, tel. 0481 533592

TRGOVINA JESTVIN

Maraž Škarabot

GORICA - Placuta 13
Tel. 0481 531777

Pekarna - Slaščičarna

Viatori

GORICA - tel. 0481 520905

OBUTVE KOSIČ GORICA

VALLEVERDE, GEOX, E. PASSERI,
STONEFLY, M. OSVALDO, ZECCHINO
D'ORO, E'CLAT, F.LLI ROSSETTI, FABI,
IXOS, LOGAN, CHICCO, MEFISTO

OBUTVE
Raštel 7,
te. 0481 535162

K2
Ul. Oberdan 7,
tel. 0481 535520

OBUTVE ZA OTROKE
Raštel 8,
tel. 0481 33465

VELIKA IZBIRA • KAKOVOST • PROFESIONALNOST
• PRIJAZNOST • MODA • UGODNE CENE

GORICA KOSIČ GORICA

DESPAR

KOMAULI S.r.l.

VOŠČI VSEM KLIENTOM
VESELO VELIKO NOČ

GORICA, Ul. Don Bosco 169, tel. 0481 533093

DESPAR

ERRE TRE

Romanut Maurizio

OPRAVLJAMO VSA ZIDARSKA DELA Z LASTNIMI STROJI

SOVODNJE OB SOČI - Ul. N. Sauro 2/G, tel. 0336 526199

BERTOLINI

Specializirana veletrgovina
... z odličnimi
mesečnimi
ponudbami.

Pričakujemo vas
v Mošu pri Gorici!

Maxi SUPERMERCATO

OB PONEDELJKIH ODPRTO DOPOLDNE

13
ČETRTEK,
12. APRILA
2001

70 SLIKARJEV POD GORIŠKIM GRADOM

PRVI EX TEMPORE JE USPEL!

Tako bi najlažje lahko zapisali po prvem slikarskem ex-tempore, ki so ga priredili trgovci starega mestnega jedra v Gorici v sodelovanju z združenjem ASCOM, občinsko upravo, goriško pokrajinsko upravo in z različnimi mestnimi bančnimi zavodi.

Prireditev je sovpadala z nizom drugih pobud, ki so si jih umislili že lansko leto goriški trgovci, da bi na oljčno nedeljo privabili v goriške trgovine čimveč kupcev. Le-teh pa letos na žalost ni bilo in, to zaradi dežja in najbrž tudi preprostega dejstva, da smo ljudje že naveličani tega, da je eno nedeljo trgovina odprta, zopet drugo ne in tudi raznih popustov nam je zares dovolj. Med drugim je bil po goriških ulicah na cvetno nedeljo prirejen tudi sprevod starih avtomobilov, "boljši" sejem in še kaj, a, ljudi je bilo zares malo.

Povsem drug uspeh pa je imel slikarski ex-tempore, ki je pokazal, da dobre prireditve privabljajo veliko udeležencev in seveda tudi radovednežev, ki si radi ogledujejo, kako mladi in stari likovniki "v živo" slikajo.

Prireditelji slikarskega ex-tempore, med katerimi velja še posebej omeniti enega najvidnejših slovenskih trgovcev in tudi likovnih umetnikov med trgovci Andreja Kosiča, so likovnikom, ki so se zbrali iz vse Goriške, Furlanije-Juljske krajine in tudi iz bližnje Slovenije, naročili, naj se čimbolj svobodno in v mnogoterih likovnih tehnikah izkažejo na temo goriškega gradu. Sedemdeset udeležencev prvega slikarskega ex-tempore se je zares izkazalo, saj je imela žirija, ki so jo sestavljali Enzo Comelli, Emanuela Uccello, Alfredo de Locatelli in Joško Vetrh, polno dela in je bila pred težko nalogo, saj je bila vrsta narejenih del zelo kakovostna. Prvo nagrado so prisodili

Stefanu Passonu iz Manzana za sliko Pod dežjem, medtem ko sta drugo in tretjo nagrado v tej kategoriji, ki je zajemala slikarsko tehniko olja in akrila na platno, dobila Teo Tavželj iz Portoroža in Damjana Plešnar iz Ajdovščine.

Mario Bardusco iz Gorice je prejel prvo mesto v tehniki akvarela, Renato Paoluzzi je prejel drugo nagrado, tretjo pa v akvarelu-vodenih barvah Davorin Rojc.

Prvo mesto med tako imenovanimi naivci je pripadlo Egidio Calabreseju, nagradili in s priznanji potrdili pa so še niz drugih likovnih del in slikarjev.

Likovna dela bodo v prihodnjih dneh na ogled v izložbah v ulici Carducci, na Travniku, v Raštelu in v ulicah Cavour ter Oberdan. Prireditelji so po zaključni prireditvi povedali, da bo naslednji slikarski ex-tempore v Gorici čez dve leti in naj bi postal tradicionalna prireditev.

Vsekakor lepa in hvalevredna pobuda, ki seveda spada v niz proslavljanja tisočletnice prve omembe mesta Gorice.

ZAMEJSKI DIJAKI NA TEKMOVANJU V ZNANJU MATERINŠČINE

SREBRNA PRIZNANJA GORIŠKIM DIJAKOM

HARJET DORNIK

Na tekmovanju za Cankarjevo priznanje, ki ga vsako leto organizirata Slavistično društvo Slovenije in Zavod RS za šolstvo, je nekaj srebrnih priznanj odnesla tudi skupina goriških višješolskih dijakin. Cankarjevo tekmovanje marca meseca pomeni dijakom in njihovim mentorjem izziv za širjenje obzorij na jezikovnem in literarnem območju in preverjanje lastnih zmogljivosti ter soočeneje z drugimi dijaki v matiči. Vsako leto nas sodelujoči dijaki prijetno presenetijo s priznanji, ki so lepa spodbuda tako za zamejsko šolstvo kot celotno zamejsko skupnost. Ob tem ne gre pozabiti, da dijaki dosegajo pomembna priznanja in lepe uvrstitve tudi na drugačnih tekmovanjih, kot so Vegovo tekmovanje, Arhimedove igre in druga, ki potekajo na šolah v drugih mesecih ali za različne predmete.

Cankarjevo tekmovanje spodbuja k temeljitejšemu študiju slovenskega jezika in ume-

tnostnih besedil. Vsakoletni razpis tekmovanja presega obseg učnega načrta in z dodatno razpisano literaturo poudarja prvine raziskovanja. Organizirano je za nižje in višje srednje šole v štirih zahtevnostnih stopnjah. Tekmovanje poteka na dveh ravneh. Šolsko tekmovanje za bronasto Cankarjevo priznanje je potekalo na vseh šolah hkrati v četrtek, 15. februarja v popoldanskih urah. Mentorji na šolah so nato javili najboljše uvrščene tekmovalce za vseslovensko tekmovanje za srebrno in zlato Cankarjevo priznanje, ki je bilo v soboto, 17. marca dopoldne, za zamejske dijake v Ljubljani.

Naslov letošnjega tekmovanja je bil "Odločitev za jezik". Organizatorja sta namreč ob evropskem letu jezikov želela poudariti pomen jezika v današnjem medkulturno in komunikacijsko vse bolj prepletenem svetu ter njegovo pomembno vlogo na vseh področjih posameznikovega in narodovega življenja. Dijaki so reševali naloge objektivnega tipa iz jezika in književnosti ter pisali pisno nalogo, oboje preverjanje je bilo seveda povezano z dano literaturo.

Med goriškimi višješolskimi dijaki so bile letos uspešne Tjaša Nanut in Tanja Zorzut s klasičnega liceja, ki sta že nekaj let zapored dosegli srebrno priznanje in sta se pomerili v okviru I. stopnje (Geniji včeraj, danes in jutri), Cristina Marusi s pedagoškega liceja v okviru III. stopnje (Našel sem pot...) in Mateja Černic tudi s pedagoškega liceja v okviru IV. stopnje (Iskati sebe, sočloveka in Boga... na stičišču dveh kultur).

Vsem dijakom, pa tudi njihovim mentorjem, iskreno čestitamo!

DALJNE DEŽELE V ŠTANDREŽU

V Štandrežu so 5. t.m. priredili lep večer, na katerem je v župnijski dvorani Anton Gregorčič, kjer ima sedež krajevno društvo, dr. Damjan Paulin predvajal diapozitive z nedavnega desetdnevnega popotovanja po Siriji in Jordaniji, ki ga je organiziral naš tednik in se ga je udeležilo veliko naših bralcev iz Goriške in Tržaške.

Dr. Paulin je v prijetnem vzdušju lepega števila udeležencev izleta in ostalih zbranih prikazal zajeten niz 350 diapozitivov, ki jih je med popotovanjem po sledovih antične civilizacije,

svetopisemskih krajev in krščanskih spomenikov posnel s svojim fotografskim aparatom.

Zbralo se je veliko število ljudi, ki je prisluhnilo tudi pripovedi dr. Damjana Paulina o daljnih deželah, ki pa so tesno povezane s krščansko vero in zahodnoevropsko omiko. Pred zbranimi se je tako v Štandrežu prikazal barvni in z zgodovino bogati svet daljnih dežel; popestrila sta ga zanimiva pripoved dr. Paulina in drugih udeležencev izleta ter seveda prijetno kramljanje, ki je sledilo večeru.

voščijo vam

Gostilna
«FRANC»

Pri Francetu

Pristna domača kuhinja

Zaprto ob nedeljah

SOVODNJE OB SOČI - Prvomajska 86, tel. 0481 882038

GOSTILNA

KORŠIČ

Zaprto ob torkih in sredah

ŠTEVERJAN - Sovenca 7, tel. 0481 884248

GOSTILNA

FRANC
PODVERŠIČ

GORICA, ul. Brigata Pavia 61, tel. 0481 530518

HOTEL - RESTAVRACIJA

NANUT

Hotel vedno odprt, restavracija zaprta ob sobotah in nedeljah

ŠTANDREŽ - Ul. Trieste 118, tel. 0481 21168

Gostilna

"Pri Mirotu" (Da Miro)

Zaprto ob torkih

SOVODNJE OB SOČI, tel. 0481 882017

AGRARIA SEMENARNA

CUSSIGH
BAUCON

GORICA - Ul. Corsica 7/a

PRODAJA IN
POPRAVILA KOLES
ELIA ČUK S.N.C.

CEFARIN R. & SAKSIDA A.

GORICA - Trg Cavour 9
tel. 0481 535019
NARDIN VOJKO

ZASTOPNIK

FORST

ŠTANDREŽ - Ul. S. Michele 324, tel. 0481 21065, fax 0481 522410

PHOTO

LABORATORIO

PHOTO LABORATORIO

lastnik: Carlo Sclauzero

34170 GORICA - Ul. Locchi 2
tel. 0481 535165

Veselo in blagoslovljeno

Veliko noč Vam želi

TRGOVINA

Meri Kosič
Velika izbira torbic,
dežnikov in raznovrstnih
kvalitetnih izdelkov

GORICA - Raštel 23, tel. 0481 33790

trgovina

IL BOTTONE

Nadja Sošol

velika izbira
spodnjega perila,
nogavic in pižamGORICA - Travnik 26,
tel. 0481 33587
Tutti
MARKET

Emilio Povšič

GORICA - Tržaška ul. 261,
tel. 0481 21193
GOSTILNA SIRK

PRI LOVCU

SUBIDA - PLEŠIVO, tel. 0481 60531

V središču Gorice nasproti Katoliške knjigarne

URARNA IN DRAGULJARNA

Lo Scigno
GORICA Ul. Arcivescovado 3 in 7, tel. 0481 534633
DEVIN - NABREŽINA (prodajalna in laboratorij), Sesljan 45/E,
tel. 040 2907016, fax 040 2908057
TRŽIČ (prodajalna) - Trg Cavour 7, tel. in fax 0481 411289
MARKET S. ANDREA
VOŠČI VSEM CENJENIM ODJEMALCEM
VELIKONOČNEGA VESELJA POLNE PRAZNIKE

ŠTANDREŽ, Ul. San Michele 184

Trattoria Gostilna
1870 - 1990
Devetak

di Devetak Agostino & C. s.n.c.

Zaprto v ponedeljek in torek

Želimo vam

blagoslovljeno

Veliko noč!

VRH SV. MIHAELA 48 (Sovodnje ob Soči), tel. 0481 882005

voščijo vam

restauracija
Vogrič

vošči svojim obiskovalcem
v zamejstvu in matični
domovini blagoslovljeno
Veliko noč!

ŠTEVERJAN
Klanec 23
tel. 0481 884095

Zaprto ob torkih
in sredah

ROMAN BAR

Roman Cotič

vošči vsem blagoslovljene praznike

GORICA - Travnik, vogal ul. Roma in ul. Oberdan

Gradbeno podjetje

Hlede Alojz Ivan

ŠTEVERJAN - Dvor 13, tel. 0481 884015

Teknomec s.n.c.

pisarniški stroji OLYMPIA - OLIVETTI
pisarniška oprema - telefax RICOH
fotokopirni stroji RICOH - MITA - CANON
blagajne SUPREMA

34170 GORICA - Trg De Amicis 7, tel. in fax 0481 81032

Mehanični pribor

Daniela Puia

GORICA - Ul. Terza armata 183/b, tel. in fax 0481 520250

IZDELKI IZ KOVANEGA ŽELEZA - VRATA - OGRAJE

RADISLAV
LEOPOLI

GORICA - Ul. Brigata Pavia 46, tel. 0481 531941

SLOVENSKO GOSPODARSKO ZORUŽENJE GORICA

iz srca vam želimo, naj bo vam
in najdražjim res blagolovljena
Velika noč!

GOSERVIS d.o.o. - s.r.l.

GORICA - Ul. Roma 20, tel. 0481 537386, 0481 537020, fax 0481 536667

PREDSTAVITEV V DRŽAVNI KNJIŽNICI

GRADNIK V DANTEJEVEM JEZIKU

V Državni knjižnici v Gorici so v petek, 6. t.m., na izjemno dobro obiskani prireditvi predstavili italijanski prevod poezij Alojza Gradnika in nam pripravili zares lep kulturni večer. Pri majhni, a podjetni založbi Braitan iz Krmina je namreč izšla knjižnica z naslovom *Alojz Gradnik Poesie*. Gre za drugi ponatis italijanskih prevodov Gradnikove poezije, prvega je izdala prav tako Braitan leta 1984.

V italijanščino je prvo izdajo prevedel Hans Kitzmüller, po poklicu sicer profesor germanistike na videmski univerzi in velik ljubitelj velike literature ter še posebej lirčne poezije. Pri prvi izdaji Gradnikovih poezij so mu bili v pomoč pesnikova nečakinja Wanda Gradnik, Robert Petaros in Franco Verbas, medtem ko je za pričujočo zbirko prevajalcu pomagala Vida Doktorič.

Na predstavitvi je o Gradniku in njegovi poeziji spregovoril prav Kitzmüller, ki je najprej povedal nekaj več o svoji založbi Braitan, ki hoče biti "majhna knjižna založba za veliko literaturo ob meji v treh jezikih, v italijanskem, slovenskem in nemškem". Dejal je, da take založbe ne morejo pokrivati velikih področij, a da si sam prizadeva izdajati take književnike, ki spadajo v naš, goriški in širši kulturni prostor, ki ga sicer poznamo pod imenom Srednja Evropa.

Kitzmüller je v nadaljevanju svojega lepega in tehtnega posega povedal, da je Alojz Gradnik velik književnik in je po njegovem zato zares prava sramota, da ga italijanska stvarnost na Goriškem in v širši Italiji ne pozna; če pa ga že pozna, ga pozna odločno premalo. O Gradniku je dejal, da je bil "to pesnik, ki je pripadal dvema svetovoma, saj je bil iz Brd doma, njegova mama je bila Furlanka, oče pa Slovenec," tudi on je bil potomec tolminskih puntarjev in je opravil veliko delo tudi na prevajalskem področju, saj je v slovenski jezik preličil vrsto odličnih italijanskih poetov, med njimi Danteja. Gradnika je umestil v čas in prostor in se še posebej zaustavil pri nekaterih njegovih pesmih, ki kažejo na njegovo veličino. Kitzmüller je spregovoril tudi o tem, kaj sploh lahko še pesem, pesniška beseda in seveda pesnik pomenijo danes v svetu, v katerem beseda izgublja ves pomen. Po njegovem mnenju je danes po-

ezija v krizi predvsem zaradi tega, ker je sama beseda v krizi, medtem ko so prav besede nezamenljivo pesniško orodje. V svetu, kjer ni več prostora za pesniško besedo, zato prevladuje beseda moči, take in drugačne, a vedno moči. Pesniška beseda je seveda nekaj drugega, saj se pesnik dotika najglobljih ravni in plasti človeka.

Alojz Gradnika je Hans Kitzmüller umestil med največje slovenske pesnike in tudi dejal, da je "Gradnik gotovo največji pesnik nekdanje, zgodovinske Goriške, se pravi nemškega, italijanskega, furlanskega in slovenskega sveta" in je po njegovem prav zato potrebno Gradnika občasno predstavljati italijanski publiki.

Državna knjižnica v Gorici je bila med predstavitvijo enega največjih sinov bližnjih Brd nabitito polna, na predstavitvi prevodov Gradnikove poezije so prišli tudi predstavniki občine Brda in seveda tudi tamkajšnje šole, predvsem pa je bilo veliko predstavnikov italijanskega akademškega sveta in ljubiteljev poezije, tako slovenskih kot italijanskih.

Sara Hoban je pesmi Alojza Gradnika prebirala v slovenskem jeziku, medtem ko je Mariolina De Feo doživeto podala Gradnikovo poezijo v italijanščini.

Poezije Alojza Gradnika v italijanščini je na plemenitem papirju izjemno lepo natisnila slovenska tiskarna iz Gorice Graphica Goriziana, v prodaji knjiga stane 15 tisoč lir.

V imenu organizatorjev in Državne knjižnice je na začetku kulturnega večera pozdravil dr. Marco Menato, podjetni in zelo odprti ravnatelj Državne knjižnice, ki je v zelo kratkem času načelovanja najuglednejši knjižnici v Gorici dosegel zavidljivo vidnost in prepoznavnost te kulturne ustanove v mestu in širši okolici, saj jo je odprl vsem, ki imajo v mestu in na Goriškem kaj povedati na kulturnem in knjižnem področju. Z veseljem lahko zapišemo, da še nikdar doslej nismo doživeli toliko knjižnih predstavitev, ki se tičejo slovenskega sveta in nas samih, kot smo jih v zadnjih dveh letih in prav tako z veseljem tudi napovedujemo, da bo v kratkem v Državni knjižnici še nekaj predstavitev slovenskih umetnikov in književnikov.

JUP

DAROVI

ZA LAČNE po svetu: M.P.Č. s Peči 100.000 lir.

ZA MISIJONARJA Ernesta Saksido, ki deluje v Braziliji: dijaki izobraževalnih zavodov Simona Gregorčiča in Primoža Trubarja ob dobrodelni akciji 600.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: Renata Devetak 200.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: V.J. 70.000 lir.

N.N. ZA CERKEV na Vrhu sv. Mihaela 100.000, za cerkev v Gabrjah 100.000; za misijon g. I. Štante 100.000; za misijon p. Kosa 100.000 lir.

OBVESTILA

DUHOVNJA SV. Ivana vabi goriške Slovence na velikonočno slavje v stolnico. Pričetek ob 6.30 z velikonočno procesijo.

GLASBENA MATICA vabi v sredo, 18. aprila, ob 18.30 v Dvorano pokrajinskega muzeja na Goriškem gradu na nastop učenek solopetja iz razreda prof. Eleonore Jankovič. Pevke bodo odpele odlomke iz Mozartovih oper in bodo nastopale v tipičnih oblačilih tedanjega

časa. Na klavir jih bo spremljala prof. Beatrice Zonta; vezni tekst bo brala Rossana Paliaga. Pobuda, ki poteka pod pokroviteljstvom goriške pokrajinske uprave, je brezplačna in je uokvirjena v proslavljanja tisočletnice Gorice.

ŽUPNIJA RUPA-PEČ vabi na romanje v Rim od 27. do 31. 8. 2001. Vpisovanje v Rupci 31 pri Tanji (tel. 0481 882285). Vabljeni tudi od drugod!

CERKVENI IN mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela prireja ta tekmovanje najlepših pirhov. Vabljeni so predvsem otroci osnovne in srednje šole. Pirhe lahko oddaste v petek pri križevem potu ob 15. uri ali na Veliko noč pred mašo ob 11. uri.

SOŽALJE

Lovska družina iz Števerjana se klanja spominu prijatelja in dobrotnika **Evgena Graunarja**. Ob težki izgubi izreka globoko sožalje bratu in sestrama. Naj mu bo Bog velik plačnik.

Ob izgubi brata **Evgena** izreka župnijsko občestvo iz Števerjana iskreno kraščansko sožalje sestrama, bratu in vsem sorodnikom.

DRUŠTVO F.B. SEDEJ IZ ŠTEVERJANA

vabi na ogled veseloigr

Karel Valentin

SELITEV

v izvedbi **Majde Zavadlav** in **Božidarja Tabaja**, članov dramskega odseka PD štandrez,

ki bo v **petek, 20. aprila 2001, ob 20.30**, v Sedejevem domu

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

PASIJON NA TRAVNIKU

Kot že po tradiciji je bil na oljčno nedeljo v cerkvi sv. Ignacija na Travniku peti pasijon. Združeni moški pevci iz Gorice in bližnje okolice so med mašo izvajali slovenski Pasijon po sv. Mateju skladatelja Franca Kimovca, ki je gotovo eno od redkih in tehtnih tovrstnih del v slovenski cerkveni glasbi. Zato pomeni prav ta izvedba pasijona nedvomno duhovno obogatitev za vse, pevce same in vernike, ki so ob tem lepo podoživljali Kristusovo trpljenje.

REVIJA PRIMORSKA POJE V JAMLAH

Prejšnjo nedeljo, 8. t.m., je bil v Športno-kulturnem centru v Jamljah še zadnji "goriški" koncert priljubljene zborovske revije Primorska poje, ki je tokrat potekala že dvaintridesetič. Nastop je uvedel ženski

zbor Jezero, ki ga vodi Dario Bertinazzi; med drugim je zapel tudi pesem mladega dirigenta. Nastopili so še: ženski zbor Du (Idrija) pod vodstvom Ivana Rijavca, MePZ Slovenec-Slavca (Boršt-Ricmanje) pod taktirko Danijela Grbca, ZPZ Znamenje (Volče) pod vodstvom Klavdije Rot, Vokalna skupina Vinika z Dobrovega, ki jo vodi Franka Žgavec, in mešani pevski Lipa (Bazovica), ki ga vodi Tamara Ražem.

POPRAVEK

Prejšnji teden smo v članku o koncertu v Podgori na 11. strani napačno zapisali, da je so-maševal in spregovoril domači župnik g. Vojko Makuc. Župnik v Podgori pa je **g. Valter Milocco**, ki zglejdo skrbi za naše vernike. G. Miloccu in vsem prizadetim se opravičujemo.

VOŠČILO TREM SLOVENIJAM:

... in nikoli več trpljenja velikega petka slovenskemu narodu, temveč samo resnično vstajenje in zmaga dobrega nad zlim.

Rane, ki jih je zlo prizadelo Slovincem, so še vedno odprte in kljub Vstajenju bolijo. Daj Bog, da bi se kmalu zacelile!

Vinko Levstik

DIPLOMAT Hotel ***

in

EURO Restaurant

GORICA - Corso Italia 63, tel. 0481 82166, fax 0481 31658,
e-mail: levstik.vinko@eurodiplomahotel.it

GRUPPO
IOT
VIAGGI e TURISMO

INTERCONTINENTALE
ORGANIZZAZIONE
TURISMO

Turistična agencija IOT, ki že vrsto let sodeluje z Novim glasom pri organizaciji potovanj, Vam želi

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE.

Hkrati vas obveščamo, da smo pri agenciji IOT vedno na razpolago za katerokoli željo ali potrebo.

AGENCIJA IOT - GORICA
TURISTIČNI URAD: ul. Oberdan 16, tel. 0481 533838, fax 0481 531780

URAD ZA SKUPINSKA POTOVANJA: Corso Verdi 22, tel. 0481 530900, fax 0481 530169.

15

ČETRTEK,
12. APRILA
2001

OB 11. OBČNEM ZBORU KANADSKEGA SLOVENSKEGA KONGRESA

ODLOČEN POGLED V PRIHODNOST

V nedeljo, 25. marca, je imel Kanadski slovenski kongres 11. občni zbor v dvoranah župnije Brezmadežne v Novem Torontu. Občni zbor je bil tudi tokrat združen s kulturno prireditvijo in slavnostnim govorom. Srečanja so se udeležili: slovenski veleposlanik v Kanadi dr. Božo Cerar, častni konzul g. Jože Slobodnik, župniki vseh treh slovenskih župnij v Hamiltonu g. Ivan Plazar, g. Valentin Batič ter g. Danilo Lisjak, predsednik Slovenskega kanadskega sveta ga. Ema Pogačar, predsednik Vseslovenskega kulturnega odbora g. Florijan Merkun, predstavniki krajevnih KSK organizacij iz Ottawe, Hamiltona in Winnipega. Pozdrave in dobre želje sta poslala predsednik Svetovnega slovenskega kongresa dr. Boris Pleškovič in Državna tajnica za Slovence v zamejstvu in po svetu ga. Magdalena Tovornikova.

V uvodnem delu občnega zbora so zadolženi člani odbora poročali o preteklem delovanju, posebno o tistih pobudah, ki so se vrstle v naš slovenski družbeni prostor v Kanadi. Predsedniško poročilo je podal dr. France Habjan in se v svojem poročilu dotaknil številnih pobud, predvsem tistih, pri katerih je KSK neposredno sodeloval družno z drugimi slovenskimi organizacijami kot pri skupnem glasilu *Glasilu kanadskih Slovencev*, pri radiu *Glas kanadskih Slovencev*, pri proslavi slovenskega kulturnega praznika. Kanadski slovenski kongres je tesno sodeloval z veleposlaništvom pri organizaciji slovenskih volitev in pri promociji kulturnih programov. Predsednik je v svojem poročilu tudi prikladal v spomin zgodovinski dogodek, ko se je pred 10 leti rojeval v Ljubljani Svetovni slovenski kongres, in se dotaknil pobud, ki jih ta organizacija danes v celotnem slovenskem kulturnem prostoru uresničuje. Udeležence občnega zbora je tudi seznanil z uresničitvijo zahtev slovenske manjšine v Italiji, in sicer z zaščitnim zakonom, na katerega je slovenska manjšina čakala 50 let, in omenil je tudi dejstvo, da se je prav v tistih dneh tudi ustanovila prenovljena konferenca Svetovnega slovenskega kongresa za Italijo, z novim odborom na čelu z g. Marjanom Terpinom. Novi odbor sestavljajo predstavniki Slovencev iz Trsta, Gorice, Vidma in Italije.

Blagajniškemu in poročilu nadzornega odbora je sledilo poročilo vodje komisije za Cenzus Canada 2001 Staneta Kranjca, ki je poročal o že opravljenem delu komisije, saj omenjena pobuda zahteva precejšnjo organizacijsko dejavnost, informirati je treba namreč slovenske rojake, ustanove, društva, organizacije od obale do obale Kanade in jih seznaniti z vprašanji, ki se nanašajo na etnični izvor. Vodja komisije S. Kranjc je že pred letom dni tesno sodeloval s federalnimi oblastmi v Ottawi in dosegel, da so federalne oblasti izdale v cenzusu navodila tudi slovensčini. Pri cenzusu leta 1991 se je v Kanadi registriralo 8.050 kanadskih državljanov slovenskega izvora, leta 1996 pa se je z načrtno organizacijo

prijavilo 25.800 kanadskih državljanov slovenskega izvora. Vodja S. Kranjc je dejal, da je letošnja organizacija cenzusa zelo uspešna in upati je, da bodo tudi rezultati temu podobni. Poudaril je, da je številčnost narodne skupnosti pomembna pri uradnem priznanju narodnostnih pravic v Kanadi. Od 1966 je slovenska skupnost v Kanadi tudi uradno priznana.

Podpredsednik KSK inž. Karlo Vegelj je nato podal poročilo o nadaljnjem razvoju interneta, ki ga oskrbuje KSK. Poročal je, da je zanj veliko zanimanja, in tudi v številkah naštel, kaj bralce interneta najbolj zanima. Na prvem mestu je zgodovina Slovencev in nastanek slovenske države, omembe vredno je tudi dejstvo, da o gotovih vprašanjih pride do pravih debat oz. polemik. Na kraju svojega poročila je vse navzoče povabil, naj se poslužujejo tega moderne sredstva obveščanja.

Dr. Janez Vinar je poročal, da je dokončal zbiranje in urejanje zgodovinskega gradiva o prvem naseljevanju Slovencev po prvi svetovni vojni v severnem Ontariu, v rudarskih področjih. Duhovito je predstavil podobno tedanje žive slovenske skupnosti v Kanadi. Omenjeno delo bo pomemben zgodovinski dokument o slovenskem izseljenstvu.

Na volitvah sta bila izvoljena dva nova člana odbora: g. Ludvik Stajan ter ga. Tjaša Škof.

Letošnji kulturni program je bil naravnost izbran. Ženski vokalni zbor Plamen pod vodstvom ge. Marije Ahačič Pollak je doživeto odpel štiri pesmi iz slovenske glasbene zakladnice, dr. Anton Kačnik je recitiral izvorno delo prof. Alojza Rebule *Molitev za tretje tisočletje*. Osrednja točka letošnjega kulturnega programa je bil slavnostni govor direktorja škofovih zavodov teologa dr. Antona Jamnika s temo: *Sprava - proces osvobajanja in dejanje poguma*. Vsebinska predavanja je bila tako aktualna in tako bogata, da je bila pravi izziv številnim razgovorom na kraju kulturnega programa. Predavanje je vredno, da se obelodani in da se slovenska javnost v Kanadi z njim tudi seznanji.

Veleposlanik je v nagovoru z izbranimi besedami izrazil svoje zadovoljstvo nad delom, ki ga opravlja KSK, in nepričakovano izročil priznanje Državnega tajništva za Slovence v zamejstvu in po svetu g. Stanetu Kranjcu za njegova prizadevanja v slovenski skupnosti v Kanadi.

Kulturni program sta sklenili mladi umetnici iz Slovenije pianistka Martina Batič ter flavtistka Elena Hribernik. Njun program je bil resnično umetniško doživljeno, izvajali sta skladbe iz svetovne glasbene zakladnice in troje del slovenskih skladateljev. Občinstvo je obe nagradilo z močnim aplavzom. Njun nastop je bil tudi izziv slovenski mladini v Torontu. Srečanju je sledil prigrizek ob prijateljskih razgovorih. Oba programa je lepo povezoval in vodil predsednik nadzornega odbora g. V. Batič.

FR-AN

POPOLNA SLIKA SLOVENSKE BENEČIJE

V mesecu februarju smo že napovedali, da je v Nadiških dolinah izšla pomembna in tehtna publikacija z naslovom *Valli del Natisono-Nediške doline*. Knjižna novost šteje kar 470 strani, za izdajo pa so poskrbele občine, ki oblikujejo omenjene beneške doline, in sicer Špeter, Dreka, Grmek, Podbonesec, Podutana, Sovodnje in Srednje, za koordinacijo dela, ki zbira prispevke številnih domačih avtorjev in raziskovalcev, pa je poskrbel neutrudni Pavel Petricig. Knjigo je namreč izdala špeterska zadruga Lipa, nosi pa podnaslov *okolje, materialna kultura, umetnost, ljudsko izročilo, jezik, zgodovina*. Njen izid je omogočil deželni prispevek na podlagi zakona 46/91.

Kako sploh objeti v krajši zapis zbornik, ki nam ponuja ob zanimivem branju tudi privlačne fotografije? Recimo le, da bo vsakdo v njem lahko našel dragocen pregled življenja

in zgodovine, umetnosti in kulture ljudi, ki živijo v teh krajih, in krajev samih. Racionalen pregled poglavij namreč tudi omogoča, da se vsakdo poglubi v tematiko, ki ga najbolj zanima, in pri tem so tudi fotografije, kot rečeno, pomemben in zgovoren del branja, saj si lahko ob krasnih pogledih na okolje in prostor ogledamo tudi zgodovinsko-dokumentarne fotografije, ki pričajo o časih in dogodkih, ki spadajo v preteklo ali polpreteklo zgodovino in ki jih besede pogosto le težko v celoti predstavijo.

Povejmo tudi naslednje, in sicer, da so avtorji, ki so poskrbeli za objavljene posege, v glavnem nam dobro poznana imena, saj omenjeno kulturno in družbeno stvarnost soustvarjajo s svojim delovanjem oz. s svojimi prizadevanji, kar pomeni, da so informacije, po katerih lahko sezemo v omenjeni publikaciji, tako rekoč iz prve

roke in nam dajejo jasno in verodostojno sliko sveta, ki nam ga predstavljajo. Omenimo le nekatere. V mislih imamo npr. Marino Cernetig, Renza Rucclija, Nina Specogno, Živo Gruden in samega Pavla Petriciga, Giorgia Banchiga, Riccarda Ruttarja in Ferruccia Clavoro.

V osmih poglavjih lahko torej preberemo o vsaki tematiki pregledne zapise, ki nam na jasen in neposreden način predstavljajo dano tematiko. Tematika pa je veliko in segajo od zgodovine do umetnosti, od naravnih bogastev do ljudskega izročila, od jezika do gospodarstva, problema izseljenstva in glasbe. V zadnjih dveh poglavjih obenem lahko neposredno spoznamo beneške občine in pomembnejše protagoniste zgodovine in kulture Nadiških dolin. Pregledno in čisto oblikovane strani s teksti, ki jih prepletajo številne fotografije in podpoglavja, bibliografija za vse tiste, ki bi dano tematiko radi še bolj poglobili, in prijetno branje so nedvomno značilnosti, ki bogatijo omenjeno publikacijo o Nadiških dolinah.

Škoda le, da knjiga ni napredaj, ker je izšla izključno z omejenim deželnim prispevkom, na razpolago je le prebivalcem omenjenih sedmih občin Nadiških dolin. Za vse tiste, ki bi omenjeno knjigo radi prebrali, torej povejmo, da lahko po njej sezesejo le v knjižnicah.

ERIKA JAZBAR

ETNOLOŠKI ZAKLADI

KOROŠKA NOŠA

V okviru programa Phare je letos na Bovškem po dolgih desetletjih zopet prvič zaznati močan kulturni utrip iz slovenske Benečije in Koroške. Najprej so v glasbeni dvorani bovškega vrta odprli razstavo koroških noš. Odprta bo izmenoma in bo prikazala noše pod naslovi *Oblačilna kultura v Rožu*, *Ziljska noša* in *Podjunska noša*. Ob odprtju razstave je spregovorila etnologinja dr. Marija Makarovič o noši in oblačilni kulturi v teh krajih. Najprej so odprli razstavo *Noša in oblačilna kultura pri Zilji*; dr. Makarovičeva je opisala mlajšo nošo in oblačilno kulturo (nekdanj povsem) slovensko govorečega prebivalstva od Potoča do Brnice. Zanimivo pripovedjo je orisala tudi srečanje z ljudmi ob zbiranju podatkov. Pri razstavi si pomagamo z dvojezičnim katalogom in knjižnim raziskovalnim delom. Makarovičeva ima tudi svoj pogled na vpliv avstrijskih oblasti in nekaterih vernikov do kril Ziljank, kar pa strokovno nima nujno velike vrednosti. Po mnenju strokovnih poznavalcev pa bi lahko bolj poudarila, da imajo vpliv pri ohranjanju slovenske kulture v tem narodnostno ogroženem etničnem prostoru katoliški krogi, zlasti slovenski duhovniki. Tako gre velika zahvala zlasti Krščanski kulturni zvezi v Celovcu, kasneje pa tudi Slovenskemu narodopisnemu inštitutu Urban Jarnik iz Celovca. Jarnik je bil dobrotnik najbolj vsestranske pomoči potrebnim ljudem ter priljubljen kot ziljski duhovnik in kulturnik.

MM

GLOSA JURIJ PALJK

O PRŠUTU

Seveda bi radi rekli nekaj besed o velikonočnem pršutu, tistem, ki ga danes skorajda nihče več ne pozna, tudi zato ne, ker so se časi spremenili in mi v njih, naše prehrabene navade in razvade tudi.

Govorimo o pršutu, ki so ga naše stare mame in nekateri seveda tudi še mame na veliki teden skuhalo in ga potem shranile, ga nesle lep kos, skupaj s kruhom, potico in drugimi dobrotami, na veliko soboto blagoslovit v cerkev in so ga urezali šele na Veliko noč, da je bil praznik lepši in je tudi kuhan pršut dišal po Veliki noči.

Ne vem, kako je bilo drugod, a vem, da se je pri nas doma namesto kosa pršuta skuhalo pleče, pravzaprav samo "kos prednje prašičje noge, ki smo jo seveda prej posušili, kot pršut, le, da se prednje prašičje noge niso imenovalle pršut, ampak pleče".

Kar ste prebrali v narekovajih, je razlaga, ki sem jo dal svojim otrokom, ker boljše pač v tistem trenutku, ko sem bil vprašan, naj jim povem, kakšen je bil velikonočni pršut, nisem našel in mislim, da je poštena, saj pršutu ničesar ne jemlje; kaj je pleče, pa danes itak nihče ali skoraj nihče ne ve več.

Spadam namreč med tiste ljudi, ki v otroštvu pravega pršuta niso nikdar jedli, niti poskusili ne, pa čeprav so doma prav zares veliki pršuti viseli najprej na podstrešju in kasneje, poleti, v kleti, a so te pršute potem prodali in denar porabili za druge potrebe. Za domačo

uporabo so ostali manjši pršuti, je ostale torej pleče, za katero smo vedno rekli, da je enako dobro kot pršut, a niti sami na tihem nismo verjeli v to, ker smo že kot otroci vedeli, da mora biti pravi pršut boljši, če ga pa go-spodje, ki so prihajali v vas z avtomobili, tako radi jedo!

Tako je pač bilo in nekateri med nami za Veliko noč niti kuhanega kosa velikonočnega pršuta niso imeli.

Drugi časi. Časi, ki so mimo. Tudi meni se ne toži po njih, kot se ne nikomur, ki ve, kaj je pomanjkanje, še posebno ne našim staršem in našim stari staršem, če so še med nami in so sami okusili take vrste pomanjkanja, da si jih danes niti predstavljati ne moremo več.

Toži pa se nam po drugih rečeh, toži se nam po otroštvu in praznikih, kakršnih ni več, in to predvsem zato ne, ker je danes na mizi v skoraj vsaki hiši vsak dan praznik, ker danes, hvala Bogu, skoraj nikomur ničesar ne manjka. Običajno je še vsega preveč in najbrž prav zato ne znamo več ceniti ničesar, niti velikonočnega, kuhanega pršuta ne več, ki nima več tistega okusa, ki ga je nekoč imel. Pravzaprav ga tudi ni več skorajda nikjer, samo v boljših restavracijah vam ga o Veliki noči ponudijo kot priboljšek, "kot nekaj edinstvenega in za Veliko noč značilnega".

Tisto, kar pa danes prodajajo v marketih in drugih trgo-

vinah kot velikonočni pršut, seveda s tistim iz našega otroštva nima več ničesar skupnega. Prvič zato ne, ker nima več tistega okusa, drugič ne zato, ker to ni pleče in tretjič zato ne, ker to ni v burji osušeno pleče, ki se ga nato za Veliko noč počasi skuha, ampak je to kos svežega prašičjega mesa, ki ga industrijsko skuha, sparijo in včasih tudi okadijo, vam ga nato lepo zavitega prodajo. Sicer pa tudi na nalepki piše, da je to kuhan šunka...

Primorci v otroštvu nismo vedeli, kaj je šunka, morali smo v šolo, da smo to zvedeli in večina od nas je morala odrasti, morda tudi oditi v svet, da je prvič dala v usta košček šunke, in spominjam se, da sem še kot otrok bil zgrožen, ko so jedci iz edinega velikega slovenskega mesta govorili, kako so jedli šunko, ko pa sem sam vedel, da se tistemu, kar so dajali na Primorskem v usta, reče pršut!

In tako se mi še danes toži, kot se toži še marsikomu, po tistem, največkrat preveč slanim, kuhanem pršutu, ki smo ga jedli z velikonočnim belim kruhom, katerega je bila mama v velikem tednu tudi spekla v krušni peči, kamor je s skrbjo polagala tudi potice in masleni, zlato-rumeni kruh.

Velikonočnemu kuhanemu pršutu smo vedno rekli pršut, pa čeprav je bilo pleče. In vedno smo tudi vedeli, da je ena najbolj dragocenih jedi, kar si

jih je človek privoščil v celem letu. Privoščil pa si je kuhan pršut zato, ker je bila Velika noč največji praznik v letu, večji in bolj občuten kot Božič zato, ker je bila Velika noč krščanski praznik, a je tudi oznanjala konec zime in začetek novega življenja, pomladi. Kmet je že odhajal v vinograd in na polje, življenje se je ponovno prebudilo...

Letos ne bom jedel velikonočnega kuhanega pršuta, kot ga že vrsto let ne jem več, ker že dolgo pri nas doma ne visijo pršuti v hramu, kot pravimo na Vipavskem kleti, ker že dolgo ni več enega samega kmeta v vasi, ki bi še dajal sušiti pleče, da bi ga potem o Veliki noči njegova žena pripravila za praznično kosilo. V Furlaniji pa itak komaj vedo, kaj je Velika noč...

A se mi vseeno zdi, da nam za Veliko noč vsem nekaj manjka. Seveda ne govorim samo o kuhanem velikonočnem pršutu, o svežem, belem kruhu in pirhih, ki jih danes skorajda nihče več ne barva, ker jih potem doma nima kdo jesti, ampak o prazniku Velike noči, o lepem občutju, ki te je navdajalo, ko si šel ponekod zvečer, ponekod zgodaj zjutraj sveže umit in notranje od velikonočne spovedi pomirjen k vstajenju, kot se je takrat reklo velikonočni maši.

Seveda govorim o stvareh, ki se jih vsi radi spominjamo, kot se radi spominjamo nebeško svežih belih prtov in velikonočnega belega kruha ter seveda kosa kuhanega pršuta zraven.

V JUGOSLOVANSKIH ARHIVIH ŠE VELIKO GRADIVA

MARJAN DROBEŽ

V slovenski javnosti sta v preteklih dneh prevladovali dve temi, ki se po vsebinski plati sicer izključujeta, vendar naj bi bili obe pomembni za državo. Pravi preplah in zaskrbljenost je povzročila mesno-kostna moka kot ostanek zaklane govede, ki bi domnevno lahko ljudi okužila z boleznijo norih krav. Država kostno moko in živalske maščobe skladišči v raznih krajih, kar pa je prikrito javnosti, ki je zato še bolj zaskrbljena in ogorčena. Ljubljanska županja Viktorija Potočnik na primer ni dovolila, da bi kostno moko iz skladišča državnih rezerv v Kočevju prepepeljali v novo šrambo na Barju. Ob vsem tem pa so strokovnjaki ugotovili, da kostna moka zdravju ni nevarna, jo bodo pa uničili oz. uporabili, skupaj z živalskimi maščobami, kot energant v raznih tovarnah, med njimi tudi v Industriji Salonit v Anhovem.

V javnosti, zlasti politični, še odmeva objava poročila slovensko-italijanske kulturnozgodovinske komisije o odnosih med državama v razdobju med leti 1880-1956. V časnikih ter v radijskih in TV programih se oglašajo člani komisije slovenske in italijanske narodnosti, ki poudarjajo, da je bilo delo omenjene komisije zelo korektno in je potekalo na osnovi strokovnih meril. Slovenska podpredsednica komisije dr. Milica Kacin-Wohinz je, denimo, dejala, da je poročilo komisije pomembno dejanje sprave med Slovenijo in Italijo. Italijanski pod-

predsednik Giorgio Canetti pa je menil, "da je komisija predvsem želela doseči skupno objektivno oceno obravnavanega obdobja, kar ji je tudi uspelo. Sprava pa bi lahko bila posledica poročila, če bi ga javnost tako sprejela".

Ob tem v nekaterih sredstvih javnega obveščanja polemično razpravljajo o vzrokih za to, da je bilo poročilo kulturnozgodovinske komisije objavljeno, in to brez vednosti oz. soglasja slovenskega in italijanskega zunanjega ministrstva. Vendar je tudi politika v obeh državah omilila svoje mnenje in zdaj poudarja, da je bila objava poročila pravzaprav koristna. V časniku Primorske novice, kjer so izvečke iz osnutka poročila omenjene komisije pričeli objavljati 23. marca, so se ostro odzvali na namige, "da naj bi bila objava v interesu določene politične opcije. Pri tem opozarjamo, da smo se v uredništvu odločili za objavo osnutka poročila zaradi prepiranja, da imajo predvsem prebivalci tega dela Slovenije (Primorske) pravico do vpogleda v ta dokument. Torej ni šlo za "piratsko objavo", kot nas je obdolžil slovenski zunanji minister dr. Dimitrij Rupel".

Seveda pa bo poročilo kulturnozgodovinske komisije najbrž uporabila tudi aktualna dnevna politika, o čemer je rimski dopisnik osrednjega slovenskega dnevnika *Delo*, Tone Hočevar, v svojem uvodniku, objavljenem v soboto, 7. aprila, zapisal tole: "Skupna komisija zgodovinarjev je velika stvar. Ne

čisti spomina samo dvema državama, ki sta raziskavo naročili, poskuša ga očistiti tudi ljudem znotraj ene in druge države, v eni in drugi skupnosti. Čisto normalno je tudi, da dnevna politika težko pogoltno sklepe strokovnjakov, ki ji ne dajo čisto prav. Skrajno težko se dnevna politika - katerekoli barve, tako kažejo izkušnje - odreče argumentom, ki ji lahko služijo kot orožje. Če gre za obdobje pred volitvami v Italiji, še posebej. To smo skušali ne tako davno na Slovenskem, zdaj pa podobne stvari preživljajo na Tržaškem in Gorškem".

Slovenska podpredsednica komisije dr. Milica Kacin-Wohinz je v nekem pogovoru na državni TV komentirala trditve, ki se pojavljajo v Italiji, da sta namreč Jugoslavija oz. Slovenija krivi za žrtve v breznih (fojbah) in za izseljevanje italijanskega življa iz Istre. Opozorila je, "da v Italiji že dolgo dobo govorijo predvsem o fojbah in o eksodusu Italijanov iz Istre oz. Primorske. Naša komisija je stvari postavila na svoje mesto. Ni bilo etničnega čiščenja, kar nam očitajo, je pa bilo državno nasilje, jugoslovanska revolucija se je spremenila v režim, šlo pa je tudi za obračun s fašizmom". Član komisije dr. France Dolinar pa je v isti oddaji glede povojnega izseljevanja iz Istre in Primorske opozoril, "da so se iz teh predelov izselili ljudje, ki se niso strinjali z režimom. Ni šlo torej predvsem za narodnostni vidik, ampak bolj za politične razloge. To pomeni, da so bili prizadeti

tako Italijani kot Slovenci. Tudi Slovenci, ki se niso strinjali z režimom, so se izseljevali iz Primorske. Treba je tudi ločiti Slovensko Istro od območij na Hrvaškem. Sedaj je točno ugotovljeno, da se je iz Slovenske Istre izselilo 7 tisoč ljudi, od tega okrog 3 tisoč Slovencev".

Podpredsednica komisije in njen član sta v omenjenem pogovoru na državni TV dejala, "da nobeno poročilo ni dokončno, saj je zgodovina dinamični proces, ki nastaja ob preučevanju virov, s čimer naraščajo naša spoznanja ob preučevanju dokumentov, ki so nam na voljo. V tem pomenu je tudi naše poročilo časovno omejeno in ne more biti dokončno". Dr. Milica Kacin Wohinz pa je pomenljivo dodala, "da bo v primeru, da bodo odkriti novi viri in arhivi, in mislimo, da so v Beogradu, mogoče v zgodovini slovensko-italijanskih odnosov marsikaj na novo pregledati in oceniti". Obstoj takih virov je v pogovoru za ljubljanski časnik *Dnevnik*, objavljen je bil v petek, 6. aprila, potrdil tudi Vladimir Žumer, zgodovinar in direktor Arhiva Slovenije. Dejal je, "da so v arhivu notranjega ministrstva v Beogradu mikrofilmi vseh pomembnih dokumentov, ki so iz Slovenije od konca druge svetovne vojne do razpada Jugoslavije romali v Beograd. Napovedal je, "da bo skupina strokovnjakov iz Arhiva Slovenije, kakor hitro bo mogoče, odšla v Beograd, kjer bo prečesala vse zvezne arhive".

VRAČANJE PREBEŽNIKOV

Jugoslovanski notranji minister Zoran Živković je v petek, 6. aprila, prvič po vzpostavitvi diplomatskih odnosov med državama, obiskal Slovenijo. Sprejel ga je slovenski notranji minister Rado Bohinc, v pogovoru pa sta obravnavala sodelovanje med policijama obeh držav in o tem podpisala poseben sporazum. Dogovorila sta se tudi o vračanju ilegalnih prebežnikov, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop ali bivanje na ozemlju druge države, kar je za Slovenijo zelo pomembno. V Slovenijo namreč največ prebežnikov prihaja iz Zvezne republike Jugoslavije ali natančneje s Kosova.

Med podpisanimi sporazumi je tudi tisti o sodelovanju policij in notranjih ministrstev obeh držav v boju zoper organizirani kriminal, nedovolje-

ni promet z mamili (drogami), terorizem in proti drugim hujšim oblikam kriminalitete. Podrobnosti bodo določili na skupnem sestanku slovenske in jugoslovanske policije, ob sodelovanju izvedencev iz Ljubljane in Beograda. Slovenski notranji minister Rado Bohinc je med pogovorom svojega jugoslovanskega kolega Zorana Živkovića obvestil, da glede vizumov za potovanja iz ene v drugo državo za zdaj ne bo sprememb. Ob tem je minister Živković zagotovil, da bo Zvezna republika Jugoslavija dosledno izvajala vizumsko politiko tudi do držav, iz katerih prihaja največ prebežnikov, ki so doslej skoraj brez težav odhajali v Slovenijo in od nas v druge države, denimo v Italijo.

NALOŽBA ZA JAVNO ZDRAVSTVO V NOVI GORICI

PRENOVLJEN IN POVEČAN ZDRAVSTVENI DOM

V Novi Gorici so 6. aprila slovesno odprli prenovljen in povečan Zdravstveni dom, ki je sicer po svoji organiziranosti, kakovostnem zdravljenju in gospodarnem poslovanju med najboljšimi v Sloveniji. Obnovili so ambulante splošnega oz. specialističnega zdravstva, ki obsegajo skupaj 620 kvadratnih metrov prostora, na novo pridobljene ambulante pa merijo skupaj 322 kvadratnih metrov. Zgradbo so povečali za eno nadstropje, zaradi česar se je skupna površina zdravstvenega doma povečala s prejšnjih 2.000 m² na 2.322 m². Hkrati je zavod nabavil precej novih medicinskih aparatov in druge opreme, tako defibrilator (aparatus za srčno oživljanje), EKG aparat, aparat za merjenje kisika v arterijski krvi, nova vozila za nujno medicinsko pomoč, aparat za merjenje sluha in vida in ultrazvočni aparat za ginekologijo.

Zlasti so ponosni na prostoro za nujno medicinsko pomoč, ki so moderno opremljeni, v njih pa nudijo hitro in učinkovito pomoč nenadno obolelim oz. poškodovanim. Neprekinjeno deluje tudi mobilna prehospitalna ekipa, v kateri so zdravnik, medicinski tehnik in reševalec, ki je tudi šofer. V primerih, ko bolniki oz. poškodovanci prebivajo kje v bližini, denimo v Novi Gorici, reševalna ekipa prispe k njim in jim nudi pomoč že v sedmih minutah.

Zdravstveni dom v Novi Gorici, ki ga že dvanajst let uspešno vodi direktor dr. Miha Demšar, nasploh prednjači v slovenskem osnovnem zdravstvu. Nikoli nima izgube, z racionalnim in gospodarnim poslovanjem, ne da bi bile pri tem kakorkoli kršene pravice zavarovance to je pacientov, pa celo zagotavlja nekaj lastnih sredstev. Tako ima denar za nova

vlaganja. Nova naložba v Zdravstveni dom je stala okoli 235 milijonov tolarjev, od česar je Mestna občina zagotovila 94 milijonov tolarjev, zavod pa je iz lastnih sredstev prispeval preostalih 141 milijonov, kar pomeni 60% celotne investicije. Pred to naložbo pa so v obdobju od leta 1992 dalje za posodabljanje prostorov in za nabavo nove medicinske opreme porabili okoli milijardo 543 milijonov tolarjev. Pri tem je delež mestne občine Nova Gorica znašal približno 980 milijonov, zdravstvenega doma pa 563 milijonov tolarjev.

Splošne in specialistične ambulante in druge dejavnosti zdravstvenega doma v Novi Gorici vsak dan obišče okoli osemsto bolnikov iz celotne Goriske. Po potrebi in željah lahko zdravstvene storitve nudijo tudi obiskovalcem iz sosednjih krajev v Italiji. V nasprotju s pojavi v nekaterih drugih javnih zdravstvenih zavodih v Sloveniji, kjer se je precej zdravnikov odločilo za zasebno delo, so Zdravstveni dom v Novi Gorici zapustili samo zdravnik pulmolog, en zdravnik splošne prakse, ginekolog za pol delovnega časa in fizioterapevtka. Privatizacija je bila najnižja v vsem slovenskem zdravstvu, kar kaže, da so odnosi v zavodu dobri, plače pa zagotavlje- ne in primerno visoke. Zdravstveni dom iz svojih virov zagotavlja tudi sredstva za stalno strokovno izpopolnjevanje oziroma specializacijo zdravnikov, medicinskih sester in medicinskih tehnikov.

Med 255 zaposlenimi v novogoriškem zdravstvenem domu je 19 zdravnikov, 31 zdravnikov specializistov, 35 višjih medicinskih sester in 67 medicinskih tehnikov.

AMATERSKI MLADINSKI ODER PDG / OBTOŽENI VOLK

DUHOVIT PROCES PROTI VOLKU POŽERUHU

IVA KORŠIČ

Na velikem odru v matični hiši Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica je v četrtek, 5. aprila, podvečer, zavel svež gledališki piš, saj so na njem za eno uro zagospodovali mladi obetavni igralci Amaterskega mladinskega odra (AMO), ki že štiriindvajseto leto v senci izkušenih poklicnih igralcev spodbuja in vabi na odrske deske odraščajočo mladino, da bi jo navduševal za naporno, a tako čarobno dramsko poustvarjalno delo.

zimo", kot pojasnjuje vabilo na premiersko uprizoritev. Nedvomno je res, da so vestno in z zagnano navdušenostjo ter vztrajnostjo naštudiralci igrice, kajti vsestransko je zaživela in se zaiskrila. Prizor na sodišču bi se lahko izkazal za suhoparnega in dolgočasnega, toda z razigrano igro in drobnimi posrečenimi režijskimi domislicami je prikaz sodnijskega zasliševanja bil živahen in razgiban.

Volk - v privlačni pobalinski igri Dorjana Krapšeta - se je znašel na zatožni klopi, ker je požrl ljubko in prikupno Rdečo kapico (Tamara Velikonja) in simpatično naglušno babico (Nina Cijan). O tem njegovem hudem dejanju so pričali bahavi lovec (Jana Medvešček), nekoli sanjava brata Grimm (Katjuša Leban) in celo filmski posnetki o napadu. Posebno

ostra in neizprosna v svoji obsodbi je bila tožilka (Ana Geršak), branilka (Maja Kebe) pa je skušala na vse načine odvrti krivdo od lačnega volka. Vso sodbo je brežhibno vodil sodnik (Medea Novak), kateremu sta še posebno pri zapletih pomagali sicer ne prebistra tajnica (Tjaša Knafelc) in paznica (Neja škrinjar). Končno besedo pri razsodbi so imeli mladi gledalci, ki so ob vstopu v dvorano prejeli na eni strani zelen, na drugi pa temno modro gledališki oz. porotni listič, s katerim so izrazili svoje mnenje. Volk so otroci oprostili, ker je to grozno dejanje zakrivil zaradi lakote in je že prestal svojo kazen, ko mu je lovec nasul kamenja v trebuh.

Nastopajoči junaki so se tako srečno vrnili v svojo pravljico.

Duhovito odrsko sliko, v dovršeni režijski postavitvi, so poživljali tudi songi (avtor prijetne glasbe Matej Petejan), ki so jih izvajalci zapeli v živo ob dobro premišljenih plesnih korakih Tine Lozej, ki so še dodatno učvrstili predstavo. Leto so živo obarvali raznolike lasulje in dognani kostumi, ki jih je smotno izbrala in prekrnjila Nevena Tomašević. Sodijski prikaz je pridobil humorno noto ob posrečenih, primeren pisanih scenskih elementih, ki so po zamisli Emila Aberška uokvirjali prizorišče na sicer velikem odskem prostoru.

Poleg omenjenih so k uspehu predstave pripomogli še Boris Marc, Jožko Markič, Stojan Nemeč Dijana Mitrovič in odrski delavci PDG.

Mladi igralci zaslužijo še dodatno pohvalo, ker so dobro vzdržali notranji ritim igre in srečno pripeljali pripoved do konca, ne da bi se zmedli, čeprav moramo z grenkobo povedati, da jih je skupinica najstniških gledalcev, ki očitno ne vedo, kako se je treba vesti v gledališču, z glasnimi vzkliki (nekaj je celo priletelo na oder) nesramno motila pri njihovem izvajanju.

Te razgrajče bi bili morali utišati oziroma poslati iz dvorane pristojni organi gledališča; kaj podobnega se namreč ni še primerilo.

Od začetnih poskusov pa do danes vodi mlade pri odkrivanju mnogoterih gledaliških poti režiser Emil Aberšek, ki po pravi ponosno lahko pove, da so na teh stranskih odskih stezicah ubirali svoje prve gledališke korake danes priznani dramski izvajalci, kot so Radoš Bolčina in Iztok Mlakar ali režiser Diego de Brea, pa tudi marsikateri zakulisni tehnični oblikovalec.

Vsako leto se mladi igralci predstavijo z novo uprizoritvijo, lani celo z dvema. Letos so za svojo pomladansko premiero izbrali slovensko odrsko delo, in sicer otroško igro *Obtoženi volk* (1978) Žarka Petana, ki je vsem dobro znan kot režiser, dramatik, pripovednik, mladinski pisatelj, predvsem pa kot pretanjeni pisec aforizmov, ki so bili prevedeni tudi v tuje jezike. Humor in satira sta vodilni sili njegovega bogatega literarnega ustvarjanja. Prav to humoristično poanto so pod strokovnim vodstvom režiserja Aberška skušali poudariti najstniški ljubiteljski igralci, ki so se na predstavo "s trudom in veseljem pripravljali vso dolgo

17

ČETRTEK,
12. APRILA
2001

M.

OBRTNIŠKE KAPITALSKE DRUŽBE

DAMJAN HLEDE

Obrtniško dejavnost urejuje okvirni zakon št. 443/1985, katerega začetno besedilo je bilo že večkrat predmet sprememb, ki so v glavnem težile po prilagajanju zakonske ureditve obrtniške dejavnosti novim razvojem gospodarstva. Zlasti v zadnjih letih so razprave tekle okrog subjektivne omejitve kolektivnih oseb, katerim je lahko priznana obrtniška kvalifikacija. Začetno besedilo omenjenega zakona je določalo, da so lahko priznana kot obrtniška tista podjetja, katerih cilji in dimenzije so v skladu z zakonskimi predpisi in ki so lahko strukturirana tudi v družbeni obliki, vključno z združeno, toda z izjemo družb z omejeno odgovornostjo, delniških družb, navadnih in delniških komanditnih družb. Razlog te omejitve je bil v klasičnem pojmovanju bistva obrtniškega dela, v katerem si mora podjetnik prevzeti vso, neomejeno, odgovornost za svoje delo. Onemogočeno je bilo torej priznanje obrtniške kvalifikacije družbam, ki so predvidevale omejeno odgovornost vseh ali nekaterih (komanditne družbe) svojih članov.

Z leti pa se je tudi tradicionalni vzorec obrtniškega podjetja razvil in omenjene začetne omejitve so postale s časom pretesne za sektor, ki se je odpiral novim organizacijskim in upravnim oblikam. Do prve zakonske spremembe je tako prišlo z zakonom št. 133/1997, ki je odprl možnost priznanja obrtniške kvalifikacije tudi podjetjem, ki so strukturirana v obliki navadne osebne komanditne družbe ali enočlanske kapi-

talske družbe z omejeno odgovornostjo.

Do druge obsežnejše novosti pa je prišlo z zakonom št. 57 z dne 5.3.2001, ki je bil objavljen v Uradnem listu št. 66 dne 20.3.2001 in je vstopil v veljavo 4.4. letos. Družbam z omejeno odgovornostjo bo odslej priznana obrtniška kvalifikacija v prisotnosti teh pogojev: večina članov (ali, v dvočlanskih družbah, vsaj eden) mora v podjetju izvajati pretežno osebno delo, tudi ročno, v proizvodnem procesu, imeti v rokah večino družbene glavnice ter večino v občnem zboru in upravnem organu. S tem je zakonodajalec dejansko omogočil, da obrtniška družba lahko ojači svojo finančno strukturo, ne da bi s tem morala izgubiti svojo tipično razsežnostno značilnost male družbe, ki je večkrat osnovana na družinski skupnosti. Zakonska novost omogoča, da se v istih rokah večine članov - obrtnikov osredotočijo kapital, vodstvo, organizacija in uprava ter da se ohrani funkcionalna prednost dela nad kapitalom. Obenem pa omogoča, da se obrtniška družba odpre zunanemu kapitalu in tudi raznim drugim oblikam bančnih kreditov. Odprta ostaja vsekakor možnost, da se upravne funkcije - v mejah, ki jih predvideva ta zakon - poverijo tudi drugim subjektom, torej članom, ki niso obrtniki in, če to možnost predvideva statut v skladu s čl. 2487, 1. odst. civilnega zakonika, tudi nečlanom. Nemogoče pa je, da bi uprava bila v celoti ali v večini poverjena članom, ki niso obrtniki in v družbi ne sodelujejo osebno, ali nečlanom.

ni - delavci lahko zraven svojega članskega razmerja uredijo z družbo tudi svoje specifično delavsko razmerje, v obliki odvisnega ali samostojnega dela ali tudi v drugih oblikah, med katerimi je izrecno predvideno koordinirano in neprekinjeno sodelovanje. S tem je v bistvu uvedena davčna in zavarovalna parafikacija združenega dela z drugimi delavskimi razmerji. V devetih mesecih od vstopa v veljavo tega zakona bodo morale te zadruge sprejeti pravilnik, v katerem bodo uredile oblike delavskih razmerij s svojimi člani.

Med drugimi novostmi je pomembna predvsem reforma sistema notranjega združnega nadzorstva, konkretno reforma nadzornih organov. Vlada je poverjena, da v šestih mesecih izda nekaj zakonodajnih odlokov, od katerih bo eden spremenil obstoječe predpise v zvezi z nadzornimi organi, in sicer po zgledu zakona o malih združenih in zakona št. 58/1998. To pomeni, da bodo odslej nadzorniki morali biti izbrani le med tistimi, ki so vpisani v register računovodskih revizorjev. Organ nadzornega odbora pa bo moral biti odslej nujno imenovan le takrat, ko bo družbena glavnica presegala 200 milijonov lir ali ko bodo v dveh zaporednih poslovnih letih presežene meje, ki jih predvideva člen 2435-bis civilnega zakonika.

DH

VLAGATI V RAZVOJ OBMEJNEGA PROSTORA

To je bila osrednja tema rednega občnega zbora Kmečke zveze, ki je bil v soboto, 7. t.m., v konferenčni dvorani Znanstvenega centra na Padričah. Občnega zbora, ki je potekal pod geslom Kmetijstvo porok za varstvo in razvoj obmejnega podeželskega prostora in ki je bil delovnega, se pravi ne volilnega značaja, se je udeležilo res veliko članov Zveze ter uglednih gostov. Med njimi je treba omeniti vsaj štiri: slovenskega ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Francija Buta, deželnega odbornika za kmetijstvo Alda Ariisa in vsedravnega predsednika Konfederacije kmetov Italije (CIA - njena članica je tudi Kmečka zveza) Massima Pacettija, medtem ko je udeleženec prek video-povezave nagovoril tudi italijanski minister za kmetijstvo Alfonso Pecoraro Scanio.

Osrednji poročili na sobotnem občnem zboru sta podala predsednik in tajnik KZ Alojz Debelis in Edi Bukavec. Iz njunih izjav izhaja, da je bila stanovska organizacija slovenskih kmetov v Italiji v zadnjem letu

nadvse dejavna z vrsto stikov in strokovnih srečanj. Debelis in Bukavec pa sta v svojih poročilih zapopadla vrsto vprašanj in nakazala nekatere nujno potrebne ukrepe v korist krajevnega kmetijstva, upoštevajoč zlasti tržaško pokrajino in, kot že rečeno, obmejno območje. Njuna izvajanja je povzela tudi končna resolucija, ki je bila soglasno sprejeta.

Po mnenju zamejskih kmetovalcev mora evropska kmetijska politika posvetiti posebno pozornost kmetijstvu obrobni območij, saj ima kmetijstvo nenadomestljivo vlogo tudi v proizvodnji neoporečne in tipične hrane, vzdrževanju naravnega ravnovesja in ohranjanju kulturne dediščine. Pri tem so pri Kmečki zvezi mnenja, da mora deželna uprava Furlanije-Juljske krajine nameniti napor in ustrezna sredstva za razvoj goratih predelov in območij s težkimi naravnimi danostmi, poleg tega pa zagotoviti ustrezna finančna sredstva za izvajanje izrednega načrta za razvoj kmetijstva v tržaški pokrajini, katere celoten teritorij mora biti priznan kot hribovito območje

oz. kot območje s težkimi naravnimi danostmi. KZ je tudi mnenja, da mora tudi v okviru bodoče reforme krajevnih uprav Kraška gorska skupnost ohraniti in povečati pristojnosti na celotnem Krasu kot avtentični predstavnik interesov njegovega prebivalstva. Opozorjeno je bilo tudi, da nekatere krajevne uprave (omenjeni sta bili tržaška in devinsko-nabrežinska občina) še vedno ne priznavajo kmetijstva kot gospodarske panoge in kot sredstva za uravnotežen razvoj teritorija. Poudarjen je bil še pomen trdne povezanosti zamejske skupnosti z matično Republiko Slovenijo, ki bo v kratkem postala polnopravna članica Evropske unije. V tem pogledu je strateškega pomena vlaganje v razvoj obmejnega prostora. Slovenija naj uresniči resolucijo Državnega zbora o krepitvi gospodarske osnove slovenske manjšine, kmetijstvu pa naj se prizna vloga, ki ni zgolj gospodarska, temveč je tudi bistvenega pomena za ohranjanje narodnih korenin. Izražena je bila tudi zahteva po pravičnejši davčni in socialni politiki. Zakonske ob-

veznosti v kmetijstvu gre poenostaviti, prav tako pa tudi odpraviti odvečno birokracijo, ki duši podjetništvo in od njega odvrača zlasti mlade ljudi. Člani KZ izražajo tudi zadovoljstvo ob dokončnem sprejetju zaščitnega zakona za Slovence v Italiji in pri tem zahtevajo njegovo čimprejše učinkovito in celovito izvajanje.

Podobne misli o razvoju integriranega obmejnega kmetijstva in o zagotovitvi kakovostnih in zdravih pridelkov so bile izražene v pozdravih gostov, še zlasti prej omenjenih ministrov Buta in Pecorara Scania, odbornika Ariisa in predsednika CIA Pacettija, ki je v svojem sklepnem posegu ponovno poudaril potrebo po večfunkcionalnem kmetijstvu ter po kompetitivnosti med kompetitivnostjo, kakovostjo in tržiščem s ciljem, da kmetijstvo postane gospodarsko učinkovito. Za to je potrebno, da skupnosti še naprej živijo v svojem tradicionalnem okolju, usmeriti pa se je treba h kakovosti in k zdravi prehrani ter znižati proizvodne stroške.

IŽ

USPELA SEJMA V SLOVENSKI PRESTOLNICI

SEJMA VINO LJUBLJANA IN KULINARIKA

MATJAŽ RUSTJA

Ljubljansko sejmišče je od 3. do 7. aprila vabilo na sejma *Vino Ljubljana* in *Kulinarika*. Na dobrih 7000 kvadratnih metrih razstavnih površin so se predstavili ponudniki prehrane, tako proizvajalci kot trgovci, ponudniki opreme za prehrabeno področje in ponudniki vina, domači in tuji vinarji ter vinogradniki. Na *Vinu Ljubljana* in *Kulinariki* se je letos predstavilo 218 razstavljalcev iz štirinajstih držav, od tega jih je bilo neposredno prisotnih 142. 47. sejem *Vino* letos že drugič poteka skupaj s 40. sejmom *Kulinarika*. Povezovanje s prehrabeno industrijo se je tako ponudilo skoraj samo od sebe, ker se pač vino idealno prilega dobri hrani.

Otvoritvene slovesnosti se je udeležil tudi slovenski minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Franc But, ki je v nagovoru naglasil pomen varne prehrane. "Hrana je ena človekovih osnovnih potreb, zato je zagotavljanje zdravstveno neoporečne in varne hrane vitalnega pomena za vso družbo in za celotno nacionalno ekonomijo." V zaključnih mislih pa je opozoril na zmerno uživanje žlahtne kapljice, ki je že pri starih Egipčanih veljala za pijačo bogov. "Vinski sejem je na nek način prav posebna priložnost, ko vinska trta najde pot k človeku in on k njej. Je priložnost za ponovno odkrivanje kulturnega okvira uživanja vina, za vzpostavljanje odnosa med človekom in vinom. Človek in vino naj ne bi bila v sporu, vendar je njun odnos po svoje nepredvidljiv, zato terja nenehno pozornost-seveda predvsem

človekovo. Temeljno poslanstvo vina je, da je človeku, ki ga želi uživati, v užitek, veselje, človek pa je odgovoren za to, da pri tem tudi ostane."

Na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču pa se je že pred tem odvijal pomemben dogodek, ki uvršča ljubljanski sejem med najpomembnejša ocenjevalna srečanja vrhunskih vin. 47. mednarodno ocenjevanje vin poteka pod pokroviteljstvom Mednarodnega urada za trto in vino (O.I.V.) iz Pariza, Mednarodnega združenja enologov (U.I.E.) iz Milana in Stokovnega društva vinogradnikov in vinarjev Slovenije. Ocenjevanje vin pa je član Federacije svetovnih velikih mednarodnih ocenjevanj vin in alkoholnih pijač. Ocenjevanje je potekalo od 23. do 27. marca.

Na mednarodnem tekmovanju je sodelovalo 756 vzorcev iz 21 držav. Največ prestižnih medalj so pobrala slovenska vina, ki so bila tudi najbolj zastopana z 292-imi vzorci. Mednarodna ocenjevalna komisija jih je nagradila z 12-imi velikimi zlatimi, 62-imi zlatimi in tremi srebrnimi medaljami. Po številu medalj jim sledijo avstrijska vina, s 6-imi velikimi zlatimi, 20-imi zlatimi in eno srebrno medaljo. Sledijo Španci, ki so na ocenjevanje vin poslali 68 vzorcev, odnesli pa so tri velike zlate, 13 zlatih in pet srebrnih medalj. Odlično so se odrezala tudi avstralska in japonska vina. Dober uspeh pa so dosegli še Urugvaj, Nemčija, Argentina, Brazilija, Češka, Čile, Francija, Hrvaška, Italija, Luxemburg, Madžarska, Slovaška, Švica in Južnoafriška republika, ki utegne postati po mnenju strokovnjakov v nekaj

letih vodilna sila v proizvodnji kakovostnih vin.

Dne 3. aprila so na otvoritveni slovesnosti *Vina Ljubljana* in *Kulinarike* razglasili šampione, to je najvišje priznanje med vini. V razredu belih suhih vin je dosegel lovoriko Sauvignon blanc, 2000, Franza Pongratza iz Avstrije. V razredu belih mirnih vin z ostankom sladkorja je pripadlo mesto šampiona Rumenu muškato, posebnemu vinu iz sušenega grozdja, 1999, pridelala sta ga Jože in Anica Prus iz Slovenije. Med rdečimi vini je bil najboljši avstralec Show Reserve Shiraz, 1998, ki ga prideluje Rosemount wine estate. Peneča vina pa so nagradila Zlato Radgonsko penino-polsuho, letnik 1997, ki ga proizvaja podjetje Radgonske gorice d.d. iz Slovenije.

Mednarodna komisija je istega dne nagradila tudi slovenske prvake v kategoriji. Prvak belih suhih vin je Chardonnay, 1999, proizvajalca Bučinel vina. Laški rizling, ledeno vino, 1998, je prejel lovoriko v kategoriji belih mirnih vin z ostankom sladkorja, proizvaja ga Vinag sadjarstvo in vinarstvo d.d. Vinakoper d.o.o. je s Cabernet sauvignonom letnika 1997 dosegel prvo mesto v kategoriji rdečih vin. V razredu peničih vin pa je bila kronana Zlata Radgonska penina-suha, letnik 1997, ki jo proizvaja Radgonske gorice d.d.

Na sejmju so sodelovali vsi slovenski vinorodni okoliši, upravičeno pa je vladalo precejšnje zanimanje za Primorsko in Dolenjsko. Pred kratkim je namreč državni zbor Republike Slovenije sprejel zakon o zaščitenem geografskem poreklu terana in cvička. Cviček

bo odslej pridelan in poljen v originalno embalažo znotraj vinorodnega okoliša Dolenjska, za teran pa veljata omenjena pogoja na vinorodnem okolišu Kras, točneje znotraj podokoliša Kraška planota. Pri zadevanju vinarjev in pristojnih oblasti pa stremijo po razpoznavnem znaku znotraj celotne evropske skupnosti in bodo zato v kratkem posredovali Bruslju dokumentacijo in zahteve o zaščiti terana in cvička.

Vinorodna dežela Primorska pozna različne realnosti, v katerih delujejo vinogradniki in vinarji. Od slovenske Istre do Goriških Brd so vinarji poskrbeli za skupen in kvaliteten nastop v združenih kletih ali v društvih in združenjih, kjer si izmenjujejo izkušnje. Nekatere združne realnosti se že približujejo evropskim standardom, pa čeprav bo ob vstopu Slovenije v Evropsko zvezo potreben še velik korak, predvsem v učinkovitejšo trženje in promoviranje slovenskih vin. Če omenjamo združne kleti, ne moremo mimo imenovanja nekaterih, ki so v zadnjih letih dokazale veliko moč in iznajdljivost pri pridelovanju in prodaji vina: Vinska klet Goriška Brda, Vipava 1894, Vinakoper idr. Sploh pa ne gre podcenjevati mlajših in manjših društev primorskih vinarjev, ki so v nekaj letih dokazali, da zna biti tudi kvaliteten proizvod posameznikov dobro prisoten na trgu. V tem segmentu vinarstva dobimo Društvo vinogradnikov in vinarjev Krasa, To je Medana, Društvo vipavskih vinogradnikov in vinarjev idr.

NOVOSTI PRI ZADRUGAH

Med zadnjimi zakonskimi ukrepi, ki jih je sprejel italijanski parlament tik pred razpustom, je tudi zakon, ki urejuje delavska razmerja članov delavskih-zadruge (tiste, v katerih se združna vzajemnost statutarno izvaja z delom članov) in uvaža nekaj drugih novosti na združno-pravnem področju. Zakon predvideva, da združni čla-

ZELO USPEL SEJEM VINITALY V VERONI

Od 5. do 9. aprila je potekal v Veroni znani mednarodni vinogradniški in vinarški sejem *Vinitaly 2001*. Udeležilo se ga je nekaj manj kot 3.300 razstavljalcev, ki so prišli iz 21 različnih držav. *Vinitaly*, ki ga je obiskalo več kot 120 tisoč oseb iz 87 držav, je postal na mednarodni ravni prestižna in nezamenljiva priložnost srečanja med pridelovalci vina in odjemalci z vsega sveta, saj je tudi tokrat ponudil, poleg možnosti trgovanja, tudi kakovostne degustacije, natečaje, simpozije, posvete o vinogradništvu, vinarstvu in celo gojenju oljke ipd. O sejmju, ki se ga je udeležilo nemalo pridelovalcev tudi iz naših krajev, zlasti z briškega področja na Goriškem, bomo še pisali v prihodnji številki našega lista.

JUBILEJ GORIŠKEGA ZDRUŽENJA

MOTOCIKLIZEM / VELIKA NAGRADA JAPONSKE

1961-2001: 40 LET ŠZ OLYMPIA

Ne bi bilo prav, da bi prezrli 40-letnico ustanovitve Športnega združenja Olympia, prvega povojnega večnamenskega športnega društva (Polisportiva Olympia). 24. marca 1961 je na pobudo prof. Martina Kranerja in ob pomoči duhovnika prof. Mirka Fileja v dvorani Marijine družbe na Placuti potekal ustanovni občni zbor. Navzočih je bilo okoli 60 mladih (fantje in nekaj deklet) - večina iz Alojzijevega, nekaj pa iz Dijaškega doma - ter peščica starejših nad 20 let (za kroniko: brata Bruno in Jurij Bensa, Ivo Bolčina, Slavko Bratina, Pavel Čampa, Mladen Uršič). Predsedoval je prof. Kraner, zapisnikar je bil pokojni Peter Komac. Sprejeta so bila pravila (statut), ki jih je pripravil predsedujoči, in izbrano je bilo ime društva. Izvoljen je bil prvi odbor, ki se je takole sestavljal: predsednik in obnem športni vodja Kraner, podpredsednik Filej (po njegovi prerani smrti Uršič), tajnik Bratina, blagajnik Čampa, gospodar Jože Cej, odborniki Poldo Devetak za odbojko, Ernest Anselmi za atletiko, Antonija Calligaris in Majda Sfiligoj. V pravilih, ki so še danes veljavna, je glede namena zapisano, da "vzgoja člane kot psihofizično enoto po geslu *Zdrav duh v zdravem telesu*, kajti poštna igra, plemenit značaj in tovarništvo so vrednote, ki dajejo športnemu rezultatu pravo vrednost". Toda bolj kot v statutu je bil namen novega slovenskega športnega društva nanizan v uvodnih besedah prof. Kranerja: ".... treba je poudariti, da morata tudi

športno društvo in športno udejstvovanje sloneti na nekaterih temeljnih naravnih etičnih načelih... Moralna načela, dostojanstvo in pravica osebe ter koristi družbe kot celote so v lestvici vrednot višji ideali kot športna tekma sama. Vest, vera ter narodna zavest in narodni ponos so bolj vzvišeni kot športna slava... Nepolitičnost v športu ni mišljena kot verska indiferentnost, ni mišljena kot narodna brezbriznost, ni krinka, pod katero bi se uničevale naše verske, moralne in narodne svetlinje..."

Olympia je nastala kot sad stremiljenja (mladih) zdravih sil za uresničitev načela *Zdrav duh v zdravem telesu*. Duh, ki izhaja iz zdravih korenin naše preteklosti, grajene na krščanski kulturi, v kateri naj se napaja tudi v bodoče. Telo, ki je po krščanskem kulturnem pojmovanju "tempelj sv. Duha", ne pa samosebi narcis, nesprevrženo v "kulturo telesa, ne samo izraz in predmet surovega in nizkotnega spolnega izživiljanja in zadostitve sli po uživanju.

Olympia je del naše stvarnosti na določenem področju - telesna dejavnost in šport. Ima svoje poslanstvo, ki je telesno vzgojno in se mora zavedati, da je njen član - atlet oseba, ki jo je treba vzgajati in oblikovati, da postane koristen ud naše skupnosti. Zavedati se mora, da je danes šport eno izmed dejstev, ki s svojo vsem sprejemljivo govorico lahko posreduje pomembne duhovne in družbene vrednote in gradi ter oblikuje značaj človeka.

MK

VROČEKRVNA DIRKAČA NA ZATOŽNI KLOPI!

Mladi italijanski dirkač Valentino Rossi (na sliki) je postal z zmago na Veliki nagradi Japonske za svetovno prvenstvo v motociklističnih dirkah zares dober obet italijanske motociklistične ekipe, ki v svojih vrstah šteje kar nekaj dobrih dirkačev.

Mladi in obešenjaški Valentino Rossi je po prepričljivi in dobri zmagi na Japonskem seveda proslavil svojo novo zmago v kraljevskem razredu do 500 kubičnih centimetrov na njemu lasten, spektakularen in seveda predvsem njegovim sponzorjem dopadljiv način: stal je na dirkalnem motorju, se čisto po "japonsko" priklanjal publiku, s platišči dobesedno "oral" asfalt, da se je vse kadilo in še kaj bi lahko povedali, saj fant zna in ve, kako se je potrebno vesti, če hočeš, da te bodo televizijske kamere ujele in tvoje "podvige" kazale vsemu svetu...

Dejstvo je, da je po odhodu Doohana med turistične vozničke danes prav Valentino Rossi svetovna zvezda najmočnejših dirkalnih motorjev in to ne gre v račun drugemu italijanskemu dirkaču, ki je nekoč že bil svetovni prvak, tako kot Rossi, a v nižjem razredu, in to je Max Biaggi. Biaggi je bil sicer znan tudi po tem, da je bil nekaj časa fant lepe Anne Falchi, a še bolj znan po svojih, takrat številnih zmagah na motorju. Ko pa je odšel od italijanskega moštva Aprilia, ni bilo več tako, kot je včasih bilo: zmag ni bilo več in pojavil se je tudi Valentino Rossi, kot da tretjega Lorisa Capirrossija in četrtega Melnadrija ne bi bilo...

Rossi in Biaggi se nista nikdar imela posebno rada, vedno sta govorila slabo drug o drugem in v tem slogu tudi pridno nadaljujeta. Le dejstvo je, da se daj zmaguje Valentino, ki je bil svetovni prvak že takrat, ko na cesti ni smel voziti niti motorja, kaj šele avto; to Maxu, ki ima o sebi veliko mnenje, a malo zmag v kraljevem razredu, ne gre v račun. Včasih sta prišla z besednimi dvoboji do take mere, da sta bila nedostojna drug do drugega, na Japonskem pa je Valentino poskrbel še za "nagraditev" rivalstva, saj se je takoj potem, ko je Biaggi med dirko prehitel, pri velikanski histroji na motorju v sedlu obrnil in tekmeča svečano pozdravil, čes: "Fantič, glej, kako se to dela! Si morda postal že zgodovinar?" In naj se je prizadevni Max med dirko še tako trudil, ni in ni mogel dohiteti veseljaškega in vse bolj hitrega Valentina in je pristal na nevhaležnem tretjem mestu. Kaj se je dogajalo takoj po tekmah, si lahko samo

predstavljate! "Že res, da me je prehitel, a da me bo preklemani mulc še pred vsem svetom zafirkaval? Tega pa ne!" si je najbrž mislil otožni Max, ki je po tегnil na dan svoj z žveplom in pepelom posut besedni arsenal in jasno je, da je bila polemika spet tu. Nič novega v svetu dirkačev, pa naj gre za motocikliste ali avtomobiliste, saj je svet vrhunskih dirk vedno živel od nasprotnikov, vedno užival, ko je gledal, kako se svetovni asi med seboj ne trpijo, ker je potem lahko gledal zanimivejše dirke, bolj ostre in slikovite dvo-boje ter besedne in včasih tudi bolj "otipljive" obračune. Spominimo se samo tega, kako je pokojni Senna vedno jokal, da nima dobrega avta, ko ga je v formuli ena kot za šalo premagoval najboljši dirkač moderne dobe Prost, ki so mu rekli tudi, in dobro se ve, zakaj so mu tako rekli Profesor.

In tisti, ki imamo na glavi še kaj las in so ti že osiveli, se spominjamo slovitega Letečega

Italijana, petnajstkratnega motociklističnega svetovnega prvaka Giacoma Agostinija, ki tudi ni mogel brez tekmecev in si je enkrat izbral za "najljubšega" nasprotnika Renza Pasolinija, drugič pa Phila Heada ali celo hitrega Finca Jarna Saarinena. In to so bili dvoboji! In šele takrat, ko se je dirka končala, so začele leteti besede... Mimgrede: Pasolini in Saارينen sta tragično končala svojo življenjsko pot v Monzi, odveč je pripomba, da sta umrla med dirko.

Ker so pri Italijanski motociklistični zvezi tudi ljudje, ki imajo nekaj zgodovinskega spomina in so med njimi tudi pametni ljudje, so sklenili uvesti preiskavo, zakaj se Biaggi in Rossi tako sovražita. Vedo namreč, da je rivalstvo nekaj in sovraštvo nekaj povsem drugega, vedo namreč, da se fantoma ne sme dopustiti, da bi med dirko delala neumnosti, da bi enega od obeh tako zaslepilo sovraštvo, da bi končno naredil veliko neumnost. In neumnosti se pri 300 km/h na drobnem jeklenem konjičku drago plačajo! Že res, da hitri fantje znajo padati s svojimi motorji, a vsako leto jih nekaj za vedno pade v smrt, vsako leto nekdo pristane za vedno na invalidskem vozičku. Da tudi ta svarila ne pomagajo, danes pričča trikratni svetovni prvak v kraljevski kategoriji, ameriški as Roberts, ki vodi z invalidskega vozička sina, prav tako vrhunškega dirkača...

Kaj bo preiskava pokazala, nam še ni dano vedeti, gotovo pa bo že nekaj dosegla, če bo oba fanta malce ohladila. Včasih so za take fante, ki jim še danes upravičeno pravimo vročekrvneži, rabili vedra hladne, mrzle, ledene vode... Danes tega ni več. Na žalost!

ZUT

MATJAŽ KMECL OB 90-LETNICI PLANINSKEGA DRUŠTVA V GORICI

ŽIVA PRIČA VITALNOSTI IN POVEZOVALNE MOČI

Objavljamo govor, ki ga je podal številnim poslušalcem dr. Matjaž Kmecl, slavnostni govornik na proslavi 90-letnice SPDG v Kulturnem domu v soboto, 31. marca.

Pred 90 leti se je v gostilni Pri zlatem jelenu tu, v Gorici, zbralo kakšnih 60 slovenskih planincev in svoj dotedanji "odsek Soškega planinskega društva" osamosvojilo v Goriško pot društvo SPD. Odsek je bil že poprej nadvse dejaven v letih, ko so bili planinski plesi velika moda, so takšno prireditve organizirali tudi v Gorici in nanjo privabili številno planinsko občinstvo od blizu in daleč. Plesalo se je v lepi planinski opravi. Vipavci, pravzaprav njihovo ajdovsko-vipavsko društvo, je postavilo posebno vinsko kočico, da ni bilo žeje, igralo se je in pelo, izgovorjenih je bilo veliko rodoljubnih besed - skoraj nič slabše kot v Ljubljani, v Narodnem domu. - Eden najdličnejših predzgodovinskih dogodkov nove podružnice je bilo prepevanje planinske himnične pesmi, Gregorčičeve Nazaj v planinski raj ob pesnikovi smrti 1906, Tuma, ki sicer ni bil pretirano pesniški človek, se je ob

spominu na dogodek razčustvoval celo v svojih spominih z besedami: Tam daleč na zahodu so se bleščali že zasneženi vrhovi furlanskih Alp preko še zelenih goriških Brd. V jasnem jesenskem zrduhu je zadonela ganljiva pesem. Ko so pa prišli do veselega ritma, je pevovodja dal znamenje za konec. Tako ni prišla do veljave moja želja, da pevci zapojejo veselje Gregorčiču, ko se vrača za vedno v svoj planinski raj.

Prvi načelnik nove podružnice, gimnazijski ravnatelj, štajerski Primorec Jakob Zupančič, nadvse razgledan mož, med drugim tudi pisec prve slovenske izvirne knjige o letalstvu, je na občnem zboru obljubil posebno skrb za "Goriške Alpe", še zlasti za Krn - ni treba pozabiti, da je Goriška kot deželna upravna enota na severu mejila na Triglavu in Mangrtu; tako si je torej novo društvo naložilo kar veliko nalogo. Ob organiziranju turistične dejavnosti seveda, vse na narodni osnovi. Težava se je potem pokazala prav tam, kjer bi je prav nihče ne pričakoval, pri izletih; s sebi lastno, strogo načrtnostjo in zahtevnostjo jih je prevzel Hen-

rik Tuma, in ta je nesrečne člane gnal tako neusmiljeno, da so mu hitro vsi odpadli. Ve se, da je zelo rad hodil ponoči; sam se je pohvalil, da je, ko je služboval v Tolminu, v soboto popoldne "stopil" na drugo stran tolimskih gor v Bohinj, naslednjega dne pa na Triglav in po isti poti nazaj v Tolmin, tako da je bil v ponedeljek navsezgodaj že v službi, kot se spodobi. Vse-

eno je društvo živahno zaživevalo, članstvo je naraščalo; pred prvo svetovno vojno ga je bilo že izdatno čez sto.

Potem pa je vojna vse zatokla, prišel je čas fašizma in goriška podružnica SPD se vse do 1945 pravzaprav ni več poštno pobrala; od tod so prihajali odlični alpinisti, planinski misleci in organizatorji, malce kasneje na primer znameniti Klement Jug, ali podobno znameniti Zorko Jelincič, pa so se kot mnogi drugi slovenski intelektualci, zvesti svojemu rodu, pred nacionalistično surovim fašizmom umaknili na "kranjsko" stran. Po Rapallu se je zazdelo, da je na površje butnila tista zgodovina, o kateri piše Tuma - vsaj od 11. stoletja naprej naj bi namreč bilo treba vse boljše pašne planine v zahodnoslovenskih gorah braniti pred vsiljivostjo italijanskih pastirjev, med njimi in slovenskimi varuhi čred so večkrat tekle prave male vojne. - Podobno je bilo zdaj z novodobnimi planinci: saj, kdo pa bolj občuti svobodo in potrebo po njej kot "sinovi planin", ljudje neomejenih razgledov in obzorij? Med nje se je zato že zelo zgodaj naselil upor, odhajali so na "osvobojeno ozemlje" gora, se povezali v TIGR; bojevali kasneje partizanski boj za svobodo, iz česar so nastale številne drobne in velike epopeje - od boja tretjega bataljona Gregorčičeve brigade na Rdečem robu do pobitih kurirjev, od bol-

nišnice Franje do tiskarne Slovenija pod Vojskim. Svobodnost je dobesedno vgrajena v planinsko dušo in tako je tudi povsem samoumevno, da je bilo leta 1945 v Gorici med prvimi slovenskimi organizacijami znova priklicano k življenju prav Planinsko društvo. Odtlej živi Slovensko planinsko društvo v Gorici bolj ali manj normalno, živahno dejavno, samozavestno življenje do današnjih dni in je živa priča vitalnosti in povezovalne moči, s katero so slovenski planinci tod vztrajali v ljubezni do svojih gora - četudi v najhujših časih.

Kdo se ne bi veselil takšnega jubileja?

Iz zgodovine resnično brezštevilnih vpisov obiskovalcev na visokih in tudi manj visokih gorah se zmeraj spet prav po praznično spominjam predvsem dveh; oba sta po meri nocojšnjega praznovanja in v duhu planincev, ki so se skozi rodove vztrajno in zvesto združevali v Slovenskem planinskem društvu Gorica. Prvega je 8. avgusta 1809 - že skoraj dvesto let bo odtlej! - v steklenici na listku vrh Triglava pustil kaplan Janez Dežman: Sem bil tok korazen ... narveči moje veselje je na gorah! - Po slovensko, in to v času, ko je bilo Prešernu šele devet let in ko slovensčina ni veljala nič! Pač pa je že takrat veljala zvestoba! - Drugi vpis je ostal na vrhu Triglava spomladi 1944 po obisku partizanske patrolje; v rubriko

"smer poti" so zapisali: V nove zarje! - Mar ni vsa zgodovina goriškega planinskega društva in slovenskega planinstva nasploh zaznamovana s temi vrednotami: s pogumom, veseljem in vero v prihodnost, njeno svetlobo? Naj so bili udarci še tako surovi, zmeraj znova jih je sleherni goriški in slovenski planinski rod posebej zavračal z življenjskim pogumom, z veseljem nad lepoto sveta, še posebej hribovskega, ter verjetjem v vse najboljše. To je bila in ostaja za zmeraj čudezna ljubezen, o kakršni je zapisal Župančič verze:

Nekje na vrheh, v bližini zadnjih gnezd in prvih zvezd

nekdo s pobožno roko sega po nedotaknjenih stvarih: in kar se mu nameri pod dlan, spremeni se v zlahten kamen, v čudežen plamen, bajen cvet, lek vseh ran.

Pod dotikom njegovih rok Triglav se spomni, da je bog, in divjemu kozlu pozlati se rog.

Naj veljajo ti verzi kot vsičilne besede vsem malo manj kot 400 članom društva ob tem prelepem jubileju; naj se jim pozlati vsakomur posebej sleherni pot na "osvobojeno ozemlje" visokih gora; naj jih spremlja enako ljubeča skrb za "Goriške Alpe", ko je spremljala prve ustanovitelje! Iz roda v rod - kot doslej, bodi tudi poslej!

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

**ZADRUŽNA BANKA
DOBERDOB IN SOVODNJE**

Vesele velikonočne praznike

V različnosti je naša moč